

Jowãw

Jesus ky n'aa Jowãw erih do hahỹỹh

*P'op Hagä Do kyyh Jesus hä takesok do ky n'aa
hahỹỹh*

¹ P'ooj ub, sahõnh hẽ tadu dahäng do pooj jé, tawäd né hẽ P'op Hagä Do Kyyh häd näng doo.* P'op Hagä Do sii tabawät. P'op Hagä Do né hẽ tii. ² Sahõnh hẽ tadu dahäng do pooj jé, P'op Hagä Do sii tabawät tii. ³ Sahõnh hẽ tamo haj'aa hanäng doo. Dooh tapanahuunh péh. ⁴ Ji edëb had'yyt up doo, P'op Hagä Do Kyyh häd näng do hä né hẽ tabana. Ji h'yyb tym bag hadoo né hẽ ta ti edëb had'yyt ub doo. ⁵ Badagyp doo gó, nesaa do badäk hahỹỹ hä hanäng doo gó ta ti bag kadaw'uuh. Dooh badagyp do haja bã ta hä.

⁶ Ti m' ti awät mä aj'yy P'op Hagä Do kyy gó hana doo. Ta häd mä Jowãw.† ⁷ P'op Hagä Do mejũũ ta hä, ta wób tamaher'oot hyb n'aa ta ti ji h'yyb tym bag ky n'aa, ta tii hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa. ⁸ Dooh Jowãw tado bã ta ti ji h'yyb tym bag. Ta bag ky n'aa rod ub ti Jowãw. ⁹ Ahyy kãn badäk hahỹỹ bã, ta

---

* **1:1** Jesus né ti P'op Hagä Do Kyyh häd näng doo. † **1:6** Jowãw nu gahem'uun do tii. Hajök ti noo gó Jowãw häd enäh doo. Hahỹ Jesus panyyg hanäm do herii wät doo, Jowãw seeh, Jesus ma matëg seeh.

bag heh'äät ub doo, Jesus Kristo, sahõnh hẽ badäk hahÿÿ hã habong do sa h'yyb tym bag.†

¹⁰ Badäk hahÿÿ bã paa tabawäd wät. Badäk hahÿÿ hã habong do tapehuuj né paawä, dooh ragado bã tii, dooh rah'yy genä bã ta hã. ¹¹ Ta karapee, Isaraéw buuj wẽ tabahyng, ti hadoo né hẽ, dooh ragado bã. ¹² Sahõnh hẽ gad'oo doo, ta hã h'yy ka'eeh do sa hã P'op Hagä Do banoo ta taah rabahadoo hyb n'aa. ¹³ P'op Hagä Do taah ti rawén hedo padëek, aj'yy karën do jawén nado, aj'yy panaa ji bahadoo do hyb n'aa nado. P'op Hagä Do taah rawén hedo padëek, P'op Hagä Do tii d' tabanoo do hyb n'aa sa hã. Sa yb hado däk P'op Hagä Doo.

¹⁴ Ti m' aj'yy gó P'op Hagä Do Kyyh häd näng do kesok. ãã mahang paa tabawäd wät. ãã hapäh né hẽ tak'ëp hadoo do ta hejój, sét ub P'op Hagä Do T'aah tak'ëp hadoo do hejój. Tak'ëp né hẽ taky ennyym. Heh'äät ub had'yyt né hẽ ta tii.

¹⁵ Baad ub Jowāw nu gahem'uun do paa baher'oot paa ta ti ky n'aa. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Hahÿ ti ÿ ky n'aa her'oot doo, hahÿÿ da ÿ baher'oot bã: “Jawén ÿ hana doo, hyb n'aa jawyk ti bahãnh ÿÿ, tawäd däg né hẽ pój ÿÿ jé do hyb n'aa” —näng mã Jowāw kyyh.

¹⁶ Tak'ëp né hẽ P'op Hagä Do Kyyh häd näng do ky ennyym. Ti hyb n'aa er hã taky ennyw had'yyt hẽ. Baad hadoo do er hã tametä had'yyt hẽ. ¹⁷ Mosees makũ anoo paa P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo. Jesus Kristo kã metä kãn P'op Hagä Do ji

---

† **1:9** Jesus ji tah'yy gan'yyh baad hadoo do hã, P'op Hagä Do karën do hã, tahanäng pé m' ti ji h'yyb tym bag.

takamahän doo, ky n'aa heh'äät ub do na-ääj hē.
¹⁸ Dooch noo gó hapäh pé P'op Hagä Doo. Tii d' né paawä, jääm né sét hadoo do ta T'aah, ta da hadoo doo, ta pa hawät doo, ër tamaher'oot ta ky n'aa. Ta hä hē takametëeh P'op Hagä Doo.

Jowāw nu gahem'uun do ky n'aa hahÿÿh

¹⁹ Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa panang Jerusarënh bä habong do ramejüü P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do wób, t'ïï hënh ramoo heb'ook do Rewi panaa wób na-ääj hē, Jowāw hä rabeaanh hyb n'aa Kristo, P'op Hagä Do Ky Däng Do tado bä. ²⁰ Baad ub mä Jowāw baher'oot sa hä, dooh taky n'aa jejën bä. Hahÿÿ da m' Jowāw kyyh sa hä:

—Dooch Kristo, § P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ÿ do bä —näng mä sa hä.

²¹ Ti m' rabeaanh:

—Öm Eriij, p'ooj ub hawät do paah? —näk mäh.

—Dooch —näng mä Jowāw.

P'aa hënh mä rabeaaj wät ënh:

—Öm nanäng P'op Hagä Do ky n'aa rod, P'op Hagä Do kyy kerih do ky däng doo? —näk mäh.

—Dooch ÿ ti tado bä —näng mäh.

²² Ti m' tagadëög ub rabeaanh:

—Jaa ti öm? —näk mäh. —Äã mamaher'ood, äã panäk hyb n'aa äã hä mejüü doo. Jaa öm, a nooh? —näk mä sa kyyh.

²³ Ti m' Jowāw ky hadoo, P'op Hagä Do ky n'aa rod, Isajas häd näng do her'oot doo da:

---

§ 1:20 Ji h'yyb tym dëeb, p'ooj ub Judah buuj hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, ramaneëenh Mesijas . Gereg kyy me ramaneëenh Kristo. “P'op Hagä Do h'yyb däng doo” , tahanäng pé m' ti.

—“Ỹ né hē hahỹỹ da tabanawäng bā her'oot doo: Baad ub da bē tyw n'aa daj'aah Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo.”**

²⁴ Ti m' sa wób, Pariséw ramaneëēnh doo,
²⁵ rabeaaj wāt ta hā:

—Hēd n'aa manu gemuun, Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do nadoo do òm? Hēd n'aa manu gemuun Eriij p'ooj ub hawāt do paa nadoo do òm, nanäng P'op Hagä Do ky n'aa rod nadoo do na-ãāj hē òm? —nāk mā sa kyyh.

²⁶ Ti m' Jowāw ky hadoo:

—Ỹ ti hỹỹh, bē ỹ nu gemuun naēng me —näng mäh. —Ti awāt bē mahang bē nahapäh doo. ²⁷ Ti né ti jawén ỹ hana doo, tak'ēp hyb n'aa jawyk do bahānh ỹỹ. Hā ỹỹ, ỹ hyb n'aa sakog its ta hā. Ti hyb n'aa dooh ỹ haja bā ta tsyym suun kabo n'aa ỹ do bā —näng mäh.

²⁸ Ta ti reanh doo, panang Betanija häd näng doo bā tii, tamii Joradān häd näng do ta myyj jé. Tii bā m' Jowāw nu gemuun bong mā ta wē han'aa doo.

Jowāw nu gahem'uun do her'oot do Jesus ky n'aa hahỹỹh

²⁹ Ti m' jati péh, Jesus Jowāw nu gahem'uun do hapäh ta wē hana doo. Ti m' Jowāw ky hadoo:

—Bē hegāã, —näng mäh —P'op Hagä Do mas'ãã b'éé t'aah hadoo, badäk hahỹỹ hā habong do nesaa

---

** **1:23** Isajas 40.3

do sa hã hanäng do hado hõm doo†† —näng mä Jowāw Jesus ky n'aa hã. ³⁰ —Hahỹ né hẽ ta ti ỹ her'oot do paa kã, hahỹỹ da ỹ baher'oot noo gó: “Jawén ỹ hana doo, hyb n'aa jawyk ti bahãnh ỹỹ, tawäd däg né hẽ pój ỹỹ jé do hyb n'aa”, ỹ hanäng do paah. ³¹ —Dooh paa ỹ hapëë nã bã nanäng hyb n'aa jawyk do hahỹ tado bã. Ỹ wén nu gemuun bong tame, takametëeh hyb n'aa Isaraéw buuj sa hã —näng mä Jowāw.

³² Ti m' Jowāw ky hado kãn:

—P'op Hagä Do Sahee ỹ hapäh hỹ pong jé naa tabahyng ta wë gurii-i hadoo. Ta hã tabaym. ³³ Pooj jé, dooh ỹ hapëë nã bã ti tado bã. Hahỹỹ da paa ỹ P'op Hagä Do maher'oot, ỹ paa tamejũũ tame ỹ nu gemuun hyb n'aa: “Aj'yy wë Sahé ỹ ahyy bã, ta wë tabaym mabahapäh bã”, näng P'op Hagä Doo, “ti né hẽ tii kã tabanoo sa hã Sahé ỹỹ kã sa h'yyb tym gó tabajëë suun hyb n'aa, Sahé ỹỹ h'yyb mahũũm hyb n'aa kã sa hã”, näng P'op Hagä Do hã ỹỹ. ³⁴ Ỹ hapäh ta ti Jesus wë kã. Ti hyb n'aa baad ỹ baher'oot ta ky n'aa kã: P'op Hagä Do T'aah né hẽ ti hỹỹh —näng mä Jowāw nu gahem'uun doo.

Pooj jé Jesus sii habok do sa ky n'aa hahỹỹh

³⁵ Ti m' jati péh, p'aa hënh mä Jowāw nu gahem'uun do tii bã tabawät. Pawóp hẽ m' ta ma

---

†† **1:29** P'ooj ub, Jesus hewäd hyng do pooj jé, P'op Hagä Do mejũũ b'éé t'aah radaj'ëep nesaa do sa mo haj'aa sãm. B'éé t'aah majjyw hyb n'aa P'op Hagä Do mabaan hõm nesaa do ramoo bong do paah. B'éé t'aah jawén buuj däg Jesus. Jesus dajëp nesaa do ër moo bok do hyb n'aa. Ta majjyw hyb n'aa kã P'op Hagä Do bawug hõm sahõnh hẽ nesaa do ër moo bok doo. Ti hyb n'aa, b'éé t'aah gó Jowāw wén eh'ũũm Jesus ky n'aa.

matëg rahada. ³⁶ Jesus tabës bä Jowāw bahapäh bä m', taky hadoo ta ma matëg sa hä:

—Bë hegãã! P'op Hagä Do mas'ãã b'éé t'aah hadoo —näng mä Jowāw.

³⁷ Ti m' ta ma matëg ramaa napäh bä m' Jowāw her'oot doo, Jesus sii m' rababoo kãn. ³⁸ Ta jawén p'aa hënh Jesus baheg'ããs bä m', ta jawén han'aa do tabahapäh bä m', tabeaanh sa hä:

—H'ëéd bë karën? —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Rabi†† —näk mäh, —nyy bä mabagä? —näk mä sa kyyh.

³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—B'ëöp, bë hegãã —näng mäh.

Ti m' rabahöm ta sii, ti m' rabaheg'ããs tabahe'yÿh doo. Ti m' rabaym ta pa, tũüh däg do hyb n'aa papÿÿj, 4 oor m'.

⁴⁰ Aj'yÿ ãn-Deréh häd näng doo, Simaw Peed häd näng do hÿÿj, Jowāw nu gahem'uun do her'oot do maa napäh do seeh, Jesus sii hawäd däk do seeh.

⁴¹ Ti m' nayyw hë ãn-Deréh bahöm ta hÿÿj tesoos, Simaw. Ti m' tabaw'yyt bä kä, taky hadoo ta hä:

—ãã aw'yyt Mesijas rahanäng doo —näng mäh. (Kristo, P'op Hagä Do h'yyb däng doo, tahanäng pé ti Mesijas.)

⁴² Ti m' ãn-Deréh mahũũm kãn Simaw Jesus wë kä. Ti m' Jesus begãã däk Simaw wë, ti m' taky hadoo ta hä:

---

†† **1:38** “ãã ma matëg” rahanäng pé m' ti Rabi. Raweh'ëeh do ky n'aa ti.

—Ōm né Simaw. Jowāw häd näng do t'aah òm§§
 —näng mäh. —Hỹ jawén Sepas a häd kä —näng
 mäh. (Peed rahanäng pé ti ta tii, sa kyy me ti Sepas.
 “Pä” rahanäng pé m' tii.)

*Pirip, Natanajéw daheeh Jesus naëenh do panyyg
 n'aa hahỹyh*

⁴³ Ti m' jati pé Jesus h'yyb däng Garirej häj n'aa
 hēnh tabahōm. Tabahōm pooj jé tahapäh mä aj'yy
 Pirip häd näng doo.

—Hata ȳ òm hỹȳ kä —näng mä Jesus ta hã.

⁴⁴ Betsaj-Da panang häd näng doo bä naa ti Pirip.
 Ti né hē na-ãäj hē ãn-Deréh Peed sa panang. Sét
 panang buuj né tii. ⁴⁵ Ti m' aj'yy seeh, Natanajéw
 häd näng do hã Pirip kataa. Ti m' taky hadoo ta hã:

—ã awyyd kãn Mosees erii wät do paa gó ka-
 her'oot doo kä, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong
 do paa gó kaher'oot do na-ãäj hē —näng mäh. —
 Jesus né ti ta tii, Nasaréh häd näng do panang hēnh
 naa, Joséh t'aah —näng mä Pirip Natanajéw hã.

⁴⁶ —Nasaréh hēnh naa? —näng mä Natanajéw.
 —Nasaréh bä naa dooh baad hadoo do ana bä —
 näng mä Natanajéw.

Ti m' Pirip ky hadoo ta hã:

—Hamäh, ër hegãã —näng mä Pirip.

⁴⁷ Ti m' rabahōm. Ti m' Jesus bahapäh bä
 Natanajéw kaja nä bä, taky hadoo:

—Wät ta ti Isaraéw buuj heh'äät ub doo. Dooh
 tawad'ii bä, dooh tajejën bä —näng mäh.

⁴⁸ Ti m' Natanajéw ky hadoo:

---

§§ 1:42 Jowāw see ta ti Simaw yb. Dooh Jowāw nu gahem'uun do
 paa tado bä. Dooh na-ãäj hē ti Jesus ma metëek do seeh, Jowāw häd
 näng do tado bä. Hajök Jowāw häd enäh doo.

—Nyy d' ŷ mabahapäh? —näng mä Jesus hä.

Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Õm Pirip aw'yyt do pooj jé, õm ŷ bahapäh joom wiigo häd näng do yt hä —näng mä Jesus.

⁴⁹ Ti m' Natanajéw hyb n'aa meuj wät, ti m' taky hadoo:

—Ma matëg! —näng mäh —Õm né P'op Hagä Do T'aah. Õm né hë Isaraéw buuj sa wahë n'aa —näng mäh.

⁵⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Hä ŷ mah'yy ka'eeh, joom wiigo yt hä õm ŷ bahapäh ŷ banäng do hyb n'aa? —näng mäh. —Ti bahănh da mabahapäh da meuj n'aa näng doo —näng mäh.

⁵¹ Ti m' Jesus ky hado kân:

—Né hup ŷ né hë hahŷ ŷ her'oot doo: Wë gasëets hõm do bë bahapäh da. P'op Hagä Do ääs rabehyng rabesëek Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do wë, bë hapäh da —näng mä Jesus sa hä.

2

Naëng kawapëen däk do panyyg n'aa hahŷh

¹ Ti m', jati hawät hadoo hä, panang Kanah häd näng doo bä, Garirej häj n'aa bä, ramoo bong ket'ëë do jâm waa n'aa, ta tä n'aa. Jesus ŷŷn awät tii bä, raket'ëë do jâm noo gó. ² Jesus, ta ma matëg sii hë, rabats'yyt jâm hënh. ³ Ti bahănh, tabahëej jëng uwa bëeh hejooñh doo. Ti m' Jesus ŷŷn ky hadoo Jesus hä:

—Ahëej jëng uwa bëeh hejooñh doo —näng mä Jesus ŷŷn.

⁴ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Hëd n'aa tii hã ÿ mamaher'oot? —näng mäh.
—Dooch takaja nä bã hejój ÿÿ ÿ metëeh doo —näng mäh.

⁵Tii bã m', ta ti tób yt moo bo n'aa hã m' Jesus ÿÿn ky hadoo:

—Bë moo boo da sahõnh hë bë tamejũũ doo —näng mä ta ÿÿn kyyh sa hã.

⁶Tób yt hã ti abëeh ji ma poo oow see pé naëng hood pä s'ëeb. Sa moo hetsyd, sa waa hood getsyd naëng n'aa. Judah buuj raky n'aa jaw'yyk do ky n'aa né tii. Tamawoob hë raat ken'yyh tahyb n'aa pé ta ti ta gabuuj. ⁷Ti m', tii b' moo heb'ooh do sa hã Jesus ky hadoo:

—Bë gedu bëh naëng ta hood gó —näng mä Jesus.

Ti m' ragedu bëeh sahõnh hë. ⁸Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë agób ta uuh. Bë mahũũm jãm kaser n'aa wë —näng mä ta kyyh.

Ti m' ramahũũm kãn ta wë ta uuh. ⁹Ti m' jãm kaser n'aa tameëek naëng paah, uwa bëeh hejooj däk doo. Dooch tahapëe bã n'yy hënh naa tii. Tii bã moo heb'ooh doo, ti rahapäh ta tii. Ti m' dawë hã aj'yy katëe do tanaëenh, ¹⁰ti taky hadoo ta hã:

—Pooj jé ji heno uwa bëeh hejooch do baad hadoo doo. Ta jawén, baad rabeëg bong bã kä, rahäd kanahapëe bong bã kä, ji heno baad nadoo doo. Õm tii, dooh tii d' madoo bã. Menyyw hõm baad had'op do tagadëeg ub —näng mä ta kaser n'aa kyyh aj'yy katëe do hã.

¹¹Pooj jé Jesus du doo do tapahuunh do ta tii. Ta tii hã kä tametä kãn tak'ëp hadoo do ta hejój, ti hyb n'aa ta ma matëg ta hã rah'yy kae padäg kãn.

Panang Kanah häd näng doo bä, Garirej häj n'aa bä ti ta tii.

P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó hes'ëëm do Jesus hebëë bong do panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti jawén mäh, panang Kapar-Naũm häd näng doo hënh Jesus rabahõm ta ÿÿn, ta hÿÿj, ta ma matëg sa daheeh. T'ii hënh mä tabaym pawóp hë ta äh.

¹³ Tabedaa däk bä Pas-kowa* häd näng do Judah buuj rahyb n'aa esee doo, Jesus bahõm kãn mä Jerusarënh hënh. ¹⁴ P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hä, kahadë doo gó, wahoo gó, tabahapäh mä booj yb, b'éé, gurii-i hes'ëëm doo. Dajëër meb'aanh doo, tii b' né rabat'oonh, Jesus hapäh. ¹⁵ Ti m' tabarig däk ta tyd tamehewyyh hyb n'aa. Ti m' tabahabëë bong booj yb, b'éé sii hë. Ti m' tabaũÿj bëeh mä dajëër rabaheb'aanh do tyng n'aa. Jé pad'yyt hë taparara bong mä moweed, Jesus mo haj'aa. ¹⁶ Ti m' taky hadoo gurii-i hes'ëëm do hä:

—Bë manä ti j'eepl! —näng mäh. —Ji es'ëëm do tób n'aa bë adoo manä Ee tób! —näng mä Jesus kyyh sa hä.

¹⁷ Ti m' ta ma matëg rahyb n'aa es'ee däg kãn P'op Hagä Do kyy kerih do hä kerih doo: “ÿ gawats'iik

---

* **2:13** Pas-kowa ramaneëenh doo, Isaraéw buuj rahyb n'aa esee do P'op Hagä Do t'yyd mehĩn doo, rabah'ũum do Esit bä naa. Pas-kowa ratab'ëes noo gó m' ranaheb'ooh mä b'éé t'aah aj'yy. Rahyb n'aa esee do heen n'aa m' tii. Ti noo gó m' ratab'ëes né hë m' pãw makuj tamah doo. Séd hä m' rataheb'ëes.

da tak'ëp ÿ kamahän do hyb n'aa a tób n'aa."[†]

¹⁸ Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa rabana Jesus wë, ti m' raky hadoo ta hä:

—Jaa kyy gó hahÿÿ d' mabad'oo? —näk mä sa kyyh. —Mametä äã hä meuj n'aa näng do heen n'aa, P'op Hagä Do ky gabuuj tado bä —näk mä sa kyyh.

¹⁹ —Ej —näng mä Jesus. —Bë karën bä, bë apyn hõm hahÿ P'op Hagä Do tób n'aa. Tamawoob hë tabado däk bä ta äh, ÿ tamaa sooh p'aa hënh —näng mä Jesus.

²⁰ —Nyy d' ti ta tii? —näk mä Judah buuj wahë n'aa sa kyyh. —46 ta baab ramoo bok rabahaja sooh hyb n'aa. Tamawoob mä ta äh matamaa sooh p'aa hënh? —näk mä sa kyyh Jesus hä.

²¹ DooH P'op Hagä Do tób n'aa Jerusarënh bä hasooh do paa tado bä, Jesus hanäng péh. Ta daaj hë, ta ky n'aa né hë ti taHer'oot. ²² Ta jawén, Jesus ganä wät jawén paa bä kä m', ta ma matëg rahyb n'aa newë kän ta ti taHer'oot doo. Tii bä kä m' raky dahé kän Jesus her'oot do paa kä. Raky daheeh na-äãj hë P'op Hagä Do kyy kerih doo kä.

²³ Ti m', Pas-kowa rahyb n'aa esee noo gó, Jerusarënh bä Jesus baym bä, hajök h'yy kae kän ta hä, hajõng tapehuunh do rahapäh do hyb n'aa.

²⁴ DooH Jesus h'yyb dahé bä sa hä, baad tabahapäh do hyb n'aa sa h'yyb. ²⁵ DooH hyb n'aa rabaher'oot pé Jesus hä badäk hahÿÿ hä habong do sa ky n'aa, baad Jesus bahapäh do hyb n'aa sa h'yyb.

[†] **2:17** Saaw-Mo 69.9 hä takerii däk tii. Dawi kyy gó Jesus beh'üüm. Tak'ëp Jesus kamahän P'op Hagä Do tób n'aa. Baad takarën P'op Hagä Do rahyb n'aa esee ta ti yt hä. DooH tagenaag bä ta see hyb n'aa tii bä ramoo bong doo.

3

Aj'yy Nikodēm häd näng do sii Jesus ber'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', ti awät mä aj'yy Nikodēm häd näng doo, Pariséw sa seeh, Judah buuj sa wahë n'aa see m'.

² Atsëm tabana Jesus wë, ti taky hadoo ta hã:

—Ma matëg, —näng mäh —ãã hapäh, òm P'op Hagä Do mejũũ, ãã mama metëek hyb n'aa. Ta ti ãã wén hapäh, dooh hajaa pé ta tii d' mapahuunh doo da P'op Hagä Do nawäd bä ta sii —näng mä Nikodēm kyyh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Dooch hajaa pé P'op Hagä Do bag'ããs do kara-pee ji do bä, p'aa hënh ji nenyi bä. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus Nikodēm hã.

⁴ Ti m' Nikodēm ky hadoo:

—Nyy d' tii? —näng mäh. —Nyy da p'aa hënh ji benäng, wah'ëë däk do ji? Ny daa p'aa hënh ji bajëë suun ji ÿÿn wog gó, p'aa hënh ji benäng hyb n'aa? —näng mä Nikodēm kyyh.

⁵ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooch ji haja bä P'op Hagä Do bag'ããs do karapee ji do bä, ji h'yyb ji nenyiw bä nesaa do mahãnh, P'op Hagä Do Sahee ji h'yyb gó tanajëë suun bä na-ããj hë.* Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh. ⁶ —Aj'yy hã hana doo, ta da hadoo né hë tii. P'op Hagä Do Sahee hã hana doo,

* **3:5** Hahÿÿ d' Gereg kyy me, Jowāw erih doo me: “Dooch ji haja bä P'op Hagä Do bag'ããs doo gó ji ajëë suun bä, naëng me ji nenyi bä, P'op Hagä Do Sahee me ji nenyi bä na-ããj hë.” Hahÿÿ da ta ti naëng ky n'aa: Ji kahetsywd wät do hadoo naëng me hasus do mahãnh, ji h'yyb ji benäm nesaa do mahãnh.

P'op Hagä Do taah hedo padëek tii. ⁷ Ti hyb n'aa mahyb n'aa meuuj manäh, “Taw'ääts hë p'aa hënh bë benäng do hadoo”, ÿ hanäng do hä —näng mä Jesus.

⁸ Ti m' taky hadoo:

—Tabahëm do ky n'aa gó òm ÿ maher'oot p'aa hënh ji benäng do ky n'aa. Tabahëm do tabahëm takarën hënh. Ji maa napëë né paawä ta kyyh, dooh ji hapëë bä n'yy hënh tahana, dooh ji hapëë bä nyy bä tabaym. Ti hadoo P'op Hagä Do Sahee gó p'aa hënh henäk do sa hä† —näng mä Jesus Nikodëm hä.

⁹ Ti m' Nikodëm ky hadoo:

—Nyy d' tii?

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Isaraéw buuj sa ma matëg né paawä òm, dooh tagah'ood bä a hä? —näng mäh. ¹¹ —Né hup ÿ né hë hahÿ òm ÿ maher'oot doo: Äã her'oot äã hapäh do ky n'aa, äã hapäh do äã matym me na-ääj hë. Ti hadoo né hë, dooh bë gado bä äã her'oot doo —näng mäh. ¹² —Òm ÿ maher'ood wät badäk hahÿÿ bä ky n'aa, dooh ÿ maky dahé bä. Nyy da da ÿ bë ky daheeh hÿ pong jé ky n'aa ÿ her'ood bä? —näng mäh. ¹³ —Dooch hewäd sëek pé hÿ pong jé. Dooch ta ky n'aa her'oot péh. Jääm né hë hawät t'ïï hënh Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo. ¹⁴ P'ooj ub, tabanawäng bä, aw'yy heen n'aa Mosees gadahäng p'op, b'aa hä, ta wë rahegää bä ranadejöp hyb n'aa. Ti hadoo né da b'aa hä, p'op, rabepëëm däk da

---

† **3:8** Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: Dooch né paawä ji hapëë bä nyy d' ti p'aa hënh rabenäng do hadoo, wyt ta maab hë sa h'yyb tym kawareem kän P'op Hagä Do Sahee an'oo bä.

Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, ¹⁵ sahõnh hẽ ta hã h'yy ka'eeh do redëb had'yyt hyb n'aa hỹ pong jé P'op Hagä Do pa. ¹⁶ Tak'ëp badäk hahỹỹ hã habong do P'op Hagä Do kamahãn. Ti hyb n'aa taban'oo däg kãn sét hadoo do ta T'aah, sahõnh hẽ ta hã h'yy ka'eeh do tabanesaa hẽnh ranahõm hyb n'aa, rabadëb had'yyt hyb n'aa hỹ pong jé P'op Hagä Do pa kä. ¹⁷ Taky n'aa etyy hyb n'aa nado nesaa do sa hã P'op Hagä Do wén mejõ hyng ta T'aah badäk hahỹỹ bä. Tawén mejõ hyng, ta hã rabadëp hyb n'aa nesaa do mahãnh —näng mä Jesus kyyh.

¹⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—DooH P'op Hagä Do ky n'aa ety bä nesaa doo hẽnh, ta T'aah hã h'yy ka'eeh doo. P'op Hagä Do h'yyb gó tabanyy däk taky n'aa etyy do sa hã nesaa doo hẽnh, ta T'aah hã h'yy kana'eeh do sa hã. Ta wén ky n'aa etyy nesaa doo hẽnh sa hã, sét had'os do ta T'aah hã rah'yy kana'eeh do hyb n'aa —näng mäh. ¹⁹ —Hahỹ hyb n'aa P'op Hagä Do rejãã da sa hã: Ta t'aah, ji h'yyb tym bag, baad hadoo do P'op Hagä Do gen'aak do ji hã tametëeh doo, kajaa badäk hahỹỹ hã habong do sa mahang. Ti hado né paawä, dooh rakamahãn bä ta ti bag. Rakamahãn badagyp do hadoo doo, nesaa do ramoo bong do hyb n'aa. ²⁰ Nesaa do moo heb'ook doo, dooh rakamahãn bä ta bag. DooH rakarën bä ta bag hadoo doo gó rabooh, nesaa do ramoo bok do kamanetëeh hyb n'aa. ²¹ Baad hadoo do ky n'aa P'op Hagä Do metëek doo da habok doo, tabawak bä hadoo doo gó rababok, P'op Hagä Do ky gabuuj né ta ti ramoo bong doo, takametä däk hyb n'aa —näng mä Jesus Nikodëm hã.

Jesus ky n'aa Jowāw nu gahem'uun do her'oot do panyyg n'aa hahỹh

²² Ta jawén mäh, Jesus, ta ma matëg daheeh raberéd hõm mä Jerusarënh panang. Panang bahãnh, Judah häj n'aa bä tabaym dó ta ma matëg daheeh. Ta tii bä tanu gemuun bong ta wë han'aa doo. ²³ Ti noo gó Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun wät panang Anon häd näng doo bä, panang Sarīm häd näng do nedaa bä, tamii maeh do hyb n'aa tii bä. Hajök Jowāw wë han'aa ranu kemuun hyb n'aa. ²⁴ (Jowāw nu gahem'uun do radawäts geët do pooj jé tii.) ²⁵ Ti m' Jowāw nu gahem'uun do ma matëg raky ked'aak Judah buuj see sii. Judah buuj raky n'aa jaw'yyk do mejũũ nyy da ji behop ji h'yyb enyyw däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ti p'ãã raky ked'aak. Ti m' Jowāw nu gahem'uun do ma matëg rabana ta wë, ti m' raky hadoo ta hä:

²⁶ —Äã ma matëg —näk mä Jowāw hä. —Aj'yy tamyyj däk hä makahataa doo, maky n'aa her'oot do paah, ta ti na-ããj hë nu gemuun hỹh kä. Sahõnh hë rabahõm kãn ta wë. Dooh äã wë rana boo bä —näk mä Jowāw nu gahem'uun do ma matëg ta hä.

²⁷ Ti m' Jowāw ky hadoo:

—P'op Hagä Do né hë ti hanoo ji hä ji moo wät do pan'aa. P'op Hagä Do ky gabuuj né hë ti tamoo wät doo. ²⁸ Bë hapäh né hë, bë maa napäh né hë bë hä ỹ her'oot do paah. P'op Hagä Do H'yyb Däng Do nado ỹ hỹh, näng paa ỹh. P'op Hagä Do mejũũ ỹ ta pooj jé, näng paa ỹh. ²⁹ —Raketëe do jãm n'aa rabajãm noo gó, ta patug pan'aa wë né ta ỹm pan'aa bahõm. Aj'yy najiis, jãm h'yyb mahũũm n'aa, tsebee kãn katëe do pan'aa kyyh hä. Katëe do

najiis tsebé do hadoo ÿ hÿÿh —näng mä Jowāw. — Baad ÿ tsebee kån sahõnh hẽ rabahõm do hyb n'aa ta wë. ³⁰ Taw'ääts hẽ rahyb n'aa jawyyg magyys hẽ ta tii. Ti yd jé taw'ääts hẽ ÿ rahyb n'aa sakog magyys hẽ —näng mä Jowāw.

³¹ Ti m' Jowāw ky hadoo ênh:

—Hÿ pong jé hana doo, sahõnh hẽ sa bahãnh ta tii. Badäk hahÿÿ bä naa ÿ ti hÿÿh. Badäk hahÿÿ bä naa ti ÿ hajaa ÿ her'ood bä. Hÿ pong jé hana doo, sahõnh hẽ bahãnh hadoo doo, ³² ti né hẽ sahõnh hẽ tabaher'oot t'ĩĩ hẽnh tahapäh doo, tamaa napäh do ky n'aa. Ti hado né paawä, dooh ragado bä taher'oot doo. ³³ ÿ gadoo ti hÿ pong jé hana do her'oot doo. Te hub né hẽ P'op Hagä Doo, baad ÿ ky däng. ³⁴ ÿ P'op Hagä Do mejüü ta ky n'aa ÿ baher'oot hyb n'aa. Baad tabanoo hã ÿ ta Sahee. Ti hyb n'aa, te hub né hẽ bẽ hapäh Jesus ky n'aa ÿ her'oot doo. ³⁵ —P'op Hagä Do kamahãnh ta T'aah. Sahõnh hẽ bagã n'aa tabahadoo ta Yb an'oo bä. ³⁶ P'op Hagä Do T'aah hã h'yy ka'eeh doo, edëb had'yyt da P'op Hagä Do pa hÿ pong jé. Nabuj keh'üüm doo, ta hã h'yy kana'eeh doo, dooh da t'ĩĩ hẽnh raboo bä. Rahob had'yyt hẽ da nesaa doo, P'op Hagä Do an'oo bä —näng mä Jowāw kyyh.

4

Samarija häj n'aa buuj ÿÿnh panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', hajõõ däk Jesus ma matëg, Jowāw nu gahem'uun do ma matëg bahãnh däg, Jowāw bahãnh däg na-ããj hẽ Jesus ranu gemuun doo, Pariséw raky n'aa napëë kån. ² (Dooch m' Jesus nu gemuun bä. Ta ma matëg ti nu gemuun Jesus wë han'aa

doo.) ³ Jesus heen n'aa nyy dāk bā m', Pariséw raky n'aa napäh bā kā, teréd hōm Judah häj n'aa. Garirej häj n'aa hēnh tabahōm kån p'aa hēnh. ⁴ Ta tyw n'aa Samarija häj n'aa tabēs doo me m' tabahōm.

⁵ Ramahōm me m', rakajaa panang Sikar häd nāng doo bā, Samarija häj n'aa bā. Hēej Jakóh ta t'aah Joséh hā tanoo do paa nedaa hēnh ti panang. ⁶ Tii bā ti majat mä naēng Jakóh gagots dāk do paah. Jesus akaaj dāk mäh, dawēē rababok do hyb n'aa. Ti m' Jesus baso dāk naēng majat do pa. Wasyg kēē mäh.

⁷⁻⁸ Ti nuuj jé ta ma matēg rabahōm panang hēnh, sa waa rabetsēē hyb n'aa. Ti m' naēng majat bā ŷñh, Samarija buuj, kajaa mä naēng tabagóp hyb n'aa. Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Na ŷ eēg naēng uuh —nāng mäh.

⁹ Ti m' ŷñh hyb n'aa newēē teanh do hyb n'aa. Dooh Judah buuj raherod bā Samarija buuj sa sii.*
Ti hyb n'aa m' taky hadoo:

—H'ēēd hyb n'aa mabetsēē hā ŷ naēng? —nāng mäh. —Ōm Judah buuj, ŷ ti Samarija buuj —nāng mäh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Mahapēē bā paawä ji matym n'aa P'op Hagä Do anoo do ji hā, mahapēē bā paawä hahŷ naēng hetsēē do a hā, metsēē paawä ta hā naēng. Ji h'yyb ed'ēēp do naēng n'aa paawä tanoo a hā —nāng mä Jesus.

---

* **4:9** Dooh Judah panaa heh'äät do Samarija buuj rado boo bā. Ti hyb n'aa, dooh Judah buuj ragado bā sa mahang, dooh raherod bā sa sii. Dooh Judah buuj ragenaag bā Samarija buuj. Dooh na-āāj hē Samarija buuj ragenaag bā Judah buuj.

11 Ti m' yǎnh ky hadoo:

—Ny ta hood? T'õp hahỹ naeng majat. N'yy hēnh naa mabagóp ti naeng menooh doo? —nāng mäh.

12 —Ēr wahē makũ Jakóh gagots jat hahỹ naeng. Ti mo haj'aa paah, ti ti hanoo paa āã hã. Ti ti heëek paah, ta taah reëek paah, ta masããh reëek paa hahỹ naeng. Ēr wahē makũ bahãnh g'eeh õm? —nāng mã yǎnh kyyh.

13 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Majat hahỹ naeng heëek doo, p'aa hēnh da tahoo kaaj dāk —nāng mäh. 14 —Naeng ỹ anoo do heëek doo, dooh da tahoo kaaj wäd bã. Naeng ỹ anoo do tawäd had'yyt hē da sa h'yyb tym gó.† Tanoo sa hã hỹ pong jé, P'op Hagä Do pa sa h'yyb tym edëb had'yyt hē —nāng mã Jesus.

15 Ti m' yǎnh ky hadoo:

—Na ta ti naeng ỹ karēn, ỹ hoo nakaaj wät hyb n'aa, ỹ nana wät hyb n'aa, ỹ nagób wät hyb n'aa hahỹ naeng —nāng mã yǎnh kyyh.

16 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Abaaj hõm! Mahahēen nã a patug —nāng mã Jesus.

17 —Dooch ỹ patug nyy bã —nāng mã yǎnh kyyh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ehub né hē õm, “Dooch ỹ patug nyy bã”, hanāng do õm —nāng mäh. 18 —Ji ma poo oow pé paa a pat'uuk. Hỹ kã mapa gã doo, dooh né hē a patug tado bã. Ehub né hē õm ti hedoo doo —nāng mã Jesus.

19 Ti m' yǎnh ky hadoo ãnh ta hã:

---

† 4:14 P'op Hagä Do Sahee tii, naeng hadoo do Jesus anoo doo.

—P'op Hagä Do ky n'aa rod ti òm —näng mäh.
²⁰ —Sooḥ nanäng waëë jó äã wahë makū rahyb n'aa jew'yyk P'op Hagä Doo. Bëëh, Judah buuj, Jerusarēnh bä m' ji hyb n'aa jaw'yyk, bë nooh. Nyy da a hä? —näng mäh.

²¹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Baad ÿ baher'oot a hä, ÿ maky dahé. Ti awät da ti noo gó, dooh da P'op Hagä Do ji Yb ji hyb n'aa jewyyg wäd bä nanäng waëë jó, Jerusarēnh bä na-ãj né da —näng mäh. ²² —Bëëh, Samarija buuj, dooh bë hapëë bä ta ti bë hyb n'aa jew'yyk doo. Äã hahÿ Judah buuj, äã hapäh ta ti äã hyb n'aa jew'yyk doo. Äãh, Judah buuj, äã mahang né hë ti taganyyh sahõnh hë sa h'yyb tym dëëb —näng mäh. ²³ —Ti awät da ti noo gó kä, da hë né hë ta du däk, baad P'op Hagä Do ji Yb hyb n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do Sahee hejój gó, tak'ëp baad hadoo doo gó na-ãj hë rahyb n'aa jew'yyk da. Ta ti hedoo do P'op Hagä Do ji Yb karēn. ²⁴ Sahee né hë ti P'op Hagä Doo. Ti hyb n'aa taw'ääts hë ta hä hyb n'aa jew'yyk doo, ta Sahee hejój gó, tak'ëp baad hadoo doo gó na-ãj hë P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk —näng mä Jesus ÿÿnh hä.

²⁵ Ti m' ÿÿnh ky hadoo:

—ÿ ky n'aa napäh ti awät da Mesijas (Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ramaneëënh doo) —näng mäh. —Takajaa bä, sahõnh hë da ër tamaher'oot —näng mä ÿÿnh kyyh.

²⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—ÿ né ti hÿ Mesijas, a sii her'oot do né hë —näng mä Jesus.

²⁷ Tii bā kā m', Jesus ma matëg rakajaa. Rahyb n'aa meuunh mā ÿñh sii Jesus ber'oot do hyb n'aa. Rahyb n'aa meuuj né paawä, dooh m' reaa j bā ta hā ÿñh hā ta her'oot doo.

²⁸ Ti m' ÿñh beréd häng ta naëng hood, myyj hēnh tabajëng. Takajaa bā m' taba her'ood kån myyj bā haj'eenh do sa hā. Ti m' taky hadoo:

²⁹ —Hamäh, ër hegãã aj'yy sahõnh hē ÿ moo wät do paa ÿ tamaher'oot doo —näng mäh. —Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do hyb n'aa hadoo ti ta tii —näng mäh.

³⁰ Ti m' raba hõm kån raba heg'ããs hyb n'aa kã.

³¹ Ti nuuj jé Jesus ma matëg ramejõ bong tabawa wät hyb n'aa ta waa:

—Mawa wäd a waa, ma matëg! —näk mä sa kyyh.

³² Ti Jesus ky hadoo sa hā:

—Ti anäng wa ÿ bē nahapäh doo —näng mä ta kyyh.

³³ Ti m' sa da hadoo do hā ta ma matëg rabeaanh:

—Ramana wät g'eeh ta waa? —näk mä sa kyyh.

³⁴ Ti m' Jesus ba her'oot sa hā:

—Ta ti hā ÿ mejõ hyng do karën do ÿ moo wät. ÿ karën ÿ bahajaa hā ÿ tamejüü doo. Ti né hē wa ÿ hadoo doo, ÿ hanäng doo. Ti né hē hëp ÿ hejój —näng mäh. ³⁵ —Hahÿÿ da bē ky hetëg: “4 nã ta kamarab n'aa takata däk hyb n'aa joom tym”, bē nooh. —Bë hegãã, bok ta ti hajõk wë ÿ han'aa doo. Joom ag hahõõ däk do hadoo tii. Kaja kån ji ataa P'op Hagä Do wë, joom ag ji ataa do hadoo. ³⁶ Ta ti wë ÿ hataa do gadoo da tamoo wät do sãm. Hÿ pong jé, P'op Hagä Do pa ragadoo da edëb had'yyt

doo, wē ŷ hata dāk doo. Jé P'op Hagä Do kyyh sa h'yyb tym gó hejoom do hadoo doo, hã ŷ h'yy ka'eeh do taa n'aa na-ããj né hē, séd hã da rah'yy gadejah. ³⁷ Te hub né hē hahŷ sa ky hetëg: “Ta see tejóm n'aa, ta see tataa n'aa.” ³⁸ Tii da da bē hã kä. Bē ŷ mejũũ bē bataa hyb n'aa bē nejoom doo. Ta wób ti moo bong tii.† Ta wób ramoo bok do sãm bē gado kãn —näng mä Jesus ta ma matëg hã.

Hajök Samarija buuj Jesus hã h'yy kae padëek do ky n'aa hahŷh

³⁹ Ti m', hajök Samarija buuj, ta ti panang buuj, rah'yy kae padäg kãn mä Jesus hã, ŷŷnh maher'oot do hyb n'aa sa hã. Hahŷ d' mä ŷŷnh kyyh sa hã: “Sahõnh hē ŷ tamaher'oot ŷ moo wät do paah”, näng paa m' ŷŷnh sa hã. ⁴⁰ Ti m', Jesus wē panang buuj rakajaa bä, rabetsëe ta hã sa panang bä tabaym hyb n'aa. Tii bä kä, pawóp hē ta äh tabayyw wät. ⁴¹ Ti bahãnh kä, hajök panang buuj rah'yy kae kãn, sa hã Jesus her'oot do hyb n'aa. ⁴² Ti m' ŷŷnh hã raky hadoo:

—Maher'oot do hyb n'aa nado wäd äã wén ky daheeh. Äã wén ky daheeh hŷŷ kä, ta kyyh äã maa napäh do hyb n'aa. Sahõnh hē badäk hahŷ hã habong do sa h'yyb tym dëeb né hē ti hahŷŷ kä, äã hapäh hŷŷ kä —näk mä sa kyyh ŷŷnh hã.

Aj'yy hyb n'aa jawyk do t'aah nahëe näng do panyyg n'aa hahŷh

⁴³ Pawóp däg kä m' ta ä kä sa panang bä tatab'ëes doo, Jesus bahõm kãn Garirej häj n'aa hënh. ⁴⁴ Hahŷŷ d' mä Jesus her'oot do paah: “Ta

† **4:38** Ta wób paa ti rer'oot sa hã P'op Hagä Do kyyh, tahanäng pé tii.

hāj n'aa bā dooh ragado bā P'op Hagä Do ky n'aa rod.” ⁴⁵ Ti m', Garirej hāj n'aa bā takajaa bā, ragadoo Jesus. Rawén gadoo, sahõnh hē Jesus pahuunh doo, Pas-kowa Jerusarēnh bā ratab'ëes noo gó, rabahapäh do hyb n'aa paah.

⁴⁶ P'aa hēnh mä Jesus bahõm ēnh panang Kanah häd näng doo hēnh, naēng, uwa bëeh matsing do tawareem paa bā. Ti awät aj'y y hyb n'aa jawyk doo, sa hāj n'aa wahē n'aa kaser n'aa. Nahēe näng ta t'aah. Kapar-Naũm panang bā m' tabagä ti ta t'aah. ⁴⁷ Ti m' aj'y y ky n'aa napäh bā Jesus kajaa do Garirej hāj n'aa bā, Judah hāj n'aa bā naa, panang Kanah hēnh tabahõm Jesus wē. Ti m' Jesus hā tabetsēe ta sii tabahõm, ta t'aah nahēe tabahahēen hõm hyb n'aa. P'eets mä ta t'aah dajēb paawä.

⁴⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Bē nahapēe bā tak'ēp hadoo do ji pehuunh doo, dooh né da bë ky dahé bā ēnh —näng mä Jesus kyyh.

⁴⁹ —Hyb n'aa jawyk doo, —näng mä aj'y y —hamä si yŷ, tah y nadajēp hyb n'aa —näng aj'y y kyyh.

⁵⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Abaaj hõm. Has'oo dāk da a t'aah. Nadajēb da a t'aah —näng mä Jesus.

Aj'y y ky dahé kån Jesus her'oot doo, ti hyb n'aa tababaaj hõm kån. ⁵¹ Ti m' ta tyw n'aa me, ta hõõ bā, takata dāk mä ta karom sa hā, ta tób hēnh han'aa doo.

—Has'oo dāk a t'aah —näk mä ta hā.

⁵² Ti m' tabeaanh sa hā:

—Nyy b' akēe papŷŷj, ta nahēe badoo wät? —näng mäh.

—Tsém né hē, atēh kēē —nāk mā sa kyyh.

⁵³ Ti m' aj'yy hyb n'aa newēē, tii b' akā dāk né hē m' Jesus baher'oot ta hā: “Has'oo dāk da a t'aah”, tabanāng. Ti m' aj'yy, ta tób yt hā haj'eenh do na-āāj mā rah'yy kae padāg kån Jesus hā.

⁵⁴ Pawóp dāg kā m' Jesus pahuunh do Garirej hāj n'aa bā takajaa bā, Judah hāj n'aa hēnh naa.

5

Aj'yy nawät do Jesus haso dāk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', ta jawén Jesus bahōm kån Jerusarēnh hēnh, Judah buuj rahyb n'aa esee do ratab'ēēs hyb n'aa. ² Kahadē panang Jerusarēnh hād nāng doo. Panang noo seeh, B'éé Sa Tyw N'aa hād nāng do pa ti majat karaj'aa bā mahan'yyts its. Betés-Da mā karaj'aa hād. Eberew* kyy me tii. Ta w'oo hā 4 tób hatoonh kawōōt doo, sét hē ta hoo gad'oo bā hasooh. ³ Ta ti yt hā hajōk nahēē enāh. Sa mahang ty temah doo, nabong doo, k'yy gedóm doo. [Ta tii bā ragada mā naēng ketaam doo. ⁴ Ta see pé noo gó m' P'op Hagä Do āās bahyng mäh, tabetaam hyb n'aa naēng. Tabetaam jawén paa bā, pooj jé tame hahop do has'oo dāk mā nahēē nāng do paah.] ⁵ Nahēē enāh do sa mahang ti asooh mā aj'yy, 38 dāg ta baab ta nahēēh. Nawäd tii. ⁶ Ti m' Jesus bahapäh bā aj'yy hasooh doo, taky n'aa napäh bā p'ooj dāg ta nahēēh taky hadoo ta hā:

---

* **5:2** Judah buuj sa kyyh ji maneēēnh Eberew. Badāk hahÿÿh hā Jesus bawät noo gó, tamawoob hē kyyh raheer'ood Judah hāj n'aa bā: Eberew kyyh, Aramew kyyh, Gereg kyyh. Eberew kyyh ti sa kyyh heh'äät doo.

—Makarēn mabahas'oo dāk? —näng mäh.

⁷ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Dooh ÿ haja bä —näng mäh. —Dooh ÿ masa pé naëng ketaam jawén paa bä, ÿ bahop hyb n'aa. ÿ kakoon nuuj jé, ta see bahop pój ÿÿ jé. Ti hedo had'yyt hē —näng mä aj'yy kyyh.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—As'ëëg g'ëëd! —näng mäh. —Mado däg a tyng. Awäd däg —näng mä Jesus kyyh aj'yy hã.

⁹ Nayyw hē m' tabas'ëëg g'ëëd kãn, tado dāk ta tyng kã, awäd däg kãn mäh.

Saab noo gó m' ta tii, Judah buuj rakamehehãk do hã. ¹⁰ Ti hyb n'aa Judah buuj sa wahë n'aa raky hadoo aj'yy hã:

—Saab naga hē. Dooh ër ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä ji tyng ji atón bä Saab hã —näk mä sa kyyh.

¹¹ Ti m' aj'yy ky hadoo sa hã:

—Aj'yy ÿ haso dāk do ky hadoo hã ÿÿ: “Mado däg a tyng. Awäd däg”, näng hã ÿÿ —näng mä aj'yy.

¹² Ti m' raky hadoo ta hã:

—Jaa ti ta ti a hã hedoo doo? —näk mäh.

¹³ Dooh m' aj'yy hapëë bä. Dooh wäd mä tii bä Jesus. Hajök do mahang tabawäd dāk.

¹⁴ Ti noo gó né hē m', badawëd dāk, Jesus hapëë kãn aj'yy P'op Hagä Do tób n'aa bä. Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Mahegãã. Õm has'oo dāk —näng mäh. —Mamoo wäd wäd manä nesaa doo, ti bahãnh tana-hadoo hyb n'aa nesaa do a hã —näng mä Jesus kyyh aj'yy hã.

¹⁵ Ti m' aj'yy bahōm kån. Tamaher'oot mä Judah buuj sa wahë n'aa sa hã, Jesus ta ti haso däk doo.

¹⁶ Tii bã kä m' Jesus raky n'aa hajëew kån, ranu mer'ood kån, Saab hã tahaso däk do hyb n'aa aj'yy.

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Ee moo wäd had'yyt hë. Ý na-ããj né hë ý moo wäd had'yyt hë —näng mäh.

¹⁸ Ta tii d' tabedoo do hyb n'aa, tak'ëp kä Judah buuj sa wahë n'aa rakarën radajëeb kån. Pooj jé, dooh Saab tatay bã sa hã, ta jawén kä P'op Hagä Do m' ta yb mäh, tanooh. Sa hã, P'op Hagä Do hadoo mäh, tanooh.

P'op Hagä Do T'aah hyb n'aa jawyk do ky n'aa hahÿh

¹⁹ Ti m' Jesus ky hadoo Judah buuj sa wahë n'aa hã:

—Né hup ý né hë hahÿ ý her'oot doo: Ýÿh, P'op Hagä Do T'aah, dooh daj ýÿ hë ý hajaa péh. Jáãm né hë ý moo wät Ee, P'op Hagä Do moo wät do ý hapäh doo. Ee moo wät do né hë ti ý moo wät. ²⁰ Ee, P'op Hagä Doo, ý takamahån. Sahõnh hë tamoo wät doo, hã ý tametëeh. Hahÿ aj'yy ý haso däk do bahån da, hã ý P'op Hagä Do banoo ý moo wät hyb n'aa. Bë hyb n'aa meuunh da ta tii. ²¹ Dejëp do genä bong, Ee an'oo bã. Rabadëb had'yyt doo kä, tanoo. Ti hadoo né ýÿh, P'op Hagä Do T'aah, ý anoo rabadëp, ý h'yyb däng do sa hã. ²² Ee nado ta wób ky n'aa etyy. Hã ýÿ, T'aah hã, Ee banoo sahõnh hë ý ky n'aa etyy hyb n'aa. ²³ Ta tii d' tawén d'oo ý raweh'ëeh, ý rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa ta hã raweh'ëeh doo da, ta hã rahyb n'aa jew'yyk doo da. P'op Hagä Do T'aah waneh'ëeh doo, dooh né hë

tawehëe bä ênh Ee P'op Hagä Doo, hã ÿ mejõ hyng doo —näng mä Jesus sa hã.

²⁴ Ti m' taky hadoo ênh:

—Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: ÿ her'oot do gad'oo doo, hã ÿ mejũũ do hã h'yy ka'eeh doo, edëb had'yyt do ta hã däg, tawäd had'yyt hë da hÿ pong jé P'op Hagä Do pa. Dooch nesaa do hã taky n'aa kety däk da. Dooch banesaa doo hënh tahõm wäd bä. Edëb had'yyt hë kä ta h'yyb tym. P'op Hagä Do pa da tabawäd had'yyt hë kä —näng mä ta kyyh.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Ti awät da ti noo gó, da hë né hë tadu däk, P'op Hagä Do hã h'yy gatemah doo, dejëp do hadoo doo, ramaa napäh da këh ÿÿ, P'op Hagä Do T'aah kyyh. Këh ÿ ky dah'eeh doo, edëb had'yyt hë da sa h'yyb tym. ²⁶ Ee, P'op Hagä Do hanaa né hë ji edëp doo. Ti hadoo né hë ta T'aah hã hana doo, P'op Hagä Do an'oo bä. ²⁷ Hã ÿÿ, T'aah hã P'op Hagä Do banoo ÿ hyb n'aa jawyk hyb n'aa, sahõnh hë sa hã ÿ ky n'aa etyy hyb n'aa, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ÿ bahadoo do hyb n'aa. ²⁸ Bë hyb n'aa meuuj manä ta ti ÿ her'oot do hã. Ti awät da ti noo gó, P'op Hagä Do T'aah kyyh sahõnh hë dejëp do paa ramaa napäh da.† ²⁹ Tii bä da ragenä bong. Baad hadoo do moo heb'oooh do paah, hÿ pong jé da, P'op Hagä Do pa raboo had'yyt hë da. Nesaa do moo heb'oooh do paah, tabanesaa hënh da raky n'aa kety däk.

³⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

---

† **5:28** Ta jawén tii, p'aa hënh Jesus bahyng bä.

—Dooh ŷ hajaa pé ti daj ŷŷ hē. P'op Hagä Do ŷ tamaher'oot doo da né hē ŷ bad'oo sa hã. Ti hyb n'aa baad ub had'yyt hē ta ti sa hã ŷ ky n'aa etyy doo. Hã ŷ mejũũ do karēn doo da ŷ bad'oo. ŷ karēn do jawén nado —näng mä Jesus.

³¹ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh Judah buuj wahē n'aa sa hã:

—Daj ŷŷ hē kēh ŷ n'aa ŷ her'ood bä paawä, dooh paawä baad tado bä tii. ³² Ti awät nä ta seeh baad ub kēh ŷ n'aa her'oot doo. P'op Hagä Do né tii. Te hub né hē kēh ŷ n'aa taher'oot doo, ŷ hapäh. ³³ Bē mejũũ paa raky n'aa eanh Jowāw wē. Baad Jowāw nu gahem'uun do baher'oot sa hã kēh ŷ n'aa. ³⁴ Dooh hyb n'aa ŷ karēn pé badäk hahŷŷ bä naa kēh ŷ n'aa rod, tii d' ŷ wén her'oot. ŷ wén ky däng Jowāw nu gahem'uun do her'oot do paa hã kēh ŷ n'aa, taher'ood wät do bē ky daheeh hyb n'aa, bē h'yyb tym bedöp hyb n'aa nesaa do mahänh. ³⁵ Ji bag bawag däk do hadoo Jowāw nu gahem'uun do ma metëek doo. Pooj jé dó, bē tsebee bong tama metëek do hã —näng mä Jesus kyyh sa hã.

³⁶ Ti m' taky hadoo:

—Baad ub né paawä Jowāw nu gahem'uun do baher'ood wät kēh ŷ n'aa, ti anäng ta bahänh hadoo do kēh ŷ n'aa metëeh doo. Hã ŷ Ee P'op Hagä Do anoo do ŷ pehuunh do pan'aa né tii. ŷ pehuunh do hã ji bahapäh ŷ P'op Hagä Do mejõ hyng do ŷ ti hŷh. ³⁷ Ee, P'op Hagä Doo, hã ŷ mejõ hyng doo, baad ub na-ãäj hē taher'oot kēh ŷ n'aa. Dooh noo gó bē maa napäh pé ta kyyh. Dooh noo gó ta mamets bē ty gahapäh péh. ³⁸ Dooh bē h'yyb

tym gó tayyw bä ta kyyh, tamejũũ do hä bë ky nadaheeh do hyb n'aa. ³⁹ Baad né paawä bë ma kametëek P'op Hagä Do kyy kerih do hä. Tii d' bë wén ma kametëek, tii hä bë aw'yyt bë ed'oo bë edëb had'yyt do P'op Hagä Do wë. Hajõõ nuu me né hë bë ner'ood paawä, dooh bë h'yy ganyy bä këh ÿ n'aa hä ta hä ta her'oot do hä! ⁴⁰ Këh ÿ n'aa ti ta her'ood né paawä, dooh bë ana bä wë ÿÿ, edëb had'yyt do ÿ banoo hyb n'aa bë hä.

⁴¹ Ti m' taky hadoo:

—ÿ raj'aa etsë do jawén nado ÿ bawät. ⁴² ÿ h'yyb hapäh bëeh! Dooh bë kamahän bä P'op Hagä Do bë h'yyb gó. ⁴³ Ee kyy gó né paawä ÿ bahyng, dooh ÿ bë gado bä. Ta seeh, ta daaj hë ta ky gabuuj gó hana doo, ti paawä bë gadoo. ⁴⁴ Bë gen'aak bë da hadoo do bë hä raj'aa etsëe bä. Dooh bë hyb n'aa p'eed bä bë ky n'aa, P'op Hagä Doo, sét had'op do her'oot do hä. Ti hyb n'aa bë nahajaa hä ÿ bë h'yy ka'eeh doo.

⁴⁵ —Bë ÿ ky n'aa tapaa bë edoo manä Ee, P'op Hagä Do wë. ÿ nado tii, bë hä ky n'aa tapaa doo. Mosees hä ti bë h'yy kejäg ub. Ti né hë da bë taky n'aa tapaa. ⁴⁶ Mosees bë ky dahé bä paawä, ÿ né paawä bë ky daheeh. Mosees né hë këh ÿ n'aa herih do paah. ⁴⁷ Dooh bë ky dahé bä ti terih do paah. Ti hyb n'aa bë wén ky nadaheeh ÿ her'oot doo —näng mä Jesus kyyh Judah buuj sa wahë n'aa sa hä.

6

Jesus pahuunh do 5 miw sa waa panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ta jawén kä m', karaj'aa Garirej häd näng do Jesus batsëg hõm. Tiberijas karaj'aa häd seeh.

² Hajõk Jesus jawén habok, hajõng tapehuunh doo, nahëë enäh do taheso padëëk do na-ããj hë raba-hapäh do paa hyb n'aa. ³ Ti m', Jesus ta ma matëg daheeh rabasëëk waëë hã. Tii b' rabaym, ti m' rabehyy b'ëëh. ⁴ Edaa däk mä Judah buuj Pas-kowa rataheb'ëës doo. ⁵ Ti m' Jesus baheg'ããs, hajõk ti han'aa doo. Ti m' Pirip hã taky hadoo:

—N'yy hënh da ër betsëë hajõk do sa waa? ⁶ —näng mä Jesus, Pirip tametyy hyb n'aa. Jesus hapäh ta h'yyb gó nyy d' tabad'oo.

⁷ Ti m' Pirip ky hadoo:

—8 kamarab ji moo wät do sãm dooh tahaja nä bä sa waa sãm —näng mä Pirip.

⁸ Ti m' ta ma matëg seeh, ãn-Deréh, Simaw Peed hÿÿj, ky hadoo mäh:

⁹ —Gëët hÿ karapee. Ti anäng ta wë its ji ma poo oow pé pãw ned'ëed is doo, sewada häd näng do s'ëëb. Tah'ÿÿb pawóp hë. Tahaj'as mä ti hajõk do hã? —näng mä ta kyyh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë mejõ rabehyy b'ëëh jawii jó —näng mäh.

Baeh jawii tii bä. Ti m' rabehyy b'ëëh. 5 miw ajyy tahyb n'aa pé tii bä hab'ëëh doo. ¹¹ Ti m' Jesus basog däk pãw, P'op Hagã Do hã taky hadoo:

—Õm taw'ããts hë Ee. Man'oo däk ãã waa —näng mäh.

Ti m' taban'oo kãn hab'ëëh do sa hã. Ti hadoo né tah'ÿÿb ënh. Wog enä hõm mä sahõnh hë.

¹² Rabahajaa bä kä rawëh doo, Jesus ky hadoo:

—Bē ata däg mad'aak doo, takanerejãã hyb n'aa
—näng mä Jesus.

¹³ Ti m' mad'aak do ta ma matëg rata hõm kãn kawaju gó. ¹² m' kawaju gedë hõm doo. Ji ma poo oow hadoo do paa madaag kãn hajõng pãw bód.

¹⁴ Ti m' hajök do rabahapäh bä Jesus pahuunh doo, raky hadoo:

—Hahÿ né hë P'op Hagä Do ky n'aa rod badäk hahÿÿ hënh hana doo, kerih do hã taher'oot doo —näk mä sa kyyh.

¹⁵ Jesus h'yyb gó tabahapäh bä, tak'ëp rah'yyb tatug paawä sa häj n'aa wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa, ta mab hë kä p'op tabasëek waëë jó sa mahãnh.

Tamii pong jé Jesus bawät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁶ Tũh däg kä m', Jesus ma matëg rabawëëj kãn karaj'aa hënh. ¹⁷ H'oo gó m' ragatsëg t'oonh, Kapar-Naũm häd näng do panang nemuun rabatsëg paawä. Badajuu däk mäh. Doooh m' Jesus awëëj nä bä sa wë. ¹⁸ Ti m', tak'ëp bah'ood ty gahëm. Tewëëp maadaka. ¹⁹ Dawëë péj rababoo däk bä kä, Jesus rahapäh. Tamii pong jó tabana sa wë. Ti m' tak'ëp rabeÿÿm bong. ²⁰ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë eÿÿm manäh! ÿ ti hÿÿh —näng mäh.

²¹ Ti m' rah'yyb tsebee kãn tagatsëg sooh bä sa sii. Ti m', nayyw hë rakaja kãn jajé raty gapad'ëek hënh.

Ji h'yyb tym dëeb panyyg n'aa Jesus hanäng do hahÿÿh

²² Ti m' jati péh, hajõk do tamyyj däk hä ha'yym do Jesus mä resoos. Tsém hadoo, sét né h'oo tii bä hajaj. Ti gó né hẽ Jesus ma matëg rabatsëg hõm. Dooch m' Jesus gatsëg so bä sa sii, sa hä. Ti hyb n'aa m' tii bä aym, red'oo. ²³ Ti noo gó né hẽ panang Tiberijas häd näng doo bä naa marakate wõb ranu kajäk, pãw rabawa p'aa hẽnh tabanäng hẽnh. Tsém hadoo pãw rabawa do paah, Jesus P'op Hagä Do hä taky n'aa etsëë do jawén paa bä. ²⁴ Ti m' rah'yy kadaw'uuh, dooch né hẽ m' Jesus tii bä, dooch ta ma matëg tii bä. Ti m' ragatsëg tooj kãn marakate gó. Panang Kapar-Naũm tabanäng hẽnh rabatsëg hõm kãn mäh, t'ĩĩ hẽnh Jesus rabesoos hyb n'aa.

²⁵ Karaj'aa ta myyj jé Jesus rabaw'yyt bä kä m' raky hadoo ta hä:

—Ma matëg, —näk mäh —nyy b' akä makajaa?
—näk mäh.

²⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Né hup ÿ né hẽ hahÿ ÿ her'oot doo: ÿ pehuunh do hä bë h'yy genä däk do hyb n'aa nado ÿ bë wén esoos. ÿ bë wén esoos, pãw hä bë wog enä padëëk do hyb n'aa. ²⁷ Taw'ãäts hẽ dooch bë waa hä had'yyt hẽ bë h'yyb padäg. Nayyw hẽ takarejãã tii. Taw'ãäts hẽ bë h'yyb padäg had'yyt hẽ ji h'yyb tym edëb had'yyt do hanoo do hä. Kanarejã tii. ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ né hẽ bë hä hanoo tii. Ee, P'op Hagä Do ky gabuuj gó ÿ moo wät —näng mã Jesus sa hä.

²⁸ Ti m' rabeanh Jesus hä:

—H'ëed ti P'op Hagä Do karën ãã moo bok? —
näk mã sa kyyh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hahỹỹ da P'op Hagä Do karĕn bĕ hã: Takarĕn bĕ h'yy ka'eeh tamejõ hyng do hã —näng mä Jesus.

³⁰ Ti m' raky hadoo:

—Ãã karĕn mametä ta heen n'aa. Mapahuunh do ãã bahapäh bä kä, õm ãã ky daheeh. H'ëed mametĕeh ãã hã? ³¹ Ēr wahĕ makũ na-ããj hĕ rawa paa pãw hadoo do Manah häd näng doo, tabanawäng hĕnh rahabok noo gó. Hahỹỹ da P'op Hagä Do kyy kerih do ta ky n'aa hã: “Tanoo sa hã hỹ pong jé hana do pãw.”* Ti bahãnh ti ãã karĕn mametĕeh —näk mä sa kyyh Jesus hã.

³² Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Né hup ŷ né hĕ hahỹ ŷ her'oot doo: Mosees nado ti hanoo ta ti pãw hỹ pong jé hana doo. Ee mo haj'aa ti ta ti pãw. Ee né hĕ ti hỹŷh, bĕ hã han'oo kãn pãw heh'ãät do hỹ pong jé hana doo. ³³ Badäk hahỹỹ bä hahyng doo, badäk hahỹỹ hã habong do sa h'yyb hed'ĕep doo, ti né kä ta ti Pãw heh'ãät kä P'op Hagä Do anoo doo.

³⁴ Ti m' raky hadoo Jesus hã:

—Man'oo had'yyt hĕ ta ti ãã hã, maky däng doo —näk mä sa kyyh.

³⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Ỹ né ti pãw hadoo do edĕb had'yyt hĕ hanoo doo. Wĕ ŷ hana doo, dooh tasa wäd bä. Hã ŷ h'yy ka'eeh doo, dooh tahoo kaaj wäd bä —näng mãh.

³⁶ —Ỹ her'ood wät né paa bĕ hã, dooh hã ŷ bĕ h'yy kae bä, ŷ bĕ hapĕĕ né paawä. ³⁷ Ti hadoo né hĕ, wĕ ŷ rabana da sahõnh hĕ Ee anoo do hã ŷỹ. Dooh da ŷ mak'yyts bä wĕ ŷ han'aa doo. ³⁸ Baad ŷ wén gadoo

* **6:31** Esodo 16.4, Nemijas 9.15, Saaw-Mo 78.24-25

sa hã, P'op Hagä Doo, hã ÿ mejõ hyng do karën do ÿ moo wät hyb n'aa. Dooch daj ÿÿ hẽ ÿ karën do jawén nado. ³⁹ Hahÿÿ da P'op Hagä Do karën hã ÿÿ: Dooch takarën bã hã ÿ tanoo do see tabanesaa hënh tahõm bã, ÿ an'oo bã. Takarën ÿ genyy bong sahõnh hẽ hã ÿ tanoo doo, hÿ pong jé, P'op Hagä Do pa rababoo had'yyt hyb n'aa, sahõnh hã ta sãm tabanoo noo gó. ⁴⁰ Ee P'op Hagä Do karën sahõnh hẽ ta T'aah hã h'yyb padëek doo, ta T'aah hã ky dah'eeh doo, redëb had'yyt hẽ kã hÿ pong jé ta pa. Sahõnh hẽ ta sãm ragadoo bã kã, ÿ genyy boo kãn P'op Hagä Do wë, hã ÿ h'yy ka'eeh doo —näng mä Jesus.

⁴¹ Ti m' hajõk do raky n'aa hajëm, “ÿ pãw hadoo doo, hÿ pong jé naa hahyng doo”, tahanäng do hyb n'aa. ⁴² Hahÿÿ d' mä sa kyyh rabaher'oot bã:

—Hahÿ ta see nado ti hÿÿh. Joséh t'aah né hẽ ti hÿÿh —näk mäh. —Äã hep'ëeh ti ta yb, äã hep'ëeh ti ta ÿÿn. H'ëed hyb n'aa, “Hÿ pong jé naa ÿÿh”, tabanäng? —näk mä sa kyyh.

⁴³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Jããm ti bë kyyh, bë ky kak'ëë doo —näng mäh.

⁴⁴ —Dooch hajaa pé wë ÿ hana péh, hã ÿ h'yy ka'eeh péh, Ee, mejõ hyng do ÿÿh, wë ÿ tanatsyyd bã sa h'yyb tym. Jããm hẽ hajaa wë ÿ rana bã, Ee h'yyb tatug bã wë ÿÿ. Hã ÿ h'yy ka'eeh do ÿ genyy bong da, P'op Hagä Do wë ranu kajäk hyb n'aa, sahõnh hã ta sãm ÿ banoo noo gó. ⁴⁵ Hahÿÿ da P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong paa ji ta h'yyb tatuk do ky n'aa: “Sahõnh hẽ sa hã P'op Hagä Do ma metëek da.”† Ti hyb n'aa, sahõnh hẽ Ee ma metëek do

† 6:45 Isajas 54.13

maa new'ëë doo, sa h'yyb gó renäm doo, wë ȳȳ da rabana, hã ȳȳ da rah'yy ka'eeh. ⁴⁶ Doo hapäh pé Ee, P'op Hagä Doo. Jããm né hë ȳȳh, P'op Hagä Do wë naa hahyng do hapëë wät —näng mä Jesus hajök do sa hã.

⁴⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Né hup ȳ né hë hahȳ ȳ her'oot doo: Hã ȳ ky dah'eeh do redëb had'yyt da hỹ pong jé, P'op Hagä Do pa. ⁴⁸ Ȳ né ti pãw hadoo do edëb had'yyt hë hanoo doo. ⁴⁹ Tabanawäng hënh pãw hadoo Manah häd näng do bë wahë makū rawa né paawä, dejëp né hë. ⁵⁰ Hahȳ pãw hadoo do hỹ pong jé naa hahyng do hawa doo, dooh tadajëb bã ta h'yyb tym, dooh tabanesaa hënh tahôm bã. ⁵¹ Ȳ né hë ta ti pãw hadoo do ji hed'ëëp doo, hỹ pong jé naa hahyng doo. Sahõnh hë hahȳ pãw hawa doo, raboo had'yyt hë da hỹ pong jé P'op Hagä Do pa. Hup ȳ ta ti pãw ȳ anoo do ȳ dajëp bã, badäk hahȳȳ hã habong do hỹ pong jé rabadëb had'yyt hyb n'aa P'op Hagä Do pa —näng mä Jesus.

⁵² Ti m' tak'ëp Judah buuj raky kakä bong, tii da Jesus edoo do hyb n'aa. Hahȳȳ d' mä sa kyyh:

—Nyy da hahȳ aj'yy banoo ër bawëh hyb n'aa ta dab? —näk mä sa kyyh.

⁵³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Né hup ȳ né hë hahȳ ȳ her'oot doo: Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do dab bë nawëë bã, ta majyyw bë neëg bã, dooh bë haja bã hỹ pong jé bë nu kajäg bã P'op Hagä Do pa. ⁵⁴ Jé dap ȳ hawëh doo, majyw ȳ heëëk doo, hỹ pong jé edëb had'yyt da P'op Hagä Do pa. Ȳ ganny wät da P'op Hagä Do wë, sahõnh hã ta sãm ȳ banoo noo gó kä. ⁵⁵ Tanawë

heh'äät hadoo dap ÿÿ. Ji heek do heh'äät hadoo majyw ÿÿ. ⁵⁶ Jé dap ÿ hawëh doo, majyw ÿ heëek doo, séd hã däg ta h'yy kata däk hã ÿÿ. Ý na-ãäj da ta h'yyb gó ÿ bawäd kãn. ⁵⁷ Ee hã tabana hedëp doo. Ti né hẽ ÿ tamejũũ. Ta hyb n'aa ÿ bedëp. Ti hadoo né hẽ, hã ÿ h'yy kamasoo doo, edëp da hëp ÿ n'aa. ⁵⁸ Geët hahÿ pãw hadoo do hÿ pong jé hana doo. P'ooj ub bë wahë makũ rawa do paa nahado ti hÿÿh. Rawa né paawä ti dejëp. Hahÿ pãw hawa doo, tawäd had'yyt hẽ da P'op Hagä Do pa ⁵⁹—näng mä Jesus, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã tama metëek noo gó, Kapar-Naüm panang bä.

Hajök Jesus heréd hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶⁰ Ta ti Jesus her'oot do ramaa newë däk bã, hajök Jesus ma matëg wób raky hadoo mäh:

—Ti bahãnh hëeh ta ti ta her'oot doo. Dooh ky daheeh pé ta ti hedoo doo —näk mä sa kyyh.

⁶¹ Ta ma matëg wób kawaj'ããn gó rabaher'oot ta kyyh p'ãã Jesus bahapäh bã m' ta h'yyb gó m', taky hadoo sa hã:

—ÿ her'oot do hã bë h'yy kejäg bong? ⁶² Bë h'yy kejäg bong tan'oo bã, nyy da da bë baher'oot ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do bë bahapäh bã, p'aa hënh hÿ pong jé tabasëek bã? ⁶³ P'op Hagä Do Sahee ti ji h'yyb tym hed'ëep doo. Ji daaj hẽ ji hejój me dooh ji hajaa péh. P'op Hagä Do Sahee hã naa né hẽ ti ta ti këh ÿÿ, bë hã ÿ her'oot doo, hÿ pong jé, P'op Hagä Do pa ji edëb had'yyt hẽ hanoo doo. Te hub né hẽ këh ÿÿ. ⁶⁴ Ti hadoo né hẽ, bë mahang dooh raky dahé bã —näng mä Jesus.

Ta tii da Jesus wén her'oot, pooj jé Jesus hapëë dāk do hyb n'aa ta h'yyb gó sa mahang ky nadah'eeh doo. Tahapëë dāk né hě ěnh ta majĩ moo gó haëenh do pan'aa.

⁶⁵ Ti m' Jesus ky hadoo kán:

—Ti hyb n'aa bē hā ŷ bedoo, dooh hajaa pé wē ŷ hana pé Ee natatug bā —nāng mā Jesus.

⁶⁶ Ti noo gó né kā m' hajōk heréd hōm Jesus. Doo ta sii raboo boo bā. ⁶⁷ Ti m' 12 hedoo do ta ma matēg hā Jesus beaaj wāt:

—Bē na-āāj bē karēn bē bahōm mahānh ŷŷ? —nāng māh.

⁶⁸ Ti m' Simaw Peed hād nāng do ky hadoo ta hā:

—Hyb n'aa jawyk doo, —nāng māh —jaa sii āā bahōm kán? Ōm ti her'oot ji h'yyb tym hedēb had'yyt do ky n'aa hā. ⁶⁹ Ōm né hě baad had'op doo, P'op Hagā Do H'yyb Dāng Doo, āā ky daheeh. Āā hapëë dāk né hě tii —nāng mā Peed kyyh.

⁷⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—ŷ né hě, bēeh, 12 hedoo doo, wē ŷŷ ŷ asēew hōm doo. Sét hě bē mahang Dijab† karom!

⁷¹ (Judas, Simaw Ikarijot hād nāng do t'aa ky n'aa ti taheer'oot. 12 hedoo do see né tii, ta jawén Jesus taky n'aa her'ood dāk do pan'aa kā majĩ hā.)

7

Judah buuj rahyb n'aa esee do rataheb'ëes doo hēnh Jesus bahōm do ky n'aa hahŷh

---

† **6:70** Gereg kyy me ramaneëenh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanāng péh ti Dijab.

¹ Ta jawén kä Jesus bawäd kän mä Garirej häj n'aa hēnh. Dooh m' takarēn tahōm bä Judah häj n'aa hēnh, ta tii bä wahē n'aa rakarēn radaj'ēep do hyb n'aa. ² Tabedaa dāk bä m', bag'aad me tób Judah buuj rabahemak do rataheb'ēēs doo,*

³ Jesus hÿÿj raky hadoo mä ta hã:

—Ayyw manä babä. Taw'ãäts hē Judah häj n'aa hēnh mabahōm, mapahuunh do a hataa raba-hapäh hyb n'aa. ⁴ Ji karēn bä ji raky n'aa ets'ēeh, dooh ji jejen bä ji moo wät doo. Taw'ãäts hē sahōnh hē rabaheg'ãäs ti mapahuunh doo —näk mä sa kyyh.

⁵ Ta hÿÿj na-ãäj hē dooh m' rah'yy kae bä ta hã, tii d' rawén edoo.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooh takaja nä bä ti noo gó ÿ bahōm doo. Bēeh, bē h'yyb karēn do noo gó né hē bē bahōm. ⁷ Badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh doo, dooh bē hã rakamajē bä. Wē ÿ rawén kamaj'ĩ, nesaa do ramoo heb'ooh do ky n'aa, nesaa do rahyb n'aa nahew'ēē do ky n'aa ÿ her'oot do hyb n'aa. ⁸ Bē ahōm ta ti rataheb'ēēs hēnh. Dooh ÿ ahōm nä bä ta t'ĩ hēnh. Dooh takaja nä bä ti noo gó ÿ bahōm doo —näng mä Jesus kyyh ta hÿÿj sa hã.

⁹ Ta ti ta her'oot do jawén paa bä m', Jesus baym dó Garirej häj n'aa bä.

¹⁰ Ti m', ta hÿÿj rabahōm jawén paa bä, Jesus bahōm kän. Kejēn do hadoo tabahōm, ta wób rana-hapäh bä. ¹¹ Ti m' rahyb n'aa esee do rataheb'ēēs

---

* **7:2** Sét ta baab ken'yyh Judah buuj rabahemak tób bag'aad me, tabanawäng hēnh sa wahē makū rababok do paa rahyb n'aa esee hyb n'aa.

hēnh Judah buuj sa wahē n'aa resoos mā Jesus. Rabesoos bā m' rabeanh n'yy hēnh Jesus.

¹² Jé pad'yyt hē hajōk do wób rahe'oot mā Jesus ky n'aa hā.

—Ky enyym —näk mā ta wób.

—Dooh —näk mā ta wób. —Ji tawadii tii —näk mäh.

¹³ Kaja hē m' rabahesēenh ta ky n'aa, sa wahē n'aa rajeỹm do hyb n'aa.

¹⁴ Rataheb'ēēs do hōō bā, 4 ta ā däg, Jesus bahōm kän mā P'op Hagä Do tób n'aa hēnh. Tii bā tama met'ēeg kän. ¹⁵ Ti m' Judah buuj sa wahē n'aa rahyb n'aa meuunh, ti m' raky hadoo:

—Nyy d' hajōng tabahajaa, ma kamanet'ēeg né paawä hahỹ aj'yy? —näk mā sa kyyh.

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Hā ỹ naa nado ti ỹ ma metēek doo. Hā ỹ mejũũ do hanaa né tii. ¹⁷ P'op Hagä Do gen'aak do karēn moo wät doo, ti tahapäh da ta h'yyb gó, P'op Hagä Do hanaa tado bā, hana ỹ tado bā ỹ ma metēek doo. ¹⁸ Jé ta daaj hē, ta ky gabuuj her'oot doo, ta hā raweh'ēeh do hyb n'aa tii. Ti hadoo nado ta hā mejũũ do raweh'ēeh karēn doo. Dooh ji tawad'ii bā ta tii hā. Dooh j'ooj madäk do tado bā ta h'yyb. Baad had'op do tii —näng mā Jesus.

¹⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Mosees né hē bē hā hanoo P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hado né paawä, dooh bē ky dahé bā. H'ēed hyb n'aa ti bē karēn ỹ bē daj'ēep? Ta ky n'aa bē ky dahé bā paawä, dooh paawä bē karēn bā ỹ bē dajēeb bā —näng mā Jesus kyyh Judah buuj sa wahē n'aa sa hā.

²⁰ Ti m' ta wób raky hadoo:

—Karap'aar h'yyb nesaa do a hã anäng! Dooh òm daj'ëep péh —näk mä sa kyyh.

²¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sét hẽ ÿ pahuunh do hyb n'aa Saab hã, bë h'yy kejãg bong. ²² Bë na-ããj né hẽ Saab hã né bë moo bok. Bë taah masuuj noo byyh kahõk do heen n'aa Saab noo gó tado bã, tii hã né hẽ bë moo bok, Mosees mejũũ do hyb n'aa. (Mosees nado du n'aa tii. Mosees pooj jé habong do paa ër wahë makũũh, ti ti du n'aa.) ²³ Hỹỹ kã bë hã ÿ beanh: Saab hã bë an'oo bã ji t'aah masuuj noo byyh ji gahõg bã, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa, h'ëed hyb n'aa ti bë kawajããn wë ÿỹ, Saab hã aj'yy baad ÿ ahub däk do hyb n'aa? ²⁴ Daap hẽ ÿ bë ky n'aa ety manäh. Taw'ããts hẽ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hã bë baheg'ããs ta ky n'aa —näng mä Jesus kyyh sa hã.

Rahyb n'aa newëë P'op Hagä Do H'yyb Däng do Jesus tado bã ky n'aa hahỹỹh

²⁵ Ti m' Jerusarënh panang buuj wób raky hadoo:

—Hahỹ nado aj'yy radaj'ëep rahanäng doo? ²⁶ Ti babä tabagëët ënh. Hajõõ mahang tabaher'ood né paawä, dooh sa kyy pé ta hã. Ër wahë n'aa rahyb n'aa newë däk apäh, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, Kristo häd näng do tado bã tii? ²⁷ Nyy d' ti hỹỹ éh? ãã hapäh ti hahỹ aj'yy n'yy hënh naa. Kristo häd näng do kajaa bã, dooh ji hapëë bã n'yy hënh tahana —näk mä sa kyyh.

²⁸ Ti hyb n'aa m', P'op Hagä Do tób n'aa bã Jesus ma metëek bã taky hadoo, tak'ëp mä ta kyyh:

—Bē hapäh mä ỹỹ, bē nooh. Bē hapäh mä n'yy hēnh naa ỹỹ, bē nooh. Dooch kēh ỹ gabuuj tado bā h̃ỹ ỹ bahyng. Ti awät né hē ta ti h̃ỹ ỹ mejō hyng doo. Te hub né hē ta tii. Tahajaa ji h'yy kasadēē bā taky dāng do hā. Ti dooh bē hapēē bā. ²⁹ Ỹ ti hapäh. Ỹ wén hapäh, ta wē naa ỹ bahyng. Ỹ tamejō hyng —nāng mä Jesus sa hā.

³⁰ Tii d' tabedoo do hyb n'aa m', sa wahē n'aa rakarēn ramoo maso dāg paawā. Dooch hajaa pé ta hā, dooh nā tadajēp do noo gó tado nā bā do hyb n'aa. ³¹ Sa wahē n'aa rakarēn ramaso dāg né paawā, hajōk mā ta hā h'yy kae padēēk. Hahỹỹ da m' sa kyyh:

—Kristo, P'op Hagä Do Ky Dāng Do kajaa bā, dooh tapehuuj da hahỹ pehuunh do bahānh† —nāk mā sa kyyh.

³² Ti m' Pariséw ramaa napäh bā ta tii da Jesus ky n'aa rabaher'oot bā, P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahē n'aa daheeh ramejūū, P'op Hagä Do tób n'aa warahén n'aa Jesus ramasoo hyb n'aa.

³³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ỹ aym nā bē pa, ta jawén ỹ babaaj hōm hā ỹ mejō hyng do wē. ³⁴ Ỹ da bē esoos tii bā. Dooch da ỹ bē awyyd bā, bē nahajaa do hyb n'aa bē ahōm bā ỹ hawät hēnh —nāng mä Jesus.

³⁵ Ti m' Judah buuj sa wahē n'aa rabaher'oot ta tii d' tedoo do ky n'aa. Dooch tagah'ood nā bā sa hā taher'oot doo. Hahỹỹ da m' sa kyyh:

—N'yy hēnh g'eeh tabahōm āā naw'yyt, tahanāng doo? Gereg sa panang hēnh g'eeh ti

† 7:31 Sa hā m', Jesus né hē ti Kristo.

tahahõm, ër wakãän wób rahabong hënh? Gereg buuj g'eeh tama met'ëög kãn? ³⁶ Nyy d' tahanäng pé ti: “ÿ da bë esoos tii bã. Dooh da ÿ bë awyyd bã, bë nahajaa do hyb n'aa bë ahõm bã ÿ hawät hënh”, tahanäng doo? —näk mä sa kyyh.

³⁷ Tagadëög ub rataheb'ëës do ã n'aa, tak'ëp rahyb n'aa jew'yuk. Tii bã kã m', ti noo gó kã m' Jesus bas'ëög gëet. Ti m' taky hadoo, tak'ëp mä ta kyyh:

—Taw'ãäts hë hoo kaanh do hadoo do ta hã, wë ÿ tabana tabeëök do hadoo hyb n'aa. ³⁸ Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Hã ÿ h'yy ka'eeh do h'yyb gó naa ganyyh da ji h'yyb bed'ëöp do naëng n'aa” —näng mä Jesus.

³⁹ P'op Hagä Do Sahee tahanäng pé tii, Jesus hã h'yy ka'eeh do ta jawén ragadoo doo kã. Dooh Jesus an'oo nä bã ti noo gó P'op Hagä Do Sahee, dooh tadajëb nä bã, dooh taganã wäd nä bã, dooh P'op Hagä Do wë takawehëë däk doo hënh tas'ëög nä bã do hyb n'aa.

⁴⁰ Jesus her'oot do ta wób ramaa napäh bã m', raky hadoo:

—Hahÿ né ti P'op Hagä Do ky n'aa rod, P'op Hagä Do Ky Dång Doo —näk mä sa kyyh.

⁴¹ Ta wób mä raky hadoo:

—Hahÿ né hë Kristo häd näng doo —näk mä sa kyyh.

—Dooh. Garirej häj n'aa hënh naa nado Kristo bana —näk mä ta wób. ⁴² —Dawi panaa da ta ti Kristo. Panang Berënh häd näng doo bã naa, Dawi

panang paa bä naa Kristo bana da, näng P'op Hagä Do kyy kerih do hã† —näk mä sa kyyh.

⁴³ Sa h'yyb retyn hõm kãn mä Jesus ky n'aa hã.

⁴⁴ Ta wób rakarën paawä Jesus ramaso däk. Ti hadoo né hẽ m', dooh ta hã moo däng péh.

⁴⁵ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa warahén n'aa, ramejõ nä dö Jesus ramasoo hyb n'aa paawä, abaa j h'ũũm P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa sa wë, Pariséw sa wë na-ããj hẽ. Ti m' rabeanh sa hã:

—Hed n'aa bë manana wät? —näk mä sa kyyh warahén sa hã.

⁴⁶ Ti m' warahén raky hadoo:

—Dooch noo gó her'oot pé ta ti aj'yy her'oot doo da —näk mä sa kyyh.

⁴⁷ Ti m' Pariséw raky hadoo warahén sa hã:

—Bë na-ããj hẽ tawadii? —näk mäh. ⁴⁸—Dooch ër wahë n'aa raky dahé bä ta hã. ãã Pariséw, ãã na-ããj hẽ dooh ãã ky dahé bä ta hã. ⁴⁹ H'yy gatamah ti hajõk do ta hã ky dah'eeh doo. Dooch Mosees ky n'aa jaw'yyk do rahapëë bä, ti rawén sũüt. P'op Hagä Do was'ee bong ti ta ti hajõk doo —näk mä Pariséw sa kyyh warahén sa hã.

⁵⁰ Ti m' sa seeh, Nikodēm häd näng doo, Jesus wë hegãã wät doo, ky hadoo ta wób sa hã:

⁵¹ —Dooch ër ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä daap hẽ ër ky n'aa ety bä ër da hadoo doo. Taw'ããts hẽ pooj jé ër beanh ta hã tamoo wät doo, tama

---

† **7:42** Se hub né hẽ raheer'oot doo. Berënh panang bä né hẽ Kristo häd näng do benäng, P'op Hagä Do kyy kerih do ky däng. Rawén ky nadah'eeh, dooh rahapëë bä do hyb n'aa Berënh panang bä né hẽ Jesus benäng. Sa hã m' Garirej häj n'aa bä naa Jesus, tii bä tabawëë gëët do hyb n'aa.

metëek doo, er ky n'aa napäh hyb n'aa —näng mä Nikodēm.

⁵² Ti m' ta wób raky n'aa rejã kãn, ti m' raky hadoo ta hã:

—Õm na-ãaj né hẽ apäh Garirej hẽnh naa? —näk mäh. —P'op Hagã Do kyy kerih do hã mahegãã bã, mabahapäh, P'op Hagã Do ky n'aa rod dooh Garirej hãj n'aa hẽnh naa tana bã —näk mä sa kyyh Nikodēm hã.

[⁵³ Ti m' sahõnh hẽ rabahõm sa tób hẽnh.

8

ÿñh ta patug nadoo do sii haỹh do raky n'aa tapaa do panyyg n'aa hahỹh

¹ Ti m' Jesus baym panang bahãnh péj, waë Oriib häd näng doo bã. ² Jati péh, bãp paah, Jesus bahõm ênh p'aa hẽnh P'op Hagã Do tób n'aa hẽnh. Hajõk kata däk ta wë, P'op Hagã Do tób n'aa w'oo hã. Ti m' tabahyy sooh, ti m' tama met'ëëg kãn. ³ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Pariséw sa daheeh, ramanaa ÿñh ta patug nadoo do sii haỹh doo, ta wób raw'yyt doo. Ti m' ÿñh ramejũ hajõ gó tabag'ëëd däk hyb n'aa. ⁴ Ti m' Jesus hã raky hadoo:

—Ma matëg, —näk mäh —hahỹ ÿñh raw'yyt ta patug nadoo do sii tabaỹh bã —näk mäh. ⁵ —Ër ky n'aa jaw'yyk do hã er Mosees mejũ, pä me ji daj'ëep ta ti hedoo do hyb n'aa. Nyy da a hã pé ji bad'oo? —näk mä sa kyyh.

⁶ Ta tii da rawén ke'aanh, rakarën Jesus kyyh hã rabaw'yyt raky n'aa tapaa do ky n'aa. Ti m' Jesus nu wajakoo sooh, tama poo me tũ taberih.

⁷ Raky n'aa h'ũũm do hyb n'aa, as'ëög gëet, ti m' taky hadoo sa hã:

—Taw'ãäts hẽ bẽ mahang nesaa do h'yyb gó nanäng doo, ti pooj jé hakut pã me —näng mã Jesus sa hã.

⁸ Ti m' p'aa hẽnh tanu wajakoo sooh ênh. Tũũ m' taberih p'aa hẽnh. ⁹ Ta tii d' Jesus bedoo bã sa hã, rabahõm kãn sét kenäh hõm. Wahëh hedoo do ti pooj jé hah'ũũm. Jããm né hẽ haym Jesus. Ỹnh hayyw gëet ta pa. ¹⁰ Ti m' Jesus as'ëög gëet, ti m' ỹnh hã taky hadoo:

—N'yy hẽnh ta wób? Dooh õm ky n'aa etyy péh? —näng mã Jesus ta hã.

¹¹ —Dooh. Tabad'op hẽ —näng mã ỹnh kyyh.

Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Ỹ na-ãäj hẽ, dooh õm ỹ ky n'aa ety bã. Ahõm kã. Meréd hõm hỹ kã nesaa do sahõnh hẽ —näng mã Jesus ta hã.]

Jesus badäk hahỹ bã habong do sa h'yyb tym bag hadoo do ky n'aa hahỹh

¹² Ti m' p'aa hẽnh Jesus baher'oot kata b'ëeh do sa hã. Hahỹ d' mã ta kyyh:

—Badäk hahỹ hã habong do sa h'yyb bag hadoo ỹh. Hã ỹ ky dah'eeh doo, dooh tabad'op hẽ badagyp do hadoo doo gó, nesaa doo gó, raboo bã tii. Ti anäng da sa wẽ sa h'yyb bag, P'op Hagã Do wẽ ji ted'ëep doo, ta pa ji bawäd had'yyt hẽ hanoo doo —näng mã Jesus kyyh.

¹³ Ti m' Pariséw raky hadoo ta hã:

—A mab hẽ, a daaj hẽ maky n'aa her'oot a ky n'aa —näk mãh. —Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do an'oo bã ji mab hẽ, ji daaj hẽ, ji ky n'aa ji her'ood

bä. Ti hyb n'aa taw'ãäts hē nado ta ti maher'oot doo —näk mä sa kyyh.

¹⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Map ŷy hē, daj ŷy hē, kēh ŷ n'aa ŷ her'ood né paawä, né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo. ŷ hapäh ti n'yy hēnh ŷ bana, ŷ hapäh ti n'yy hēnh ŷ bahōm, né hup ŷ né hē ŷ wén näng. Bē tii, dooh bē hapēē bä n'yy hēnh ŷ hana, n'yy hēnh ŷ bahōm. ¹⁵ ŷ bē ky n'aa tapaa j'ooj hanäng do hä bē hapäh do hä. ŷ dooh ŷ ky n'aa tapaa péh. ¹⁶ Sa hä ŷ ky n'aa ety bä paawä, baad paawä ŷ ky däng sa hä, map ŷy hē nadoo do hyb n'aa ŷ ky n'aa etyy. Ti anäng hä ŷ ky masa doo. Ee, hä ŷ mejō hyng doo, ti né hē ŷ taky masa —näng mäh. ¹⁷ —Pawóp hē ajyy séd demuun raheer'ood bä, baad ub tii, ji ky daheeh sa kyyh, bē ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo. ¹⁸ Tii d' né hē ää bad'oo. ŷ her'oot kēh ŷ n'aa. Ee, hä ŷ mejō hyng doo, ŷ taky masa kēh ŷ n'aa hä —näng mä Jesus kyyh Pariséw sa hä.

¹⁹ Ti m' rabeaaj kän:

—N'yy hēnh a yb? —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh ŷ bē hapēē bä. Dooh né hē Ee bē hapēē bä ēnh —näng mäh. —ŷ bē hapēē bä paawä, Ee na-äaj hē paawä bē hapäh —näng mä Jesus kyyh.

²⁰ P'op Hagä Do matym n'aa rabeheeno do hood basooh do pa Jesus baher'oot tii, tama met'ëek bä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä. Rakarēn né paawä ramasoo, dooh ta hä moo däng péh. Rawén moo nadäng, dooh takaja nä bä tadajēp do heen n'aa kä.

²¹ Ti m' p'aa hēnh Jesus baher'ood wät sa hä:

—ÿ da ahõm bë mahãnh. ÿ d' bë esoos. Nesaa do anãng nã da bë hã bë dejëp. ÿ hahõm hënh, dooh bë haja bã bë ahõm bã —nãng mã Jesus.

²² Ta tii d' tabedoo do hyb n'aa rakeaj kãn mã sa hã hë né hë. Hahÿÿ d' mã sa kyyh:

—Nyy d' tahanãng pé g'eeh: “ÿ hahõm hënh dooh bë haja bã bë ahõm bã”, tahanãng doo? Ta daaj hë g'eeh takadaj'ëëp? —nãk mã sa kyyh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo ënh sa hã:

—Babã naa bë ti hÿÿh. P'op naa ÿ ti hÿÿh. Badãk hahÿÿ bã naa bë ti hÿÿh. ÿ ti dooh. Dooh badãk hahÿÿ bã naa tado bã ÿÿh. ²⁴ Nesaa do anãng nã da bë hã bë dejëp, nãng ÿÿh. ÿ né hë ti hawãd had'yyt do bë ky nadahé bã, bë da dejëp né hë nesaa do bë h'yyb tym gó anãng nã —nãng mã Jesus.

²⁵ Ti m' raky gakog hõm:

—Jaa ënh õm? —nãk mã sa kyyh.

—Pooj jé bë ÿ maher'oot do né hë —nãng mã Jesus.

²⁶ Ti m' taky hadoo ënh:

—Ti anãng nã wë ÿÿ hajõng nã bë ÿ ky n'aa tapaa do pan'aa —nãng mãh. —Te hub né hë hã ÿ mejõ hyng do her'oot doo. Tahajaa ji h'yy kasadëë bã taky dãng do hã. ÿ tamaher'oot do né hë ti ÿ her'oot do badãk hahÿÿ hã habong do sa hã —nãng mã Jesus.

²⁷ Dooh m' rah'yy genã bã ta Yb ky n'aa Jesus her'oot bã. ²⁸ Ti hyb n'aa m' Jesus ky hadoo sa hã:

—P'op, b'aa hã Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do bë basãg hãng do jawén paa bã, ÿ né hë ti hawãd had'yyt do tii bã bë h'yy genã kãn. Dooh daj ÿÿ hë ÿ moo wãt péh, ÿ her'oot péh, ti noo gó kã bë

bahapäh. Ti noo gó kä bë bahapëë kân hahỹỹh: Jããm hẽ ỹ her'oot bë hã, Ee ỹ tama metëëk doo. ²⁹ Hã ỹ mejõ hyng do awäd had'yyt hẽ si ỹỹ. Dooh ỹ teréd bã, tagen'aak do ỹ moo wäd had'yyt do hyb n'aa —nãng mã Jesus kyyh.

³⁰ Ta ti tabaher'oot bã m', hajõk h'yy kae padäg kân ta hã.

Nesaa do moo wät doo, nesaa do karom, ky n'aa hahỹỹh

³¹ Ti m' Judah buuj ta hã h'yy kae padëëk do hã Jesus ky hadoo:

—Ỹ ma metëëk do bë ky dahé had'yyt bã, hëp ỹ hata heh'äät padäg bë tii bã. ³² Bë hapäh da tii bã baad hadoo do ky n'aa. Baad hadoo do ky n'aa bë da ted'ëëp, baad bë babok hyb n'aa kä —nãng mã Jesus sa hã.

³³ Ti m' raky hadoo:

—H'ëëd hyb n'aa tii da mabaher'oot? Abaraãm panaa né hẽ ti ããh. Dooh noo gó ta wób sa karom kanep'aak do ãã ado bã. Nyy d' mahanãng pé ta ti maher'oot doo? —nãk mã sa kyyh.

³⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Né hup ỹ né hẽ hahỹ ỹ her'oot doo: Nesaa do moo wät doo, nesaa do karom né kä tii. ³⁵ Dooh da ta kariw n'aa tób yt hã ta karom awäd had'yyt hẽ. Jããm né hẽ ta t'aah hadoo do ti haym ta tób bã. ³⁶ Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do T'aah bë tedëëb bã, baad né tii bã bë baboo kân, nesaa do karom nado boo bëëh —nãng mãh. ³⁷ Ỹ hapäh, Abaraãm panaa né ti bëëh. Ti hado né paawä, ỹ bë karën ỹ bë daj'ëëp, baad takanejäk do hyb n'aa bë h'yyb gó ỹ ma metëëk doo. ³⁸ Bë ỹ ma metëëk Ee metëëk do

hã ÿÿ. Bë tii, bë yb wë bë ma kametëek doo, ti bë moo bok —näng mä Jesus sa hã.

³⁹ Ti m' raky hadoo:

—Abaraãm ti ãã wahë makũũh —näk mä sa kyyh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Abaraãm panaa bë do bä paawä, Abaraãm bad'oo doo da paawä bë bad'oo —näng mä Jesus.

⁴⁰ —Baad hadoo do ky n'aa, hã ÿ P'op Hagä Do an'oo däk do bë ÿ maher'oot. Tii d' né paawä ÿ metëek bë hã, bë karën ÿ bë daj'ëep. Dooch paa ta tii da Abaraãm adoo bä. ⁴¹ Bë yb moo wät do ti ta ti bë moo bok doo —näng mä Jesus sa hã.

Ti m' raky hadoo:

—Ãã yb daap nado. Jããm né hë P'op Hagä Do ãã Yb. Ta taah heh'äät ãã —näk mä sa kyyh.

⁴² Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—P'op Hagä Do tado bä paawä bë Yb, bë kamahãn paawä ÿÿh, P'op Hagä Do wë ÿ bana do hyb n'aa. Dooch këh ÿÿ gó tado bä ÿ bahyng. Ti né hë ti hã ÿ mejõ hyng doo. ⁴³ Hëd n'aa ti taganahoot bë hã, ÿ her'oot doo? Bë h'yyb gó tawén ganahoot, këh ÿ bë ganadoo do hyb n'aa. ⁴⁴ Dijab taah bëeh. Takarën do bë karën bë moo bok. P'ooj ub, tadu däk noo gó, dahej'ëep do né paa tii. Dooch baad hadoo doo, heh'äät ub do ky n'aa tagenaag bä. Dooch baad hadoo do ky n'aa ta h'yyb gó tabawäd bä. Daap tamenyyh bä, ta kyyh né hë ti taher'oot doo. Daap menyyh do tii. Daap menyyh do yb né tii. ⁴⁵ Baad hadoo doo, heh'äät ub do ky n'aa ÿ her'oot do hyb n'aa ÿ bë ky nadaheeh. ⁴⁶ Jaa bë mahang hajaa pé nesaa do hã ÿ taky n'aa tapa bä? Baad hadoo do ky n'aa ÿ her'oot. H'ëed hyb n'aa

ÿ bë ky nadaheeh? ⁴⁷ P'op Hagä Do taah hedoo do ramaa newëë P'op Hagä Do her'oot doo. Bë tii, dooh P'op Hagä Do taah bë do bä, ti hyb n'aa bë wén maa nanewëë ta kyyh —näng mä Jesus kyyh sa hä.

⁴⁸ Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa raky hadoo Jesus hä:

—Baad né äã ky kajäk. Samarija buuj né òm!* Karap'aar h'yyb nesaa do a hä adäk! —näk mä sa kyyh Jesus hä.

⁴⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh. Dooh karap'aar h'yyb nesaa do adäg bä hä ÿÿ —näng mäh. ÿ ti hÿÿh, ÿ weh'ëëh Ee. Bë tii, ÿ bë ky n'aa rejää. ⁵⁰ Dooh ÿ as'üüd bä ÿ raweh'ëëh doo. Sét hë ti hawät ÿ raweh'ëëh karën doo. Ti né hë ti taky däng ji hä baad ji hado bä, baad ji nado bä. Bë nado ti ky kajäk doo. ⁵¹ Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: ÿ ma metëek do ky daheeh doo, dooh tadajëb wäd bä —näng mä Jesus sa hä.

⁵² Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa raky hadoo:

—Äã hapäh né hë hÿÿ kä, karap'aar h'yyb nesaa do a hä adäk né hë —näk mäh. —Abaraãm dajëp paah, P'op Hagä Do ky n'aa rod dejëp né paah, ti hadoo né hë, jé mama metëek do ky daheeh doo, dooh tadajëb bä, näng òm. ⁵³ Äã wahë makü Abaraãm bahänh g'eeh òm? Abaraãm dajëp paah, ti hadoo ënh P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habok do paah. Jaa òm a hä péh? —näk mä sa kyyh.

⁵⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

---

* **8:48** Sa maji hadoo Samarija buuj. Dooh ragenaag bä Samarija buuj. Samarija buuj né òm Jesus hä rawén her'oot, raky n'aa e'ees hyb n'aa.

—Daj ŷ̄ hē ŷ̄ kawehēē bā paawā, dooh taw'āāts hē tado bā ta tii. Ee, bē h'y'y kaha'eeh bē hanāk doo, ti né ti ŷ̄ taweh'ēēh. ⁵⁵ Dooch bē hapēē bā tii. ŷ̄ ti hapäh. “Dooch ŷ̄ hapēē bā”, ŷ̄ noo bā paawā, ŷ̄ paawā noo kanesa bē nemuun. ŷ̄ hapäh né hē ti P'op Hagä Doo. ŷ̄ ky daheeh ta kyyh. ⁵⁶ Abaraām, bē wahē makūūh, tseebe wāt ŷ̄ kajaa noo gó tabahapäh bā. Tahapäh né paah† —näng mä Jesus.

⁵⁷ —Ōm ky kew'oonh ta ti maher'oot do hā —näk mä Judah buuj sa wahē n'aa. —Dooch mawah'ēē nä bā, dooh 50 ta baab mado nä bā, mahapäh mä Abaraām a nooh —näk mä sa kyyh.

⁵⁸ Ti m' Jesus ky hado kän:

—Né hup ŷ̄ né hē hahŷ̄ ŷ̄ her'oot doo: Abaraām benäng do pooj jé ŷ̄ awäd däg né hē! —näng mä Jesus sa hā.

⁵⁹ Ti m' ta ti ramaa napäh bā, rabasog padēēk pä, ta hā radewēēs hyb n'aa paawā, radajēēb paawā. Ti Jesus kejēn hōm. Ahōm P'op Hagä Do tób n'aa bā naa.

9

Ty tamah do panyyg n'aa hahŷ̄h

¹ Tamahōm me tabahapäh aj'y'y ty tamah doo. Ta hā d' né hē m' tabenäng bā. ² Ti m' ta ma matēg rabeaanh:

—Ma matēg —näk mäh. —H'ēēd hyb n'aa hahŷ̄ aj'y'y tawén ty tamah tabenäng? Ta yb, ta ŷ̄ŷ̄n nesaa

---

† **8:56** 2.000 ta baab Jesus bewäd hyng do pooj jé Abaraām bawät paah. P'op Hagä Do metēēh paa Abaraām hā, badäk hahŷ̄ bā tabawät nä bā.

do ramoo bok do hyb n'aa, ta daaj hẽ apäh nesaa do tamoo wät do hyb n'aa? —näk mä sa kyyh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh, ti hyb n'aa nado ti hahỹ tabahadoo —näng mäh. —Ty tamaa gó tawén enäng, ta hã P'op Hagä Do hejój kametëeh hyb n'aa —näng mäh. ⁴—Taw'ääts hẽ tabawak nä bä er moo bok, hã ỹ mejõ hyng do karën doo. Ti awät tabadajuuh, du daa d' ji moo wät péh.* ⁵ Badäk hahỹỹ hã habong do sa h'yyb tym bag hadoo ỹyh, badäk hahỹỹ hã ỹ bawät nä bä —näng mä Jesus kyyh.

⁶ Ta ti taky hadoo do jawén paa bä, tũũ tabetsós wät. K'ääts me tamekuuj wät, ti m' aj'yy matym hã tahawug hõm mä ta uuh.

⁷ —Ahõm kä —näng mä aj'yy hã. —Mahetsyyd a matym naëng majat do Siroéh häd näng doo me —näng mä Jesus aj'yy hã.

(“Mejũũ doo”, tahanäng pé ti Siroéh.) Ti m' aj'yy bahõm kãn, tahetsyyd wät mäh, tabahapëe däg kãn mäh. Ti m' tababaaaj hõm kãn ta tób hënh.

⁸ Ti m', ta tób pa haj'eenh doo, pooj jé dajëer tabehetsë bä hep'ëeh do paa m' rahapäh mä aj'yy. Ti m' raky hadoo:

—Hahỹ nado dajëer hetsë do paah? —näk mä sa kyyh.

⁹ Ti né m' ta wób sa hã. Ta wób raky hadoo:

—Dooh ti tado bä —näk mäh. —Ta da hed'op —näk mäh.

—Ý né tii —näng mä aj'yy ty tamah do paa kyyh.

¹⁰ Ti m' rabeaaj kãn:

—Nyy da mabahapëe däk? —näk mä sa kyyh.

* **9:4** Taw'ääts hẽ ji moo wät ji bahajaa nä bä, tahanäng pé m' tii.

11 Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Aj'yy, Jesus ramaneëenh doo, mekuuj wät k'ãäts, tii bã matym ÿÿ hã tahawug hõm ta uuh. Siroéh hēnh ÿ tamejũũ, ÿ bahets'yyt hyb n'aa. ÿ ahõm, ÿ hetsyyd wät, ti ÿ bahapëë däg kãn —näng mä aj'yy kyyh.

12 —Ny tawät ti aj'yy? —näk mä ta hã.

—Dooh ÿ hapëë bã —näng mä aj'yy kyyh.

Pariséw rabeaanh do aj'yy ty tamah do paa hã ky n'aa hahÿÿh

13 Ti m' ramahũũm mä aj'yy ty tamah do paa Pariséw sa wë. 14 Saab né hë paa m' k'ãäts Jesus mekuuj wät, aj'yy taty nä däk. 15 Ti m' aj'yy hã Pariséw rabeaanh nyy da ta matym nyy däg kãn. Ti m' aj'yy ky hadoo:

—K'ãäts me matym ÿ tabahawug wät. ÿ hetsyyd wät. Hÿÿ kã ÿ bahapëë däk —näng mäh.

16 Ti m' Pariséw wób raky hadoo:

—Dooh P'op Hagä Do mejũũ do tado bã ta ti aj'yy. Dooh Saab hã ky n'aa kajew'yyk do taky dahé bã —näk mä sa kyyh.

Ti m' ta wób raky gadoo:

—Nesaa do moo hew'ëët do tado bã paawä, dooh paawä tahaja bã hahÿ hadoo do meuj n'aa näng do tapahuuj bã —näk mä ta wób sa kyyh.

Séd h'yyb nehedo boo m' Jesus hã.

17 Ti m' p'aa hēnh rabeaaj wät aj'yy hã:

—Nyy d' mabaher'oot ta ti aj'yy ky n'aa? Õm né ti tamatym nä däk —näk mä sa kyyh.

Ti m' aj'yy ky hadoo:

—P'op Hagä Do ky n'aa rod né hë tii —näng mäh.

¹⁸ Dooh nä Judah buuj sa wahë n'aa raky dahé nä bä aj'yy ty tamah doo, dooh né hë m' raky dahé nä bä aj'yy ty nyy däk doo. Ti hyb n'aa m' ta yb, ta yÿn ranaëäj kån. ¹⁹ Ti m' rabeaanh sa hã:

—Bë t'aah né hahÿÿh? —näk mäh. —Hahÿ né hë ti ty tamah do bë hanäk doo, tabenäng noo gó? Nyy da tabahapëë däk hÿÿ kä? —näk mä sa kyyh ta yb sa hã.

²⁰ Ti m' ta yb raky hadoo:

—Ãã t'aah né ti ta tii. Ta hã d' né hë tabenäng —näk mäh. ²¹ —Dooh ãã hapëë bä nyy da taty nyy däk, jaa ty nä däk. Ta hã bë eaaj. Wah'ëë tii, karapee nado. Tahajaa ta her'ood bä ta daaj hë ta ky n'aa —näk mä sa kyyh.

²² Hahÿÿ d' paa m' Judah buuj sa wahë n'aa sa kyyh: “Ãã ado nyyh da, Jesus ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do hanäng doo. Dooh da ãã gado wäd bä tób P'op Hagä Do panyyg ãã yd na herot do yt hã”, näk mä sa kyyh. Ti hyb n'aa m' ta yb tii da rawén edoo. Judah buuj sa wahë n'aa rajeÿÿm. ²³ Ti hyb n'aa m', “Wah'ëë däg. Ta daaj hë taba her'oot”, rawén näng.

²⁴ Ti m' p'aa hënh ënh ranaëënh sa wë ty tamah do paah. Ti m' raky hadoo ta hã:

—P'op Hagä Do hã maky dëë te hub tado bä! Baad ma her'ood! —näk mäh. —Ãã hapäh né hë, nesaa do moo hew'ëët do ti ta ti aj'yy —näk mä sa kyyh.

²⁵ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Dooh ÿ hapëë bä nesaa do moo hew'ëët do tado bä, nesaa do moo hew'ëët do tanado bä. Sét

hē ti ŷ hapäh: Ty tamaa né paa ŷŷh, ŷ taty nä däk
—näng mä aj'yy Pariséw sa hã.

²⁶ Ti m' p'aa hēnh rabeaanh ēnh:

—Nyy da tabad'oo? Nyy da ōm taty nä däk? —
näk mäh.

²⁷ —Bē ŷ maher'ood wät. Dooh ŷ bē ky dahé bā.
Hēd n'aa bē karēn p'aa hēnh ŷ baher'oot? Bē na-āāj
né hē bē karēn ta ma matēg bē bahadoo? —näng
mä aj'yy sa hã.

²⁸ Ti m' raky n'aa rejāā aj'yy. Ti m' raky hadoo ta
hã:

—Ōm ti ta ma matēg! Mosees ma metēek do āā
ti hŷŷh! ²⁹ P'op Hagä Do her'oot paa Mosees hã. Ti
ti āā hapäh, āā ky n'aa napäh. Ta ti aj'yy, dooh āā
hapēē bā n'yy hēnh naa tii —näk mä sa kyyh.

³⁰ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—B'ēs ky kewooj éh. ŷ né matym nyy däg paawä
tamo haj'aa, dooh m' bē hapēē bā, bē nooh. ³¹ Ji
hapäh né ti hahŷŷh: Dooh P'op Hagä Do maa newē
bā nesaa do moo heb'ooh doo. P'op Hagä Do
weh'ēeh doo, takarēn do moo heb'ooh doo, ti né
hē ti tamaa newēē. ³² Pooj jé tadu dahäng noo gó,
dooh ji ky n'aa napäh pé ty tamah doo gó henäng
do hapēē däk doo —näng mäh. ³³ —P'op Hagä Do
wē naa tanado bā paawä, dooh paawä tahajaa
péh, tabad'op hē —näng mä aj'yy kyyh sa wahē
n'aa sa hã.

³⁴ Ti m' raky gadoo:

—Nesaa do a hã anäng mabenäng, āā mama
metēek? —näk mä sa kyyh aj'yy hã.

Ti m' rah'eed nyyh mä P'op Hagä Do panyyg rayd
naherot doo bā naa. Dooh m' ran'oo wäd bā tajēē
wäd bā p'aa hēnh t'ĩ hēnh.

H'yy ganehot do sa ky n'aa hahỹȳh

³⁵ Ti m' Jesus ky n'aa napäh aj'yy rah'eed nyyh doo. Aj'yy tamamuun bä, taky hadoo ta hä:

—Öm h'yy ka'eeh Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do hä? —teanh mä ta hä.

³⁶ Ti m' aj'yy ty tamah do paa ky hadoo:

—Jaa tii? Ȳ mamaher'ood, ta hä ȳ h'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mä ta kyyh.

³⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Mahapäh paah. Ȳ tii, a sii her'oot doo —näng mäh.

³⁸ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—A hä ȳ h'yy kae däg kän, hyb n'aa jawyk doo —näng mäh.

Ti m' ta taron nuu me m' aj'yy bahyy häng Jesus wë, Jesus taweh'ëeh hyb n'aa.

³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ȳ wén hyng babä, ȳ ky n'aa etyy hyb n'aa sa hä, ty temah do ȳ ty nä padëek hyb n'aa, matym enäh do ranahapäh hyb n'aa, rah'yy ganahoot hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

⁴⁰ Ti m' Pariséw wób ta sii habong do ramaa napäh taher'oot doo. Ti m' rabeanh ta hä:

—Nyy d' mahanäng pé tii? ãã sii hẽ ty temah mahanäng? —näk mä sa kyyh.

⁴¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ty temah do bë hado bä paawä, bë h'yy ganah'ood bä paawä, bë h'yyb haj'aa hẽ nado tii, hä ȳ bë h'yy kana'eeh doo —näng mäh. “ãã hapäh, ãã h'yy ganäng a hä”, bë hanäk do hyb n'aa, bë h'yyb haj'aa hẽ né hẽ hä ȳ bë h'yy kana'eeh doo —näng mä Jesus kyyh Pariséw sa hä.

10

B'éé hagã n'aa heh'äät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ky hadoo ênh, panyyg ky n'aa gó tabenaa wät:

—Né hup ÿ né hẽ hahÿ ÿ her'oot doo: B'éé hood kahadẽ do noo me najëë suun doo, ta hadẽ pong jé gatsëk doo, baretsëk do tii, kamaj'ĩi do tii.

² Ta noo me hajëë suun doo, ti né hẽ ta masãäh b'éé hagã n'aa. ³ B'éé hagã n'aa kajaa bä kä, ta noo hagã n'aa tagas'ëës ta nooh tabajëë suun hyb n'aa. Ta masãäh hã ramaa napäh ta kyyh, sét ken'yyh tanaëënh bä sa häd me. Ti tamahũüm kãn ta masãäh ta w'oo hä. ⁴ Sahõnh hẽ ta masãäh tamanyyh do jawén paa bä kä, sa pooj jé tabahõm, tamahũüm kãn. Ta masãäh ah'ũüm sa hagã n'aa jawén, ta kyyh ramepäh do hyb n'aa. ⁵ Tabad'op hẽ rahõm ramanepäh do jawén. Waj'aa bong ta mahãnh, raky manepäh do hyb n'aa.

⁶ Ta ti ky n'aa me Jesus baher'oot sa hä. Dooh m' tagah'ood bä Pariséw sa hä ta her'oot doo. ⁷ Ti hyb n'aa m', p'aa hënh Jesus ky hadoo sa hä:

—Né hup ÿ né hẽ hahÿ ÿ her'oot doo: ÿ né hẽ b'éé hood noo hadoo. ⁸ Sahõnh hẽ pój ÿÿ jé heboo nä doo, ma matëg oow hedoo doo, P'op Hagã Do H'yyb Däng do hanäk do na-ãäj, baretsëg paa tii, kamaj'ĩi paa tii.* Dooh paa raky dahé bä sa kyyh, b'éé ky nadah'eeh do hadoo sa hagã n'aa nadoo doo. ⁹ ÿ né hẽ b'éé hood noo hadoo. Wë ÿ nu däng doo, edëb had'yyt hẽ kä nesaa do mahãnh.

* **10:8** Jesus ewäd hyng do pooj jé, hajök rawad'ii paawä Judah buuj. “ÿ ti Kristo, P'op Hagã Do H'yyb Däng Doo”, nãk paa sa kyyh. Daap ramenyh tii. Sa ky n'aa né hẽ Jesus her'oot hahÿÿ hä.

P'op Hagä Do wë da tanu däng. Baad tabajëng, baad tabanyyh, tawyyd had'yyt hë baad hadoo doo, sa waa b'éé raw'yyt do hadoo. H'yyb nyyw gó, neỹm doo gó, tabawäd kån P'op Hagä Do matym gó kä. ¹⁰ Hets'ëëk do rabana rabets'ëëk hyb n'aa, radej'ëëp hyb n'aa, ragawats'iik hyb n'aa. Ti no n'aa rabana. Dooh ti ỹ hado bä. Ỹ ahyng babä ỹ bed'ëëp hyb n'aa, baad hadoo doo gó rababoo had'yyt hyb n'aa —näng mä Jesus.

¹¹ Ti m' taky hadoo ënh:

— Ỹ né hë b'éé hagã n'aa baad hadoo doo. B'éé hagã n'aa baad hadoo do kan'oo däk da, tadjëp ta masãh hyb n'aa. ¹² Sa karom, b'éé tabahag'ããs ramejũ doo, ta sãm tagadoo hyb n'aa, dooh b'éé hagã heh'äät tado bä. B'éé danäh nado tii. Eỹm wät tii, waj'aa wät tabanas'aa b'éé hek'ook do tabahapäh bä. Teréd bëeh b'éé. Tii bä awad japuk b'éé seeh, tii bä ta wób jé pad'yyt hë rawaj'aa bong ta ti hyb n'aa. ¹³ Ta sãm hyb n'aa paa ti sa karom bahag'ããs b'éé. Dooh b'éé tahyb n'aa p'eed bä. Ti hyb n'aa tawajaah. ¹⁴⁻¹⁵ Ỹ ti hỹh, b'éé hagã n'aa heh'äät hadoo. Ee, P'op Hagä Doo, ỹ tamepäh, ỹ na-ãäj hë ỹ mepäh Ee, P'op Hagä Doo. Ti hadoo né hë baad ỹ mepäh masãh haa. Masãh haa na-ãäj né hë, baad né hë ỹ ramepäh. Daj ỹh hë ỹ kan'oo däk, ỹ dajëp hyb n'aa masãh haa sa hyb n'aa. ¹⁶ Ti abong nä masãh haa hedoo do wób, bong hahỹ wób nado tii.† Ti na-ãäj né da ỹ manaa wë ỹỹ. Raky daheeh né da ỹh. Séd hã däg da rakata padëëk, hã ỹ h'yy ka'eeh doo. Sé t né hë da ỹh, sa hagã n'aa. ¹⁷ Ỹ Ee

† **10:16** Judah buuj wób nadoo doo, ta jawén ta hã h'yy ka'eeh do tii.

kamahän. Ý tawén kamahän, daj ýÿ hē ý kan'oo däk ý dajëp hyb n'aa, p'aa hēnh ý bedëb wät hyb n'aa. ¹⁸ Dooh hajaa pé ý daj'ëëp péh. Daj ýÿ hē ti ý kan'oo däk dajëb hä. Ý hajaa ý kan'oo däg bä dajëb hä. Ý hajaa p'aa hēnh ý ganä wät p'aa hēnh ý edëb wät hyb n'aa. Tii d' né hē Ee mejüü ý bad'oo —näng mä Jesus kyyh.

¹⁹ Ti m' p'aa hēnh séd h'yyb nehedo boo Jesus hä, Jesus kyyh hyb n'aa. ²⁰ Hahÿÿ da hajök do wób sa kyyh:

—Karap'aar h'yyb nesaa do ta hä adäk. Baad h'yyb nado. Héd n'aa bë maa newëë ti ta kyyh? —näk mä sa kyyh.

²¹ Ti m' ta wób raky hadoo:

—Dooh. Dooh ti taky hado bä karap'aar h'yyb nesaa do hadäk doo. Dooh karap'aar h'yyb ta ti hadoo do taher'ood bä. Dooh karap'aar h'yyb haja bä ty tsehët do raty nä padäg bä —näk mä ta wób sa kyyh.

Jesus kyyh raganadoo do ky n'aa hahÿÿh

²² Ti m', Jerusarēnh bä P'op Hagä Do tób n'aa hyb n'aa ratsebé do rataheb'ëës do kajaa. Tabahahëëm bawät noo gó m' tii. ²³ Jesus awät P'op Hagä Do tób n'aa yt hä, Saromāw häd näng doo bä. ²⁴ Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa ranu get'ëë däk Jesus. Ti m' raky hadoo ta hä:

—Jããm hē, ãã mah'yyb manepä wäd manäh! Baad ub ãã mamaher'ood hÿÿ kä òm P'op Hagä Do H'yyb Däng Do mado bä —näk mä sa kyyh.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë ý maher'ood wät, dooh bë ky dahé bä —näng mäh. —Ee ky gabuuj ta ti ý pehuunh doo. Ti

ti metëeh këh ÿ n'aa. ²⁶ Baad këh ÿ n'aa rametä né paawä bë hä, dooh bë ky dahé bä. Bë wén ky nadaheeh, dooh masäh haa b'éé wób bë do bä. ²⁷ Masäh haa b'éé raky daheeh ÿÿh. ÿ mepäh masäh haa. ÿ rahadaa had'yyt hë. ²⁸ Sa hä ÿ banoo edëb had'yyt do P'op Hagä Do pa. Tabad'op hë rahob bä tabanesaa hënh. Dooh hajaa pé masäh haa moh ÿÿ gó naa tado hõm bä. ²⁹ Ee, masäh haa hanoo doo, tak'ëp takabaj'aa sahõnh hë sa bahãnh. Ti hyb n'aa, dooh hajaa pé masäh haa tado hõm bä Ee moo gó naa. ³⁰ ÿÿh, Ee, sét äã —näng mä Jesus.

³¹ Ti m', p'aa hënh Judah buuj wób, Jesus majiï hedoo doo, rabasog padëek pä, ta hä radewëes hyb n'aa paawä, tadajëp hyb n'aa paawä. ³² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hajõng baad hadoo do Ee ky gabuuj ÿ pehu-unh do ÿ metä wät bë hä. Ny hadoo do ÿ pahuunh do p'ää bë karën ÿ bë daj'ëep? —näng mä Jesus sa hä.

³³ Ti m' Judah buuj wahë n'aa raky hadoo:

—Baad hadoo do mamoo wäd wät do hyb n'aa nado õm äã daj'ëep pä me. Õm a wén kut pä me, P'op Hagä Do maky n'aa rejää do hyb n'aa. Aj'yy né paawä õm, “ÿ P'op Hagä Doo”, mabanäng —näk mä sa kyyh.

³⁴ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Hahÿÿ da P'op Hagä Do her'oot paa sa hä, bë ky n'aa jaw'yyk do hä takerih: “P'op Hagä Do hadoo bëeh.”† ³⁵ Ti né hë P'op Hagä Do kyyh. Bë hapäh né hë, dooh P'op Hagä Do kyy kerih do ji haja bä ji ahÿÿd bä. Ti hyb n'aa, ajyy tamejüü do

† 10:34 Saaw-Mo 82.6

hã P'op Hagä Do ky n'aa hadoo ta häd n'oo däg bä, ³⁶ hëd n'aa, “P'op Hagä Do maky n'aa rejãã”, bë banäng hã ÿÿ, “ÿ P'op Hagä Do T'aah”, ÿ hanäng do hyb n'aa? ÿ né hë, Ee P'op Hagä Do asëew hõm doo, tah'yyb däng doo, wawëë hë tamejõ hyng doo. ³⁷ ÿ moo nawäd bä paawä Ee, P'op Hagä Do moo wät doo, bë ky dahé manä ÿÿh. ³⁸ Ee moo wät do ÿ moo wäd bä, ÿ bë ky nadahé nä bä, taw'ãats hë bë ky daheeh ÿ pehuunh do metëeh do hã, hëp ÿÿ gó Ee bawät, Ee h'yyb gó ÿ bawät, baad bë bahapäh hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh sa hã.

³⁹ Ti m' p'aa hënh rakarën ramoo maso däk Jesus ta kyyh p'ãã. Dooh m' rahaja bä. Jesus ahõm sa mahãnh.

⁴⁰ Ti m' Jesus batsëg hõm p'aa hënh tamii Joradän häd näng do ta myyj jé. Ta myyj däk hã, Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun wät paa bä tabaym dó.

⁴¹ Hajõk an'aa ta wë. Ti m' raky hadoo:

—Dooh né paawä Jowāw nu gahem'uun do pehuuj bä, te hub né hë sahõnh hë hahÿ aj'yy ky n'aa Jowāw nu gahem'uun do her'oot do paah —näk mä sa kyyh.

⁴² Tii bä m', hajõk rah'yy kae däk Jesus hã.

11

Aj'yy Rasaro häd näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', ti awät aj'yy Rasaro häd näng doo. Nahëë näng mä Rasaro. Panang Betanija häd näng doo bä tabawät ta ãnh Maah-Ta, Marija daheeh. ² Ta ti né hë Marija, Jesus tsyym hah'ook do buu benyym doo me, ta sëen me tahawug hõm doo. ³ Ti m',

Rasaro ānh ramejũũ Jesus rapanāk. Hahỹỹ d' mä sa kyyh:

—Mahegãã, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk doo. Nahëë nāng a najiis makamahān doo —nāk mäh.

⁴ Ti m' Jesus maa napäh bä kä ta ky n'aa taky hadoo:

—Rasaro madajëp do nado ti ta nahëëh. Rasaro wén nahëë nāng, P'op Hagä Do kabaj'aa do kametëeh hyb n'aa, P'op Hagä Do T'aah kabaj'aa do kametëeh hyb n'aa na-ããj hë da ta hyb n'aa —nāng mä Jesus kyyh.

⁵ Maah-Ta, Maah-Ta ānh, Rasaro, Jesus kamahān né paawä, ⁶ dooh nayyw hë tahyb n'aa jóh bä. Pawóp nä ta āh tatab'ëës, Rasaro nahëë nāng do taky n'aa napäh bä. ⁷ Ta jawén kä Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hã:

—Hamäh, p'aa hënh ër bah'ũũm Judah häj n'aa hënh, Rasaro rahabok hënh —nāng mä Jesus kyyh.

⁸ Ti m' Jesus ma matëg raky hadoo ta hã:

—Ma matëg, —nāk mäh —nag'aap hë Judah buuj sa wahë n'aa rakarën õm radaj'ëëp. Hëd n'aa t'ĩ hënh makarën mababaaj hõm? —nāk mä sa kyyh.

⁹ Ti m' panyyg gó Jesus ky hadoo:

—Badawëët adëb bä tabawag. Adëb bä ji awäd bä, baad ji bawät. Dooh ji tsyym poo dāng péh, badāk hahỹ bag n'aa yt ji bawät do hyb n'aa —nāng mäh. ¹⁰ —Badagyp doo gó ji awäd bä, daap ji tsyym

poo kejäk, ta bag badoh do hyb n'aa ta hä —näng mä Jesus kyyh.*

¹¹ Ti m', ta ti Jesus her'oot do jawén paa bä, taky hadoo ênh:

—Ër najiis Rasaro aã jëng. Ý ahõm dó t'ĩ hēnh ý mebëë nyy hyb n'aa —näng mä Jesus.

¹² Ti m' ta ma matëg raky hadoo:

—Ãã wahë n'aa, —näk mäh —tabaÿÿh bä, has'oo däk da —näk mä sa kyyh.

¹³ Dajëp né hē Rasaro, näng Jesus. Aÿÿh ta ma matëg red'oo. ¹⁴ Ti m' baad ub Jesus baher'ood kãn sa hä:

—Dajëp Rasaro ý hanäng doo —näng mäh. ¹⁵ — Baad tanyy ý badoh t'ĩ hēnh tadajëp do hä, hä ý bë h'yy kae kãn hyb n'aa kã —näng mäh. —Hamäh, ër ah'ũũm t'ĩ hēnh —näng mä Jesus kyyh.

¹⁶ Ti m', Toméh, “Kawareeh” ramaneëēnh doo, ky hadoo ta wób sa hä:

—Hamä ta sii, ta sii ër dejëp hyb n'aa† —näng mä Toméh kyyh.

¹⁷ Ti m' panang Betanija bedaa däk bä, Jesus ky n'aa napäh, ji meheet pé däg mä ta äh Rasaro pä gabaho doo gó radakä jëng doo.

---

* **11:10** Dooh Jesus majĩ rahaja bä, dooh na-ããj hē Nesaa Do Yb haja bä Jesus hä raj'aa ketsëë bä Jesus moo wät do nahänh nä bä, tahanäng pé m' tii. Ta see ky n'aa Jesus her'oot na-ããj hē ta tii da. Jesus né ti badäk hahÿÿ hä habong do bag n'aa hadoo. Jesus sii ji nawäd bä, gadagyp doo gó hawät do hadoo ji. Nesaa do j'aa ketsë tii bä ji hä. † **11:16** Dooh tahajõõ nä bä ta äh, t'ĩ hēnh Jesus majĩ rakarën radaj'ëëp Jesus. T'ĩ hēnh Jesus matëēh do hyb n'aa, Jesus radaj'ëëp Toméh ed'oo. Ti hyb n'aa tii da tawén edoo sa hä.

18 Edah panang Betanija, Jerusarēnh bä naa.
 19 Ti hyb n'aa hajōk Judah buuj sa wahē n'aa hedoo doo, ta wób na-āāj mä an'aa Maah-Ta wē, Marija wē rah'yyb en'yym hyb n'aa, rahyb n'aa natón hyb n'aa sa hỹj makũh. 20 Ti m' Maah-Ta ky n'aa napäh bä Jesus kajaa, anyyh mä ta tób bä naa, ahōm ta wē. Marija ahäng mä sa tób yt hä.

21 Ti m' Maah-Ta kajaa Jesus wē kä, ti m' taky hadoo ta hä:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —babä magēē bä paawä, dooh paawä häj ŷ dajēb bä —näng mäh. 22 —Ti hadoo né hē paawä, ŷ hapäh, P'op Hagä Do anoo né da a hä sahōnh hē ta hä maky n'aa etsēē doo —näng mä Maah-Ta kyyh.

23 Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Ganä wät da a hỹj —näng mäh.

24 Ti m' Maah-Ta ky hadoo:

—ŷ hapäh, ganä wät né da sahōnh hē ragenä bong do hä kä P'op Hagä Do betyn bong do hä kä banäm doo hēnh, banesaa doo hēnh —näng mä Maah-Ta.

25 Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—ŷ né da hanoo ta ti genyy bong doo. ŷ né ti hedēb had'yyt hanoo doo. Hä ŷ h'yy ka'eeh doo, dajēb né paawä, tawäd had'yyt hē da hỹ pong jé P'op Hagä Do pa. 26 Hahỹ hedēp nä doo, hä ŷ h'yy ka'eeh doo, tabad'op hē da tadajēp ta h'yyb tym. P'op Hagä Do pa had'yyt hē da tabawäd kän —näng mä Jesus.

Ti m' Maah-Ta hä tabeaaj kän:

—Maky daheeh ta ti ŷ her'oot doo? —näng mäh.

27 —ÿÿ, Hyb N'aa Jawyk Doo. ÿ ky daheeh òm Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, P'op Hagä Do T'aah, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paah —näng mä Maah-Ta kyyh Jesus hä.

28 Ti m' ta ti tabaher'oot do jawén paa bä kä m' Maah-Ta bahõm, ta änh Marija tanaëënh hyb n'aa. Ta m'aa hënh mä tanaëënh, ti m' taky hadoo:

—Ma matëg kajaa. Ta kyy gó òm ÿ naëënh —näng mä Maah-Ta ta änh hä.

29 Ti m', Marija maa napäh bä ta tii, nayyw hë m' tabas'ëëg geët, ahõm kån mä Jesus wë. 30 Dooch Jesus ajëë suun nä bä panang bä. Ta hä Maah-Ta mamuun doo bä tabageët nä. 31 Ti m' Judah buuj tób bä hat'oonh doo, Marija h'yyb en'yyim doo, rabahapäh bä nayyw hë Marija bas'ëëg geët bä, tabanyyh bä, rabahõm kån ta jawén. Kamag hakëë hënh hahõm red'oo mäh. T'ĩ hënh haoot red'oo mäh.

32 Ti m', Marija kajaa bä kä Jesus bageët bä, ta taron nu paa me tabahyy häng ta wë. Ti m' taky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —babä mageë bä paawä, häj ÿ dooch paawä tadajëb bä —näng mäh.

33 Ti m' Jesus bahapäh bä Marija haoot doo, Judah buuj Marija sii han'aa do na-ãäj hë ha'oot doo, baad nado wäd ta h'yyb, tak'ëp tahyb n'aa tón wät. Tahyb n'aa esów wät. 34 Ti m' tabeaa j kån:

—Nyy bä bë dakä jëng? —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—B'ëëp, mahegãã, Hyb N'aa Jawyk Doo —näk mä sa kyyh.

35 Ti m' Jesus baód wät.

³⁶ Ti m' Judah buuj raky hadoo:

—Bē hegāã, tak'ëp paa takamahän —näk mä sa kyyh.

³⁷ Ti m' ta wób raky hadoo:

—Ty tamah do taty nä däk, tanoo. Hēd n'aa tananoo hahỹ tanadajëp hyb n'aa? —näk mä sa kyyh.

³⁸ P'aa hēnh ēnh baad nado wäd Jesus h'yyb. Tak'ëp tahyb n'aa tón takajaa bā kamag basuun bā. Pā gabaho doo gó radakä jēng. Pā gatsabak doo me ranoo gatsēē däk. ³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē noo gatsē do hōm —näng mäh.

Ti m' Maah-Ta, dajëp do ānh, ky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —buu banes'aa däg. Ji meheet pé däg ta āh tadajëp —näng mä Maah-Ta kyyh.

⁴⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Hā ỹ mah'yy kae bā, mahapäh da P'op Hagä Do kabaj'aa doo —näng mä Jesus Maah-Ta hā.

⁴¹ Ti m' ranoo gasēēts hōm kän. Ti m', p'op Jesus ty dēē wät taky n'aa etsēē hyb n'aa P'op Hagä Do hā. Ti m' taky hadoo:

—Taw'ääts hē Ee. Mamaa napäh, maky daheeh ỹ ky n'aa etsēē doo. ⁴² Ỹ hapäh né hē ỹ mamaa napäh, ỹ maky dahé had'yyt hē. Ta tii d' ỹ wén edoo, babā hab'ēēh do sa hyb n'aa, òm né hē ti ỹ mejō hyng do raky daheeh hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh P'op Hagä Do hā.

⁴³ Ti m' ta ti tabedoo do jawén paa bā kã, tak'ëp tanaëj kän mäh:

—Rasaro! —näng mäh. —Anäh! —näng mäh.

⁴⁴ Ti m' dajëp do paa anä kän. Kahapõõs ta mooh, ta tsyym sii hē pään hawak doo me. Ta matym na-ãj mä kahabën pään me.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë apyn hõm pään, baad tabahõm hyb n'aa kä —näng mä Jesus.

⁴⁵ Ti m' hajõk Judah buuj Marija heg'ããs do Jesus pahuunh do hapäh doo, ta hã rah'yy kae padäg kän. ⁴⁶ Ta wób ah'ũüm mä Pariséw sa wë, ramaher'oot mä Jesus mo haj'aa ky n'aa hã.

Jesus hã Pariséw rakamaj'ũ do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁷ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Pariséw daheeh ratsyyd bong Sinedirijo ajyy n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa he-doo doo, séd hã rakata padëek hyb n'aa. Rakata däk bä kä m', raky hadoo mäh:

—Nyy d' ër bad'oo? Bë hegãã! Hajõng hahÿ aj'yy pehuunh doo. ⁴⁸ Ër hyb n'aa nap'eed had'yyt bä tapehuunh do hã, sahõnh hē da rah'yy kae padëek ta hã, sa wahë n'aa tabahado däk hyb n'aa. Roma buuj warahén n'aa kamajë bong da ãã hã tii bä. Rado hõm da P'op Hagä Do tób n'aa. Rado hõm da ãã häj n'aa —näk mä sa kyyh.

⁴⁹ Ti m' sa seeh, Kajapas häd näng doo, ti noo gó P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do ky hadoo sa hã:

—Dooh bë hapäh péh —näng mäh. ⁵⁰ —Dooh bë h'yy genä bä? Taw'ãäts hē ta ti sét né hē dajëp, sahõnh hē Judah buuj ranadejëp hyb n'aa —näng mä Kajapas kyyh.

⁵¹ Ta daaj hē tahajaa do hyb n'aa nado ta tii d' tabaher'oot. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'ääät do tado hyb n'aa, P'op Hagä Do banoo ta hã ti tabaher'oot hyb n'aa, ta pooj jé Jesus ky n'aa hã. Jesus dajëp da Judah buuj sa hyb n'aa tahanäng pé m' tii d' taheer'oot doo.

⁵² Tadajëp Judah buuj sa hyb n'aa had'yyt nado. Tata däk séd hã da na-ãäj hē sahõnh hē P'op Hagä Do taah hedoo do jé pad'yyt hē habong doo.

⁵³ Ti jawén paa bä kä m', Kajapas her'oot jawén paa bä kä m', Judah buuj wahë n'aa rabaheer'ood kån nyy da da Jesus radaj'ëep.

⁵⁴ Ti hyb n'aa, dooh Jesus awäd wät bä sahõnh hē mahang kä. Ti hyb n'aa ahõm kån mä ta ma matëg sa sii kä panang Eparajïm häd näng do tabanäng hënh, tabanawäng do nab'yy hënh kä. T'ïï hënh rabaym dó.

⁵⁵ Tabedaa däk bä Pas-kowa häd näng do Judah buuj rataheb'ëes doo, hajök hah'ũüm mä Jerusarënh hënh, t'ïï hënh ratab'ëes hyb n'aa. Pas-kowa pooj jé rabahõm, sa h'yyb rabenäm hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, baad ratab'ëes hyb n'aa. †

⁵⁶ Jesus mä resoos P'op Hagä Do tób n'aa yt hã rabab'ëeh bä. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Nyy da bë hã? Ana g'eeh da Pas-kowa ër tab'ëes bä? —näk mäh.

⁵⁷ Tii da rawén edoo, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Parisëw sa daheeh ramejũũ do hyb n'aa ramaher'oot hyb n'aa Jesus rahapëe bä. Rakarën paawä ramaher'oot ramaso däk hyb n'aa.

---

† 11:55 Tii da P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejũũ paah.

12

Buu benyym do Marija ah'ook do Jesus tsyym hã panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ji moo oow see pé ta äh Pas-kowa häd näng do pooj jé, Jesus matëh kån panang Betanija häd näng doo hënh, Rasaro taganyy wät do panang bä.

² Takajaa bä kä m', Jesus najiis ramoo bok Jesus raweh'ëeh do tä n'aa. Maah-Ta manaa ti hat'oonh do sa waa, sa tä. Rasaro asooh sa mahang. ³ Ti m' Marija bado däk buu benyym do hood. Häd eh ta hood.* Tak'ëp ky n'aa gebah, heh'äät, joom nah-do häd näng do s'ëeb ti buu benyym doo. Ti m' tabahah'ook Jesus tsyym hã. Ti m' tatsyym hawug hõm ta sëen me. Jé pad'yyt hë däg tób yt hã buu benyym do buu bewäd däk.

⁴ Ti m' Judas Ikarijot häd näng doo, Jesus ma matëg seeh, ta jawén Jesus tahaëej däk doo, ky hadoo:

⁵ —Hëd n'aa buu benyym do takanes'ëëm? 300 moweed k'ääts tæg hawak paawä ta sãm. Ta sãm ji an'oo paawä kas'uut do sa hã —näng mä Judas kyyh.

⁶ Kas'uut do tat'yyd mehĩn do hyb n'aa nado ta tii da tawén her'oot. Baretsëg tii. Jesus sa dajëer hagã n'aa Judas. Tahes'ook mä ta gó radahep'ëe doo.

⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Na magëd ti ÿÿnh. Ý radakã jëng noo gó buu benäw n'aa tii d' tabad'oo. ⁸ Kas'uut do aboo had'yyt hë bë mahang. Ý ti hÿÿh, dooh bë mahang

---

* **12:3** Riit gó ji ety bä, ta baa bä tagadäk.

ÿ awäd wäd bä had'yyt hē —näng mä Jesus Judas hã.

⁹ Ti nuuj jé m' hajök Judah buuj raky n'aa napëë däk Betanija bä Jesus bawäd däk doo. Ti m' rabana kãn Jesus rabaheg'ããs hyb n'aa. Rasaro, dajëp do paah, Jesus ganny wät do rabaheg'ããs hyb n'aa na-ãäj né hē. ¹⁰⁻¹¹ Rasaro hyb n'aa hajök Judah buuj rahyb n'aa eréd hõm sa wahë n'aa. Jesus hã m' rah'yy kae padäg kãn. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa Rasaro sii hē rakarën radaj'ëep.

Baad Jesus ragadoo Jerusarënh bä panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m', jati pé hajök doo, Pas-kowa hyb n'aa Jerusarënh hënh han'aa doo, Jesus raky n'aa napäh hana do Jerusarënh hënh. Ta hõõ bä tabawäd däk.

¹³ Madyyk g'aad hadoo do rakekyyt mäh, an'yyh mä panang bä naa, Jesus ragadoo hyb n'aa. Ti m' raky hadoo, tak'ëp sa kyyh:

—P'op Hagä Do ãã j'aa etsë! —näk mäh. —Ky n'aa kedëng tii, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!† —näk mäh. —Ky n'aa kedëng, Isaraéw buuj sa wahë n'aa! —näk mä sa kyyh.

¹⁴ Ti m' jumeto t'aah jó Jesus baso kãn. Tii d' né paa ta ky n'aa, P'op Hagä Do kyy kerih doo. Hahÿÿ da takerih:

¹⁵ “Bë eÿÿm manä Sijõn† buuj.
Bë hegãã! Bë wahë n'aa ti awät da.

---

† **12:13** Saaw-Mo 118.25-26 ‡ **12:15** Jerusarënh panang ti Sijõn . Isaraéw buuj na-ãäj hē kã ramaneëj kãn Sijõn .

Jumeto t'aah jó tabana.”§

¹⁶ Pooj jé dó, dooh Jesus ma matëg rah'yy genä nä bä ta ti P'op Hagä Do kyy kerih do Jesus hä kametä wät ti noo gó. Ta jawén, Jesus dajëp, Jesus ganä wät, Jesus basëek do jawén paa bä kä, rahyb n'aa es'ee däg kån ta ti ta ky n'aa kerih doo, ta hä kametëeh doo.

¹⁷ Ti m' hajök do wób, hap'ëeh do Rasaro Jesus ganyy wät doo, raher'oot mä ta wób sa hä. ¹⁸ Ti hyb n'aa kä m', ta ti Jesus pahuunh do raky n'aa napäh do hyb n'aa, hajök an'yyh panang bä naa Jesus ragadoo hyb n'aa. ¹⁹ Ti m' Parisëw raky n'aa jög bong sa da hadoo do hä. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Bë hegãã! Dooh ãã haja bä hahÿÿh. Sahõnh hë ta wë rabahõm kån —näk mä sa kyyh.

Gereg buuj wób rakarën do raheg'ããs Jesus pa-nyyg n'aa hahÿÿh

²⁰ Ti m' Pas-kowa noo gó, P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa han'aa do sa mahang ti abong mä Gereg buuj wób. ²¹ Pirip wë rabana. Betsaj-Da panang bä, Garirej häj n'aa bä naa ti Pirip. Ti m' raky hadoo:

—Hyb n'aa jawyk doo, —näk mäh —ãã karën Jesus ãã bahegãã paawä —näk mäh.

²² Ti m' Pirip ahõm Æn-Deréh wë, tamaher'oot hyb n'aa. Ti m' Æn-Deréh bahadaa hõm Pirip. Jesus wë rabahõm ramaher'oot hyb n'aa Gereg buuj rakarën doo. ²³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Kaja däk hÿÿ kä ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do dajëp doo, baad ÿ P'op Hagä Do wén

weh'ëeh da —näng mäh. ²⁴—Né hup ŷ né hē hahŷ ŷ her'oot doo: Tiriig ag k'ãäts gó takanajäg bä, k'ãäts gó ta bóg nadajëb bä, ta mab hē, sét hē had'yyt hē tabaym ti ta ag. Ta bóg dajëb bä, papuuj ganyyh bä, tii bä hajõng ta ag ganä kãn ta hanaa** —näng mäh. ²⁵—Jé badäk hahŷŷ hã ji hawät do hã tak'ëp kamahãñ doo, dooh da tanu dëe bä P'op Hagä Do wë. Badäk hahŷŷ hã ji hawät do hã kamanahãñ doo, edëb had'yyt da P'op Hagä Do pa. ²⁶Jé karën pé wë ŷ moo wät péh, taw'ãäts hē hëp ŷ hata had'yyt hē. ŷ bawät bä tabawäd had'yyt hē da wë ŷ moo wät doo. Ee weh'ëeh da tii —näng mäh.

²⁷Ti m' taky hadoo ënh:

—Hŷŷ kã, taw'ãäts hē nado hëp ŷŷ. Nyy da da këh ŷŷ P'op Hagä Do hã? “Ee, ŷ medëeb nesaa do ŷ ahob mahãñh, ŷ dajëb mahãñh”, näng g'ee d' ŷŷh? Doo. ŷ dajëp hyb n'aa né hē ŷ bahyng —näng mä Jesus.

²⁸Ti m' Jesus ky hadoo P'op Hagä Do hã:

—Ee, mametä baad had'op do õm, tak'ëp kabaj'aa do sahõnh hã —näng mä Jesus kyyh.

Ti m', hŷ pong jé naa tamaa ena kyyh. Hahŷŷ da m' ta kyyh:

—ŷ metä wät. P'aa hënh da ŷ metëeh ënh —näng mäh.

²⁹Darung mä hajõk do tii bä hab'ëeh do sa hã.

—Ãäs ti her'oot ta sii —näk mä ta wób sa kyyh.

³⁰Ti m' Jesus ky hadoo:

** **12:24** Ta ky n'aa hã né hē Jesus her'oot ta tii. Jesus né hē tiriig ag hadoo. Jesus nadajëb bä paawä, dooh takahüüm boo tii bä ta hã h'yy ka'eeh doo, tahanäng pé tii.

—Hëp ÿ n'aa nado ti kyy ber'oot. Bë hyb n'aa ti taber'oot, bë ky daheeh hyb n'aa —näng mä Jesus.

³¹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Hÿÿ kä kajaa däk P'op Hagä Do ky n'aa etyy do badäk hahÿÿ hä habong do ta hä h'yy kana'eeh doo. Da hë kä Nesaa Do Yb, badäk hahÿÿ hä habong do hä mejüü do kahabëë hõm kån. ³² ÿÿ kä, p'op kajatsëk do hä, b'aa hä, ÿ radahëë däk bä, ÿ naëënh da wë ÿÿ sahõnh hë badäk hahÿÿ hä habong doo —näng mä Jesus.

³³ Ta tii d' tawén her'oot, tametëeh hyb n'aa nyy da tadajëp.

³⁴ Ti m' hajõk do raky hadoo:

—Ãã ky n'aa napäh P'op Hagä Do kyy kerih doo. Kristo häd näng doo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, awäd had'yyt hë m', dooh tadajëb bã takerih doo gó taher'ood bã. Hëd n'aa Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do p'op radahäng, mabanäng? —näk mä sa kyyh.

³⁵ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus baher'oot sa hä:

—Kanhën doo nä ta bag bawät nä bë mahang.†† Taw'ääts hë bë babok tabawak nä bã, badajung do‡‡ adëë pooj jé bë hä. Ta tii d' ÿ wén her'oot bë hä, tabadajuu gó hawät doo, dooh tabahapëë bã do hyb n'aa n'yy hënh tahahõm. ³⁶ Bë mahang ta bag bawät nä bã, taw'ääts hë bë h'yy

---

†† **12:35** Ta daaj hë, ta ky n'aa né hë ti taher'oot. Jesus né hë ti ji bag hadoo. ‡‡ **12:35** Tabadajung doo, Nesaa Do Yb hejój ji tamasoo doo. Jesus, sa bag hadoo, edaa däk ti noo gó takado hõm, P'op Hagä Do wë tamatëeh. Jesus hä rah'yy kanae bã, Nesaa Do Yb moo gó rababok tii bã. Tabadajuu gó ji bawät do hadoo tii.

ka'eeh ta hã tabahajaa nä bā, ta bag taah^{SS} bē bahadoo hyb n'aa —näng mä Jesus hajōk do sa hã.

Ta ti ta her'oot do jawén paa bā kã m', Jesus bahōm kãn hajōk do sa mahãnh. Ta m'aa hēnh mä tabawäd dāk, ta ma matëg ta sii.

Hëd n'aa Jesus hã rah'yy kana'eeh do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁷ Hajōng ta metëe n'aa Jesus pehuuj né paawä sa matym gó, ta wób dooh rah'yy kae padäg bā ta hã. ³⁸ Rawén h'yy kana'eeh, Isajas, P'op Hagä Do ky n'aa rod makū her'oot do paa kametëeh hyb n'aa. Hahÿÿ da Isajas baher'oot paa P'op Hagä Do H'yyb Däng Do kyyh:

“Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo,
dooh raky dahé bā ër her'oot doo.
Doo rah'yy genä bā Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk do
hejóy sa hã kametëeh doo.”***

³⁹ Rawén nahajaa rah'yy ka'eeh, hahÿÿ da Isajas erii wät do paa hyb n'aa P'op Hagä Do kyyh:

⁴⁰ “P'op Hagä Do gatsëe dāk sa matym, ranahapäh
hyb n'aa.

P'op Hagä Do gatsëe dāk sa h'yyb tym,
rah'yy kanadaw'uuh hyb n'aa,
rah'yy kawanareem hyb n'aa.
Rah'yy kadawuung bā paawä hã ÿÿ,
rah'yy kawereem bā paawä,

---

^{SS} **12:36** Jesus né hē ti ta bag hadoo. Ta hã h'yy ka'eeh doo, ta karapee, ta bag taah. *** **12:38** Isajas 53.1

ỹ h'yyb wareem paawä, baad rababok hyb n'aa
kä.”†††

⁴¹ Ta tii da Isajas wén her'oot paah, Jesus hejój, Jesus bag tak'ëp gabarëeh do tabahapäh do hyb n'aa dawëë naa. Ti m' ta ky n'aa né m' ti ta her'oot, Isajas hä.

⁴² Dooh né paawä hajõk do raky dahé bä, hajõk Judah buuj wahë n'aa sii hë rah'yy kae padäg kån Jesus hä. Dooh ra her'ood bä Jesus hä rah'yy ka'eeh doo, Pariséw rajeỹm do hyb n'aa. Rahabëë nyyh tii bä sa h'yyb, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä naa. Sa h'yyb gó ub rah'yy ka'eeh. ⁴³ Sa hä baad ub sa da hadoo rawehëë bä sa hä. Dooh denaa hë ragenaag bä P'op Hagä Do ji taweh'ëeh do hä.†††

⁴⁴ Ti m' Jesus ky hadoo, tak'ëp ta kyyh:

—Jé hä ỹ h'yy ka'eeh doo, hä ỹ had'yyt nado tah'yy ka'eeh. Hä ỹ mejüü do hä né hë tah'yy ka'eeh tii. ⁴⁵ Ỹ hapäh doo, hä ỹ mejüü do na-ããj né hë tahapäh. ⁴⁶ Hỹ pong jé naa ỹ bahyng, badäk hahỹ hä habong do sa h'yyb bag ỹ bahadoo hyb n'aa, sahõnh hë hä ỹ h'yy ka'eeh do badagyp doo gó ranaym hyb n'aa. ⁴⁷ Dooh ỹ tado bä hä ỹ ky nadah'eeh do ky n'aa etyy doo. Ỹ wén hyng babä, nesaa do ỹ ky n'aa etyy do jawén nado badäk hahỹ hä habong do sa hä. Ỹ wén hyng ỹ bed'ëep hyb n'aa nesaa do mahãnh. ⁴⁸ Ti anãng né hë ỹ ty n'aa ges'yyk doo, ỹ her'oot do ganadoo do sa ky n'aa etyy n'aa. Këh ỹỹ, sa hä ỹ her'ood wät do né

---

††† **12:40** Isajas 6.10   ††† **12:43** Ti hyb n'aa rajejën Jesus hä rah'yy ka'eeh doo, ta wób rakawanajãän hyb n'aa sa wë.

hē ti sa ky n'aa etyy n'aa. Kēh ŷŷ, sa hã ŷ her'ood wāt do paa ky n'aa etyy sa hã, P'op Hagä Do banoo noo gó sahõnh hã ta sãm. ⁴⁹ Ta ti ŷ ma metëek doo, kēh ŷ gabuuj nado. Ee, ŷ mejõ hyng doo, ti né hē hanoo hã ŷŷ, ŷ tamejũũ ŷ her'oot doo. Ti hyb n'aa, “sa ky n'aa etyy n'aa däg, ŷ her'ood wāt doo”, ŷ wén näng. ⁵⁰ ŷ hapäh né hē hahŷŷh: Ee kyyh ji ted'ëep, ji bawäd had'yyt hē hyb n'aa. Ti hyb n'aa ŷ tamejũũ do ŷ her'oot do pan'aa, ti né hē ŷ her'ood had'yyt hē.

13

Ta ma matëg sa tsyym Jesus hets'yyt do panyyg n'aa hahŷŷh

¹ Ti m' sét wäd Pas-kowa ratab'ëes do äh. Jesus hapäh ta h'yyb gó, kaja däk ti noo gó taberéd däk hyb n'aa badäk hahŷŷh, ta Yb wë tabasëek hyb n'aa kä. Jesus kamahän bong né paa ta ma matëg badäk hahŷŷ hã ta sii habok doo. Ta tii d' né kä m' tametëeh sa hã tak'ëp takamahän doo.

² Atsëm mä Pas-kowa tä n'aa rabawëh. Dijab h'yyb tatug däk mä Simaw t'aah, Judas Ikarijot, Jesus tabahaëenh hyb n'aa. ³ Jesus hã ta Yb an'oo däk sahõnh hē ta hejooj, Jesus hapäh. P'op Hagä Do hã tabana, p'aa hēnh tamatëeh ta wë Jesus hapäh na-ãäj hē. ⁴ Ti m' Jesus bas'ëeg geët, tado nyyh ta saroor j'ooj hadäk doo. Tawaho däk mä ta baa bä pãän ji kamehewuuk doo. ⁵ Ti m' naëng tagedu jat ta hood gó, ti m' ta ma matëg sa tsyym tahetsyyd kãn. Ti m' tabawug hõm ta hã hadäk doo me.

⁶ Simaw Peed wë takajaa bä kä m', Peed ky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —nāng mäh —tsym ŷ
sii hē mabahets'yyt? —nāng mäh.

⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Dooh mah'yy ganyy nā bā hahỹ ŷ moo wāt
doo. Ta jawén da mabahapäh —nāng mäh.

⁸ Ti m' Peed ky hadoo:

—Dooh. Tabad'op hē tsym ŷ mahetsyyd* —nāng
mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—A tsyym ŷ nahetsyyd bā, dooh hēp ŷ hata
mado wād da —nāng mā Jesus ta hā.

⁹ Ti m' Simaw Peed ky hado kän:

—Tii d' madoo bā, ŷ karēn paawā sahōnh hē ŷ
mabahets'yyt! —nāng mā Peed kyyh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hehob wāt doo, baad däg ta hā sahōnh hē.
Jããm né hē ta tsyym tahets'yyt nā. Baad däg bē hā.
Jããm né hē sét hē bē see baad nadoo —nāng mā
Jesus.

¹¹ Jesus hapäh mā ta hā haëēnh doo. Ti hyb n'aa,
“Dooh sahōnh hē baad tado bā”, tawén nāng.

¹² Jesus bahaja däk bā sa tsyym tahets'yyt doo,
p'aa hēnh tadadäk ta saroor j'ooj hadäk doo, ahy
sooh p'aa hēnh, ti m' taky hadoo:

—Bē hapäh nyy d' tahanäng pé ta ti ŷ moo wāt
do bē hā? —nāng mäh. ¹³ —ŷ bē maneëēnh “Ma
matëg”, “Hyb N'aa Jawyk Doo”, nāk bēēh. Baad né
ti bē kyyh. Ti né hē ŷỹh. ¹⁴ ŷỹh, Tak'ëp Hyb N'aa
Jawyk Doo, bē ma matëg né paawä, bē tsyym ŷ
hetsyyd wāt. Ti hyb n'aa taw'ãäts hē bē na-ãäj hē

* **13:8** Peed wén ganadoo paawä, ji karom moo heb'ooh do mo
n'aa me Jesus bad'oo sa hā. Hyb n'aa jawyk Jesus, Peed matym gó.

da bē hetsyyd bē h'yy kanatēē tsyym. ¹⁵ Taw'āāts hē ŷ metā wāt doo da da bē bad'oo.† ¹⁶ Né hup ŷ né hē hahŷ ŷ her'oot doo: Doo sa karom sa kariw n'aa bahānh tanu gadāg bā. Doo sa panāg sa hā mejūū do sa bahānh tado bā.‡ ¹⁷ Bē hapēē dāg kån ta tii. Ti hyb n'aa P'op Hagā Do bē taky n'aa edēng da ta tii da bē moo hedo bā.

Ta majī moo gó rahaēēnh do ky n'aa Jesus her'oot do panyyng n'aa hahŷŷh

¹⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Doo sa hōnh hē bē ky n'aa had'yyt tado bā ta ti ŷ her'ood wāt doo. ŷ hapāh ta ti sa hōnh hē ŷ asēew dāk doo. Hahŷŷ da P'op Hagā Do kyy kerih do ŷ asēew hōm do see ky n'aa: “Si ŷ hawa do ŷ tahyb n'aa wareem dāk.”§ Kametā kån ta ti kerih doo gó ta ky n'aa kā. ¹⁹ Ta pooj jé ta ti bē ŷ maher'oot, kametēēh do pooj jé, takametā dāg bā, ŷ né hē Hawād Had'yyt Do bē ky daheeh hyb n'aa. ²⁰ Jé ŷ mejūū do gadoo doo, ŷ na-āāj né hē tagadoo. ŷ gadoo doo, hā ŷ mejūū do tagadoo. Né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo —nāng māh.

²¹ Jesus bahajaa bā kā m' ta ti ta her'oot doo, baad nado wād ta h'yyb. Ti m' baad taba her'oot sa hā:

—Bē see ŷ tahaēēnh da majī moo gó. Né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo —nāng mā Jesus sa hā.

²² Ti m' sa daaj hē ta ma matēg raky kakā bong. Doo sa rapēē bā jaa ky n'aa ta ti ta her'oot doo.

† **13:15** Ji da hadoo do ji masa, tahanāng pé tii. Doo sa daaj hē ji kawehēē bā. Doo sa hahŷŷ da ji kyyh: “Doo sa ta ti ŷ moo wād bā. Ta karom nado ŷŷh.” Doo sa tii da ji kyyh. Ji da hadoo do ji masa sa hōnh hā. ‡ **13:16** Doo sa Jesus bahānh rado bā, tahanāng pé tii.

§ **13:18** Saaw-Mo 41.9

23 Sa kanatëe, Jesus tak'ëp kamahän do asooh p'eets hë Jesus pa.** 24 Ti m' ta moo me Simaw Peed häd näng do beheet, p'eets hë hasooh do hä tabeaanh hyb n'aa ta hä jaa ti tahedoo doo. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Mameaaj ta hä jaa péh —näng mä Peed kyyh.

25 Ta ti Peed mejüü doo, p'eets hë takatahä däk ta hä, tabeaanh hyb n'aa. Ti m' tabeaanh:

—Jaa tii, Hyb N'aa Jawyk Doo? —näng mäh.

26 Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Hahÿ päw ÿ heh'oos do ÿ hanoo doo. Ti né kä —näng mä Jesus.††

Ti m' tabehoots kän, tan'oo kän Judas Ikarijot hä, Simaw t'aah hä kä.‡‡ 27 Judas gado däg sii hë m', Nesaa Do Yb bajëe suun ta h'yrb tym gó.

Ti m' Judas hä Jesus ky hadoo:

—Nayyw hë mamoo wäd mamoo wät doo kä —näng mä Jesus kyyh ta hä.

28 Tii bä hat'oonh doo, dooh m' rah'yy genä bä tii d' Jesus bedoo do Judas hä. 29 Sa dajëer wë näng do ta ti Judas. Ti hyb n'aa Jesus mejö hõm Pas-kowa waa n'aa hata hetsëe, red'oo mäh. Kasuud is do sa hä dajëer tanoo, ta wób red'oo mäh. 30 Ti m', päw tagadoo do jawén paa bä, Judas bahõm kän. Badajuu däk.

Papuu ky n'aa jawyk do ky n'aa hahÿÿh

** 13:23 Jowāw tii. †† 13:26 Kaja hë apäh Jesus her'oot ta ti Jowāw hä. Ta wób apäh dooh ramaa napëe bä Jowāw hä Jesus her'oot doo, ti hyb n'aa dooh rah'yy genä bä Jesus bedoo do Judas hä. ‡‡ 13:26 Simaw see ti Judas Ikarijot yb. Simaw Peed nado.

³¹ Judas banyyh do jawén paa bä kä Jesus ky hadoo ta wób sa hã:

—Kametä däg kãn hỹỹ kä Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong jé Hana Do tak'ëp hadoo do ta kabaj'aa doo, tak'ëp raweh'ëeh doo. P'op Hagä Do tak'ëp ta kabaj'aa doo, raweh'ëeh doo, kametä däk Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do hyb n'aa. ³² P'op Hagä Do tak'ëp ta kabaj'aa doo, raweh'ëeh doo, ta hyb n'aa kametä däg bä, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong jé Hana Do tak'ëp ta kabaj'aa doo, raweh'ëeh doo, kametä däk da P'op Hagä Do an'oo bä. Nayyw hẽ ỹ P'op Hagä Do weh'ëeh.

³³ Ti m' taky hadoo ënh:

—Tah haa hedoo doo, dooh tabadawëd wäd bä bẽ mahang ỹ bawät doo. Bẽ esóts né paawä da ỹỹh, dooh bẽ haja nä bä bẽ ahõm bä ỹ hawät hẽnh. Tii d' né hẽ ti ỹ her'oot do paa Judah buuj sa wahë n'aa hã —näng mäh. ³⁴ Papuuj ky n'aa jawyk do bẽ hã ỹ mejũũ: Taw'ãäts hẽ bẽ kamahãn ta wób. Taw'ãäts hẽ bẽ ỹ kamahãn doo da bẽ kamahãn ta wób. ³⁵ Ta wób bẽ kamahãn do hã, ma matëk ỹỹ bẽeh, tii hã da sahõnh hẽ rabahapäh —näng mäh.

³⁶ Ti m' Simaw Peed ky hadoo ta hã:

—N'yy hẽnh mabahõm, Hyb N'aa Jawyk Doo? —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooch tahaja nä bä ỹ hahõm hẽnh mahõm bä nag'aap hẽ. Ta jawén da, jawén ỹ mabana kãn —näng mä Jesus Peed hã.

³⁷ Ti m' Peed ky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —hëd n'aa tanahajaa nayyw hẽ ỹ ahõm bä a sii? —näng mäh.

—ÿ radajëeb bä a hyb n'aa, na madajëeb its ÿÿh. A hyb n'aa né hë ÿ kan'oo däk —näng mä Peed.

³⁸—Ōm dajëp né da hëp ÿ n'aa? —näng mä Jesus. —Karaak bahÿÿh do pooj jé, tamawoob nuu me da ÿ maky n'aa jejën da. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus kyyh Peed hä.

14

Ta ma matëg Jesus h'yyb en'yyim do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' sahõnh hë ta ma matëg sa hä Jesus ky hadoo:

—Bë hyb n'aa tón manäh. Taw'ãäts hë bë h'yy kae had'yyt hë P'op Hagä Do hä. Hä ÿ na-ãäj hë taw'ãäts hë bë h'yy kae had'yyt hë. ² Hÿ pong jé, Ee tób bä, tabawät bä, ti anäng hajõng bë baym doo. T'ĩ hënh ÿ basëek bë pooj jé, ÿ benäm hyb n'aa bë baym do hood. Tii d' tanado bä paawä ÿ her'oot paawä bë hä. ³ ÿ basëek bë tyw n'aa ÿ benäm hyb n'aa. Tii bä ÿ matëeh da bë ÿ mahũm hyb n'aa wë ÿÿ, ÿ bawät bä bë babok hyb n'aa na-ãäj hë. ⁴ Bë hapäh né hë ta tyw n'aa ÿ mahõm doo —näng mä Jesus kyyh.

⁵ Ti m' Toméh ky hadoo ta hä:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —dooch äã hapëë bä n'yy hënh mabahõm. Ti hyb n'aa nyy da äã bahapäh ta ti ta tyw n'aa? —näng mä Toméh kyyh.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ né hë ta tyw n'aa, ÿ né hë ta hub her'oot doo, ÿ né hë hanoo hedëb had'yyt do P'op Hagä Do pa. Jããm né hë hëp ÿ n'aa Ee wë ji nu däng. ⁷ Baad ub

ỹ bē mepēē bā, bē mepāh na-āāj hē Ee. Sét né hē āāh. Hỹỹ kā bē mepēē dāk, bē ty gepēē dāk na-āāj hē Ee —nāng mā Jesus sa hā.

⁸ Ti m' Pirip ky hadoo:

—Mametā āā hā a Yb. Jāām né ti āā karēn, Hyb N'aa Jawyk Doo —nāng mā Pirip.

⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bāp peej né paawā ỹ bawād dāk bē sii, dooh ỹ mamepēē nā bā, Pirip? —nāng māh. —Tahapēē dāk do ỹyh, Ee na-āāj hē tahapēē dāk. H'ēēd hyb n'aa ti mabedoo, “Mametā āā hā a Yb”, mabanāng?

¹⁰ Dooh maky dahé bā? Ee h'yyb gó ỹ bawāt, hēp ỹỹ gó Ee bawāt. Bē hā ỹ her'ood wāt doo, kēh ỹ gabuuj had'yyt nado tii. Ee kyyh né hē tii. Ỹ moo wāt doo, Ee, hēp ỹỹ gó had'yyt hawāt doo, ti né hē moo wāt tii. ¹¹ Taw'āāts hē bē ky daheeh, Ee h'yyb gó ỹ bawāt, hēp ỹỹ gó Ee bawāt, ỹ hanāng doo. Bē ky nadahé nā bā, taw'āāts hē bē ky daheeh ỹ pehuunh do hyb n'aa. ¹² Né hup ỹ né hē hahỹ ỹ her'oot doo: Hā ỹ h'yy ka'eeh do tamoo wāt da ỹ moo wāt do paah. Ỹ moo wāt do paa bahānh da tamoo wāt tii kā, Ee wē ỹ basēēk do hyb n'aa kā.* ¹³ Sahōnh hē hāt ỹỹ gó bē etsēē do ỹ moo wāt da bē hā, ỹ moo wāt do hā Ee kawehēē dāk hyb n'aa. ¹⁴ Sahōnh hē hāt ỹỹ gó hā ỹ bē ets'ēē bā, ỹ ky daheeh né hē, ỹ anoo né hē.

---

* **14:12** Ta yb wē Jesus basēēk do jawén paa bā, tamejō hyng P'op Hagā Do Sahee, ta hā h'yy ka'eeh do h'yyb tym gó tabawāt hyb n'aa. Jé pad'yyt hē rabaher'ood hōm kån Jesus ky n'aa. Ti hyb n'aa hajōk h'yy kae padāg kån Jesus hā, P'op Hagā Do Sahee an'oo bā. Ti hyb n'aa, ỹ moo wāt do paa bahānh da tamoo wāt tii kā, Jesus wén nāng.

P'op Hagä Do Sahee Jesus ky n'aa enooh do pa-nyyg n'aa hahÿÿh

¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—ÿ bē kamahñn bā, bē ky daheeh da ÿ mejũũ doo —nāng mäh. ¹⁶⁻¹⁷ —Ee hā ÿ etsēē da, tii bā da bē hā taban'oo kån bē masa n'aa seeh, bē sii tabawād had'yyt hyb n'aa. P'op Hagä Do Sahee, baad hadoo do ky n'aa metēēh do né tii. Badäk hahÿÿ hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do dooh rahaja bā ragado bā ta Sahee, ranahapäh do hyb n'aa, ramaa nanapäh do hyb n'aa na-āāj hē. Bē ti bē mepäh, bē sii tabawāt do hyb n'aa, ta jawén kã bē h'yyb gó tabajēē suun kån.

¹⁸ Dooh bē ÿ eréd bā. Dooh da kabarii boo bē do bā. P'aa hēnh da ÿ bana bē wē.† ¹⁹ Dooh tabadawēd nã bā, tii bā badäk hahÿÿ hā dawēē P'op Hagä Do mahñnh habong do dooh ÿ rahapēē wād bā. Bē hapäh da ÿ tii. ÿ awād had'yyt do hyb n'aa, bē na-āāj hē bē aboo had'yyt hē da. ²⁰ ÿ ganã wāt noo gó, Sahé ÿÿ ÿ mejũũ noo gó, tii bā da bē bahapäh Ee h'yyb gó ÿ bawāt. Hēp ÿÿ gó bē babok, bē h'yyb gó ÿ bawāt bē bahapäh na-āāj né hē ti noo gó. Séd ēr h'yyb hedoo. ²¹ Kēh ÿ gadoo doo, ky daheeh doo, ti né hē ta ti hā ÿ kamahñn doo. Hā ÿ kamahñn doo, Ee kamahñn da. ÿ na-āāj hē ÿ kamahñn tii. Ta hā ÿ banoo, tah'yy gahoot hyb n'aa hā ÿÿ.

²² Ti m' Judas see (Ikarijot nadoo doo), ky hadoo ta hā:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —nāng mäh —h'ēēd hyb n'aa āā hā had'yyt hē mabanoo a hā ji h'yy ganāng

---

† **14:18** P'op Hagä Do Sahee gó Jesus bana sa wē p'aa hēnh, tahanāng pé m' tii.

doo, ta wób sa hã dooh? —näng mä Judas see kyyh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Hã ŷ kamahăn do ky daheeh né hẽ ŷ ma metëek doo. Ee kamahăn ti ta tii. Āã an'aa da ta wë. Ta h'yyb tym gó da āã babok. Jããm hẽ hã ŷ kamahăn do hã ŷ banoo tah'yy ganäng hyb n'aa hã ŷŷ. ²⁴ Hã ŷ kamanahăn doo, dooh taky dahé bã ŷ ma metëek doo. Ti hyb n'aa, dooh sa hã ŷ an'oo bã hã ŷ rah'yy genäh hyb n'aa. Këh ŷ nado ta ti bẽ maa newëe doo. Ee, hã ŷ mejũũ do kyy né tii.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Ta ti bẽ ŷ maher'ood wät, babä bẽ sii ŷ bawät nä bã. ²⁶ Bẽ masa n'aa, P'op Hagä Do Sahee, këh ŷŷ gó Ee P'op Hagä Do mejũũ doo, ti né da bẽ tama metëek sahõnh hã. Sahõnh hẽ bẽ hã ŷ her'ood wät do paah, bẽ hyb n'aa newëe tan'oo bã bẽ hã.

²⁷ H'yyb n'yym do ŷ banoo bẽ hã. Bẽ wë da tabaym. ŷ anoo hëp ŷ näw bẽ hã. Badäk hahŷŷ hã habong do P'op Hagä Do nahapäh do ranoo do nahado tii. Bẽ h'yy ketón manäh. Bẽ eŷŷm manäh —näng mä Jesus kyyh.

²⁸ Ti m' taky hadoo ênh:

—Bẽ maa napëe bok hahŷ bẽ hã ŷ her'ood wät doo: “ŷ da ahõm, tii bã p'aa hënh ŷ bana bẽ wë”, näng ŷŷh. ŷ bẽ kamahăn bã paawä, bẽ paawä tseb'ee Ee wë ŷ basëek do hyb n'aa. ŷ hyb n'aa jawyk do bahăn Ee hyb n'aa jawyk. ²⁹ Ta pooj jé bẽ ŷ maher'ood wät, tametëeh bã kã bẽ h'yy ka'eeh hyb n'aa hã ŷŷ. ³⁰ P'eets däg Nesaa Do Yb, badäk hahŷŷ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do hã mejũũ doo. Ti hyb n'aa, dooh tabadawëd wäd bã ŷ her'oot bẽ hã. Dooch Nesaa Do

Yb haja bā hā ŷȳ. ³¹ Daj ŷȳ hē ŷ kan'oo dāk dajēb hā, sahōnh hē hā ŷ Ee mejūū do ŷ ky daheeh do hyb n'aa, Ee ŷ kamahñ do hyb n'aa. Taw'ãäts hē sahōnh hē dawēē P'op Hagā Do mahñnh habong do rabahapäh ŷ ky daheeh Ee, ŷ kamahñ Ee.

Ti m' Jesus ky hado kån:

—Hamäh, ēr ah'ũũm ta s'ee hēnh.

15

Jesus joom uwa häd näng do hadoo do ky n'aa hahȳh

¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Joom uwa patuuh heh'äät hadoo ŷȳh. Ee, uwa danäh, ta hā moo wät doo. Uwa tyd hadoo hā ŷ h'yy ka'eeh doo. ² Uwa tyd, tyt ŷ hadoo do neaak do Ee gakyd hōm da. Uwa tyd, tyt ŷ heaak do baad taban'yyh. Ta poo gekyd hōm, baad tabeaak hyb n'aa ta bahñnh kä. ³ Baad däg bēēh. Tabenyww dāk bēēh, bē ŷ ma metēēk do hyb n'aa. ⁴ ŷ karēn séd hā bē h'yy kata däg had'yyt hā ŷȳ, tii bā ŷ h'yy kata däg had'yyt hē bē hā kä. Dooch uwa tyd haja bā ta m'aa hēnh teag bā. Taw'ãäts hē ta patuuh hā tadäg had'yyt hē. Ti hadoo bē hā. Dooch bē haja bā joom heaak do bē hado bā, dooch bē haja bā P'op Hagā Do gen'aak do bē moo boo bā, hā ŷ bē h'yy kanata bā.

⁵—ŷ né hē uwa patuuh hadoo. Tyt ŷ hadoo bēēh. Hā ŷ had'yyt h'yy kata dāk doo, ta hā ŷ h'yy kata dāk doo, ti ti ta ti baad heaak do hadoo. Ta tii d' ŷ wén her'oot, dooch bē daaj hē bē hajaa péh. Hā ŷ bē nyyw bā, dooch bē hajaa péh. ⁶ Hā ŷ h'yy kanata wät doo, uwa tyd kaw'oong hōm, tsawyy bēēh do

hadoo da tii. Ti hedoo do rabataa, tēeg hōō gó radewäts toonh, tii bā tabahōō jēng.⁷ Hã ÿ had'yyt hē bē h'yy kata däg bā, ÿ ma met'ēeg wāt do bē h'yyb gó tayyw bā, bē ky dahé bā, bē ky n'aa ets'ēē bē karēn do né hē, tii bā bē gadoo né hē.⁸ Baad bē beaak do hadoo do hã Ee kaweh'ēeh. Bē eaak do hadoo do hã bē kametēeh hēp ÿ hata hadoo bēeh.*

⁹ —Ee ÿ takamahñn doo da bē ÿ kamahñn. Taw'ãäts hē ÿ kamahñn do bē h'yyb gó tabawäd had'yyt hē. Bē eréd manä tii hã.¹⁰ Bē hã ÿ mejüü do bē ky dahé bā, ÿ kamahñn do awäd had'yyt da bē h'yyb tym gó. Dooch bē eréd bā tii bā. Bē gado had'yyt hē tii bā bē ÿ kamahñn doo. Taw'ãäts hē ÿ bad'oo doo da bē bad'oo: Hã ÿ Ee mejüü do ÿ ky daheeh. Ti hyb n'aa Ee kamahñn do awäd had'yyt hē hēp ÿ tym gó. Ti hyb n'aa, dooch ÿ eréd bā takamahñn do hã.¹¹ Ta ti bē hã ÿ her'ood wāt, ÿ tsebé doo da bē tsebé hyb n'aa, baad bē tseebe had'yyt hē hyb n'aa.¹² Hahÿ ti ÿ mejüü doo: Bē kamahñn bē da hadoo doo, bē ÿ kamahñn doo da.¹³ Jããm né hē tak'ēp kamahñn doo, jé ta najiis sa hyb n'aa dajēp doo, ÿ bad'oo doo da.¹⁴ Najis haa né hē bēeh, ÿ mejüü do bē ky dahé bā.¹⁵ Dooch “karom ÿÿ” ÿ maneēej wäd bēeh. Dooch sa karom rahapēē bā sa kariw n'aa h'yyb. “Najis haa” bē ÿ wén maneēēnh, sahōnh hē hã ÿ Ee maher'oot do ÿ tabēj dāk do hyb n'aa bē hã.¹⁶ Bē nado ti ÿ hasēew wāt doo. ÿ ti hasēew bong bēeh. Bē ÿ wén sēew hōm, ÿ mejüü joom heaak do hadoo bē bahadoo hyb n'aa. Joom ag kanarejãã do hadoo ti ÿ karēn bē

---

* **15:8** Ji da hadoo do ji masa, ji da hadoo do ji kamahñn, P'op Hagä Do karēn do ji moo wāt, ji heaak do ky n'aa.

hã.† Tii bā da sahõnh hẽ hāt ÿÿ gó bẽ ky n'aa etsẽ doo, Ee anoo da bẽ hã. ¹⁷ Bẽ ÿ mejũ bẽ kamahñ bẽ da hadoo doo.

¹⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do bẽ wẽ rakamajẽ bā, bẽ hyb n'aa es'ee, pooj jé hã ÿ rakamajẽ bong. ¹⁹ Badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do wób bẽ ado bā paawä, bẽ paawä rakamahñ, sa da hadoo do rakamahñ doo da. Dooh sa wób bẽ ado boo bā. Bẽ ÿ asëew hõm sa mahñh. Ti hyb n'aa bẽ hã rakamajĩ. ²⁰ Bẽ hyb n'aa es'ee bẽ hã ÿ her'oot do paah. Dooh sa karom ta kariw n'aa bahñh tanu gadäg bā, näng paa ÿ bẽ hã. Ta wób ÿ rano n'aa masoo paah. Bẽ na-ããj né da rano n'aa masoo né da. Ta wób, kèh ÿ raky dahé wät paah. Bẽ na-ããj da raky daheeh. ²¹ Hëp ÿ n'aa da bẽ rano n'aa masoo, hã ÿ mejõ hyng do ranahapäh do hyb n'aa. ²² ÿ nahyy bā paawä, sa hã ÿ naher'ood bā paawä, dooh P'op Hagä Do ky n'aa ety bā sa hã nesaa do sa mo haj'aa hyb n'aa. Hÿÿ kã, ÿ ahyy wät do hyb n'aa, panyyg hanäm do ÿ maher'ood wät do hyb n'aa sa hã, dooh da sa kyy pé sa hã P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó. Sa h'yyb haj'aa hẽ tii d' rabad'oo. ²³ Hã ÿ kamajĩ doo, Ee hã na-ããj hẽ takamajĩ. ²⁴ Sa mahang tak'ëp ÿ pehuuj wät. Dooh hajaa pé ta tii da pehuunh péh, ÿ pehuunh doo. Ta ti ÿ panehuuj bā paawä, dooh paawä P'op Hagä Do ky n'aa ety bā sa hã, nesaa do sa mo haj'aa hyb

---

† **15:16** Hahÿ joom ag kanarejãã do hedoo do ji hã: Ji da hadoo do ji kamahñ doo, ji tsebé doo, baad ji bawät doo, P'op Hagä Do karën do ji moo wät doo. P'op Hagä Do matym gó dooh tahëj bā tii.

n'aa. Hỹĩ kā, rahapëe wät né hẽ ỹ pehuunh doo. Ti hadoo né hẽ hã ỹĩ, Ee hã na-ããj hẽ rakamajẽ bong. ²⁵ Ta tii da rawén d'oo, P'op Hagä Do kyy kerih do kametä däk hyb n'aa. Hahỹĩ da takerih: “Daap hẽ hã ỹĩ rakamajẽ däk”,[†] nãng mä kerih doo gó.

²⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Bẽ masa n'aa, P'op Hagä Do Sahee, baad hadoo do ky n'aa metëeh do kajaa bã kä, tãher'oot da kẽh ỹ n'aa. Ee hanaa ỹ mejũũ da bẽ wẽ. ²⁷ Bẽ na-ããj hẽ ỹ karẽn bẽ her'ood hõm kẽh ỹ n'aa, pooj jé, ỹ du doo noo gó bẽ baboo had'yyt do hyb n'aa si ỹĩ.

16

¹ —Sahõnh hẽ ta ti bẽ hã ỹ wén her'oot, bẽ h'yy kanerét hyb n'aa hã ỹ bẽ h'yy ka'eeh doo. ² Bẽ da rahabëe nyyh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bã naa. Ta ti bahãnh da ti awät nä. Ti awät ti noo gó, P'op Hagä Do rah'yyb en'yyim red'oo da bẽ radejëeb bã. ³ Ta ti hedoo do ramoo bong da, Ee daheeh ỹ ranahapäh do hyb n'aa sa h'yyb gó. ⁴ Hahỹĩ ỹ wén her'ood wät bẽ hã, takametä wät bã kä, bẽ hyb n'aa esee hyb n'aa bẽ ỹ maher'ood wät do paah. Ỹ wén naher'oot nä paah, ỹ awät nä do hyb n'aa bẽ sii.

P'op Hagä Do Sahee ji hã metëeh do ky n'aa hahỹĩh

⁵ Ti m' taky hadoo ênh:

—Hỹĩ kā ỹ basëek hã ỹ mejõ hyng do wẽ. Ti hado né paawä, dooh ỹ bẽ eaaj bã n'yy hẽnh ỹ bahõm. ⁶ Bẽ h'yy ketón up ta ti bẽ hã ỹ her'ood wät do hyb

[†] 15:25 Saaw-Mo 35.19, 69.4

n'aa. ⁷ Né hup ŷ né hē hahŷ bē ŷ maher'oot doo: Baad tanyy bē hā Ee wē ŷ basēek. ŷ nas'ēeg bā, dooh paawā bē masa n'aa, P'op Hagā Do Sahee ana bā bē wē. ŷ basēek bā kā ŷ mejō hyng bē wē. ⁸ Takajaa bā kā, badāk hahŷ hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do hā baad tametēeh ta s'ee hēnh rahyb n'aa newēē nesaa do ramoo bok do hā. Tametēeh da ta s'ee hēnh rahyb n'aa newēē baad had'op do hā. Tametēeh da ta s'ee hēnh rahyb n'aa newēē sa hā P'op Hagā Do ky n'aa etyy do hā sa mo haj'aa p'āā. ⁹ Ta s'ee hēnh rahyb n'aa newēē nesaa do ramoo bok do hā, hā ŷ rah'yy kana'eeh do hyb n'aa. ¹⁰ P'op Hagā Do Sahee metēeh da sa hā, ta s'ee hēnh rahyb n'aa newēē baad had'op do hā, Ee wē ŷ basēek hyb n'aa, ŷ bē nahapāh hēnh kā. ¹¹ P'op Hagā Do Sahee metēeh da ta s'ee hēnh rahyb n'aa newēē sa hā P'op Hagā Do ky n'aa etyy do hā sa mo haj'aa p'āā, Nesaa Do Yb, sa hā mejūū do hā, P'op Hagā Do ky n'aa ety dāg kån do hyb n'aa nesaa doo.

¹² Ti m' taky hadoo ēnh:

—Hajōng nā paawā ŷ her'oot bē hā, dooh bē haja nā bā bē gado bā. ¹³ P'op Hagā Do Sahee, baad hadoo do ky n'aa metēeh do kajaa bā kā, sahōnh hē baad hadoo do ky n'aa bē da tametēek. Dooh ta ky gabuuj tado bā ta her'oot doo. Hana ŷ naa tamaa napāh do bē d' tamaher'oot. Taher'oot na-āāj da ta jawén hana do ky n'aa. ¹⁴ ŷ da tahyb n'aa jaw'yyk. ŷ tawén hyb n'aa jaw'yyk, hana ŷŷ tagadoo, tatab'ēes hyb n'aa bē hā. ¹⁵ Sahōnh hē Ee wē hanāng doo, ma ŷ had'yyt hē. Ti hyb n'aa P'op Hagā Do Sahee gadoo ma ŷŷ, bē hā tatab'ēes hyb

n'aa, ỹ wén näng —näng mä Jesus kyyh.

¹⁶ Ti m' taky hadoo ênh:

—Nayyw hē denaa hē, dooh da ỹ bē hapēē wäd bā kā. Nayyw hē denaa hē da, p'aa hēnh ỹ bē bahapäh ênh —näng mä Jesus.

¹⁷ Ti m' ta ma matēg wób raky hadoo sa da hadoo do sa hā:

—Nyy d' tahanäng pé tii éh, “Nayyw hē denaa hē m', dooh da ỹ bē hapēē wäd bā kā. Nayyw hē denaa hē da, p'aa hēnh ỹ bē bahapäh ênh”, tahanäng doo? Nyy d' tahanäng péh, “Ee wē ỹ basēek hyb n'aa”, tahanäng doo? —näk mä sa kyyh.

¹⁸ Ti m' sa m'aa hēnh rakaner'ood kän:

—Nyy d' tahanäng pé g'eeh, “Nayyw hē denaa hē”, tahanäng doo? Dooh āã h'y'yb mepēē bā ti taheer'oot do hā —näk mä sa kyyh.

¹⁹ Jesus hapäh rakarēn reanh ta hā. Ti m' taky hado kän:

—Bē karēn paawä bē eanh ta ti ỹ her'oot do hā? Hahỹ da paawä bē kyy bē h'y'yb gó: “Nyy d' tahanäng pé tii éh, ‘Nayyw denaa hē dooh da ỹ bē hapēē wäd bā kā. Nayyw hē denaa hē da p'aa hēnh ỹ bē bahapäh ênh’, tahanäng doo”, näk bē kyyh.

²⁰ Né hup ỹ né hē hahỹ ỹ her'oot doo: Bē da a'oot, bē da h'yy ketón. Badäk hahỹ hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do tseb'ee da ti noo gó kā. Bē h'yy ketón né paawä da, bē h'yy katón do kawareem da tsebé do hā. ²¹ Ỹnh wog mahỹnh ajän henäng doo kā, kajaa do hyb n'aa ti noo gó tabenäng doo. Ta t'aah henäng do jawén paa bā kā, tamabaan hōm tak'ēp ta mahỹj tahoop do paah, tak'ēp tatsebé do hyb n'aa kā. ²² Ti hadoo né da bē hā: Hỹ kā bē d' h'yy ketón. Ỹ bē bahapäh bā

p'aa hēnh kā, tii bā bē tsebee kān. Dooh hado hōm pé ta ti bē tsebé doo. ²³ Ti noo gó kā, dooh hā ŷ bē ets'ēē wāt péh. Né hup ŷ né hē hahŷ ŷ her'oot doo: Ee, P'op Hagā Do banoo da bē hā sahōnh hē hāt ŷŷ gó bē etsēē doo. ²⁴ Dooh bē etsēē nā pé hāt ŷŷ gó. Bē ets'ēē da. Bē gadoo né hē da, tii bā baad da bē tsebee kān.

²⁵ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Panyyg ky n'aa gó bē ŷ maher'ood bong paah. Ti awät da ti noo gó, dooh da bē ŷ maher'ood wäd bā ta tii da. Baad ub, kejēn do hadoo nado da bē ŷ maher'ood kān Ee ky n'aa hā. ²⁶ Ti noo gó bē etsēē da hāt ŷŷ gó. Dooh hyb n'aa da bē ŷ ky masa pé ta hā. ²⁷ Ta daaj hē bē Ee kamahān. Ti hyb n'aa, dooh hyb n'aa bē ŷ ky masa péh, ŷ wén nāng. Bē Ee wén kamahān, ŷ bē kamahān do hyb n'aa, P'op Hagā Do hanaa ŷ bahyng bē ky daheeh do hyb n'aa na-āāj hē. ²⁸ Ee, P'op Hagā Do wē naa ŷ bahyng badāk hahŷŷ bā. Badāk hahŷŷ hā ŷ bawäd wāt. Hŷŷ kā ŷ beréd dāk badāk hahŷŷh. Ee wē ŷ basēek p'aa hēnh —nāng mā Jesus kyyh.

²⁹ Ti m' Jesus ma matēg raky hadoo:

—Baad hŷŷ kā mabaher'ood wāt. Panyyg gó nado wäd. ³⁰ Sahōnh hē mabahapäh, āā hapäh hŷŷ kā. Ji eanh do pooj jé mabahapēē dāk ji karēn do ji eanh doo. P'op Hagā Do hanaa ōm tii hā āā bahapäh, āā wén ky daheeh —nāk mā sa kyyh.

³¹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Bē ky dahé däg né hŷŷ kā. ³² Ti awät da ti noo gó, kaja kān, bē waj'aa bong doo kā bē tób hēnh. Map ŷŷ hē da ŷ bē beréd wāt. Tii d' né paawā, map ŷŷ hē nawäd ŷŷh. Ee si ŷ awät. ³³ Ta ti P'op Hagā Do Sahee ky n'aa bē ŷ wén maher'ood wāt, h'yyb

nyyw gó bē babok hyb n'aa, si ŷŷ séd bē h'yyb hedoo do hyb n'aa. Badāk hahŷŷ hā bē ahoop né da nesaa doo. Ti hado né paawā, bē h'yy gadeja da, badāk hahŷŷ hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do hā ŷ j'aa ketsē do hyb n'aa.*

17

Jesus ky n'aa etsēē do panyyg n'aa hahŷŷh

¹ Ti m' Jesus bahajaa bā kā ta ti taheer'oot doo, wē hā taty dāg, ti m' P'op Hagā Do hā taky n'aa ets'ēē kån:

—Ee, —nāng mäh —kaja kån ŷ dajēp doo kā sahōnh hē sa hyb n'aa. Mametā a T'aah tak'ēp ta makamabaj'aa doo. ŷ mawehēē, ōm a T'aah weh'ēēh hyb n'aa, makabaj'aa do tametēēh hyb n'aa. ² Hā ŷ maban'oo dāk sahōnh hē badāk hahŷŷ hā habong do ŷ bag'āās hyb n'aa, ŷ bedēēb had'yyt hē hyb n'aa a wē, hā ŷ manoo doo. ³ Hahŷ hedēb had'yyt hadoo do rawén gadoo: Ōm, jāām hē sét had'op doo, P'op Hagā Do heh'āāt do rabahapäh do hyb n'aa. Jesus Kristo, mamejō hyng do rabahapäh do hyb n'aa na-āāj né hē. ⁴ ŷ haja dāk sahōnh hē hā ŷ mamejūū doo. Tii hā ōm ŷ wehēē dāk badāk hahŷŷ bā. ⁵ Hŷŷ kā Ee, man'oo tak'ēp ŷ kabaj'aa hyb n'aa a matym gó, p'ooj ub, badāk hahŷ madu dahāng do pooj jé, a pa ŷ bawāt noo gó, ŷ kabaj'aa doo da.

⁶ A ky n'aa ŷ metā wāt badāk hahŷŷ hā habong do wób hā, hā ŷ manoo do sa hā. A karapee paa

* **16:33** Badāk hahŷŷ hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do hā Jesus j'aa ketsēē kån. Nesaa do Yb hā, sa hā mejūū do hā Jesus j'aa ketsēē kån na-āāj hē.

tii, ti man'oo dāk do hã ÿÿ. A ky n'aa raky dahé dāk. ⁷ Sahõnh hẽ hã ÿ man'oo dāk doo, a hanaa né ti rabahapëë dāk hÿÿ kä. ⁸ Ti rawén hapäh, sa hã ÿ tab'ëës do hyb n'aa a kyyh hã ÿ manoo do paah, ti ragadoo. Baad rabahapäh, a wë naa né hẽ ÿÿh. Õm né hẽ ÿ mejõ hyng doo, raky daheeh.

⁹ A hã ÿ ky n'aa etsëë sa hyb n'aa. Dooh ÿ ky n'aa ets'ëë bã badäk hahÿÿ hã dawëë a mahãnh habong do sa hyb n'aa. Hã ÿ manoo do sa hyb n'aa ÿ ky n'aa etsëë, a karapee rabahadoo do hyb n'aa. ¹⁰ Sahõnh hẽ karapé haa, a karapee né tii. A karapee, karapé haa. Sa hyb n'aa ÿ kawehëë dāk. ¹¹ Dooh da badäk hahÿÿ bã ÿ ayyw wäd bã, a wë da ÿ bas'ëëg kãn. Ti d' hayyw kãn badäk hahÿÿ bã. Ti hyb n'aa, Ee, tsyt hẽ hawät do õm nesaa do mahãnh, mamoo n'aa jesu da a hejój me, hã ÿ manoo doo me né hẽ, séd hã rah'yyb hedoo hyb n'aa, séd hã èr h'yyb hedoo doo da. ¹² Sa mahang ÿ hawät noo gó, ÿ mo n'aa jesu bong a hejój me, hã ÿ manoo doo me. Dooh h'yy kawareem pé nesaa do hã. Jããm hẽ sét hẽ nesaa do hã h'yy kawareem. Karejãã do pan'aa né tii. Ti tawén hadoo, a kyy kerih do kametëeh hyb n'aa. ¹³ Hÿÿ kä da, dooh sa mahang ÿ awäd wät bã kä. A wë da ÿ bas'ëëg kãn. Badäk hahÿÿ bã ÿ bawät nã bã ÿ her'oot nã ta tii, ÿ tsebé do baad sa h'yyb gó tabawät hyb n'aa. ¹⁴ Ý an'oo dāk sa hã a kyyh. Badäk hahÿÿ hã habong do a hã h'yy kana'eeh do kamajë dāk sa hã, sa wób ranahado bong do hyb n'aa, sa see ÿ nahadoo do hadoo né tii. ¹⁵ Dooh ÿ ets'ëë bã mabasog hõm hyb n'aa badäk hahÿÿ bã habong do sa mahãnh. Jããm né hẽ ÿ etsëë a hã, mamoo n'aa jesuu hyb n'aa Nesaa Do Yb mahãnh.

16 Badäk hahỹỹ hã habong do a hã h'yy kana'eeh do wób nado tii, ta ti see ỹ nahadoo doo da. 17 Tsyt hẽ mabetyn däk hanãm do ky n'aa me, magen'aak do ramoo bok hyb n'aa. A kyyh né hẽ ti hanãm do ky n'aa. 18 Badäk hahỹỹ bã mamejõ hyng doo da ỹỹh, tii da ỹ mejũũ sa hã badäk hahỹỹ hã habong do sa mahang. 19 Sa hyb n'aa ỹ kan'oo däk, tsyt hẽ magen'aak do ỹ moo wät hyb n'aa, ta ti na-ããj hẽ baad tsyt hẽ magen'aak do ramoo bok hyb n'aa. 20 Sa hyb n'aa had'yyt nado ỹ ky n'aa etsẽẽ. Ỹ ky n'aa etsẽẽ na-ããj né hẽ ta jawén hã ỹ h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa, hahỹ sa kyyh hyb n'aa h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa. 21 Ỹ ky n'aa etsẽẽ sahõnh hẽ hã ỹ h'yy ka'eeh doo, séd hã rah'yyb hedoo hyb n'aa, séd hã ẽr h'yyb hedoo doo da. Hẽp ỹỹ gó mabawät, a h'yyb gó ỹ bawät doo da. Ỹ karën séd hã rah'yy kata däk ẽr hã, badäk hahỹỹ hã habong do rabahapäh hyb n'aa õm né hẽ hã ỹ mejõ hyng doo. 22 Tak'ẽp baad hadoo do hã ỹ man'oo däk do paa ỹ an'oo däk né sa hã, séd hã rah'yyb hedoo hyb n'aa, séd hã ẽr h'yyb hedoo doo da. 23 Sa h'yyb gó ỹ bawät. Hẽp ỹỹ gó mabawät. Ỹ karën baad ub, séd hã rah'yyb hedoo, ỹ mamejõ hyng ta wób rabahapäh hyb n'aa, hã ỹ h'yy ka'eeh do hã makamahăn ỹ makamahăn do hadoo, ta wób rabahapäh hyb n'aa —näng mä Jesus taky n'aa etsẽẽ bã.

24 Ti m' taky hado kãn ta yb hã:

—Ee, —näng mäh —ỹ karën ỹ bawät bã rababok hã ỹ manoo doo. Ỹ karën rabahapäh ỹ kabaj'aa doo, bak ỹ tak'ẽp gabarëeh doo, badäk hahỹ madu dahäng noo gó pooj jé, ỹ makamahăn do hyb n'aa hã ỹ man'oo däk do paah. 25 Ee, baad had'op do

had'yyt moo wät do òm. Badäk hahỹỹ hã dawëë a mahãnh habong doo, dooh né paawã òm rahapëë bã sa h'yyb gó, ỹ ti hapäh òm. B'ëëh hahỹ rahapäh ỹ mamejõ hyng doo. ²⁶ A ky n'aa ỹ metã wät sa hã. A ky n'aa ỹ metã had'yyt hẽ da sa hã, ỹ makamahãn do sa h'yyb gó tabawät hyb n'aa, ỹ na-ããj hẽ sa h'yyb gó ỹ bawät hyb n'aa.

18

Jesus ramaso däk do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m', Jesus bahajaa bã kã taky n'aa etsëë doo, ahõm kãn mã ta ma matëg sa daheeh. Kapỹỹj madarong doo, Kidorõn häd nãng do rabatsëg hõm. Tii bã tabanãng joom Oriib häd nãng doo. Tii bã, joom banãng bã Jesus baym.

² Judas, Jesus haëëj däk do tahapäh mã Jesus bahe'yym doo. Hajõõ nuu me ta tii bã Jesus bahew'ëët ta ma matëg sa daheeh. ³ Ti m' Judas bahõm kãn joom banãng bã. Warahén, ta wób P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa ramejũũ doo, Pariséw ramejũũ do na-ããj hẽ tamanaa. Bag enäh rabana. Kuman yt hã m' rabana.

⁴ Jesus hapäh ta h'yyb gó sahõnh hẽ ta hã rabad'oo doo. Ti hyb n'aa m' sa wë tabahõm, ti m' tabeaaj kãn:

—Jaa no n'aa bë ban'aa? —nãng mãh.

⁵ Ti m' raky hadoo:

—Jesus, Nasaréh buuj no n'aa —näk mã sa kyyh.

—Ỹ né hỹỹh —nãng mã Jesus sa hã.

(Sa mahang Judas, ky ken'yym doo gó haëej däk do bagëët.) ⁶ “ÿ né hÿÿh” Jesus her'ood sii hë, sa jawén p'aa hënh rakajäk tũũ.

⁷ Ti m' Jesus beanh ënh p'aa hënh:

—Jaa no n'aa bë ban'aa? —näng mäh.

—Jesus, Nasaréh buuj no n'aa —näk mäh p'aa hënh sa kyyh.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ né hÿÿh, ÿ hanäng do bë hä —näng mäh. — No na ÿ tado bä, bë an'oo hata haa rabahöm hyb n'aa —näng mä Jesus sa hä.

⁹ (Ta tii d' Jesus wén edoo, “Dooh h'yy kawareem pé nesaa do hä”, ta yb hä ta her'ood wät do paa kametëeh hyb n'aa.) ¹⁰ Ti m' Simaw, Peed häd näng do bado däk ta sën-jeer, ta nabuuj hub hënh hadäk do tagakyd höm mä aj'yy Maw-Kó häd näng doo. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom tii. ¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo Peed hä:

—Menyyw däg a sën-jeer. Dooh g'eeh ÿ gado bä ÿ ahoop doo, Ee anoo doo? —näng mä Jesus ta hä.

Anas wë Jesus ramahũũm do ky n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' warahén sa wahë n'aa, ta warahén n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sii hë ramaso däk Jesus. Ramoo maw'yyd däg kän, ¹³ tii bä pooj jé ramahũũm aj'yy Anas häd näng do wë. Kajapas mayb ti Anas. Ti noo gó P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do ti Kajapas. ¹⁴ Ta ti Kajapas né hë ta ti her'oot do paa Judah buuj sa wahë n'aa sa hä, “Taw'ääts hë sét hë dajëp sahõnh sa hë hyb n'aa”, hanäng doo.

Jesus Peed ky n'aa jejën do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁵ Simaw, Peed häd näng doo, Jesus ma matëg see sii tabahõm warahén sa jawén. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do hep'ëeh do ta ti ta ma metëek do seeh. Ti hyb n'aa rabanoo tabajëë suun tób wahoo gó, kahadë doo gó, Jesus ramajë sun doo gó. ¹⁶ Peed gada ta noo bä. Jesus ma matëg seeh, tób danäh hep'ëeh doo, anyyh p'aa hënh maruus ta noo hagä n'aa wë tabetsëë hyb n'aa Peed bajëë suun hyb n'aa. Ti m' tamajë sun kån Peed.

¹⁷ Ti m' maruus, ta hadë noo hagä n'aa ky hadoo Peed hä:

—Nanäng aj'y y ma matëg see nado õm? —näng mäh.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Doo ta ma matëg see ÿ do bä —näng mäh.

¹⁸ Tak'ëp tabahahëëm ti atsëm. Ti hyb n'aa tób danäh karom, P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sii hë ragahõ sooh tëëg sëh. Tëëg noo pa rabab'ëeh rakatëng hyb n'aa. Peed agëet katëng sa pa.

Sa wahë n'aa Jesus hä teanh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁹ Ti nuuj jé m', tób gó, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do eanh mä Jesus ta ma matëg ky n'aa, tametëek do ky n'aa na-ãäj hë. ²⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sahõnh hë ramaa napëë had'yyt hë ÿ her'ood wät doo —näng mäh. —Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hë, P'op Hagä Do tób n'aa yt hë na-ãäj hë ÿ ma met'ëëg wät paah. Doo kehjën gó ÿ her'ood bä —näng mäh. ²¹ —Hëd n'aa hä ÿ bë beaanh? Bë eaaj këh ÿ maa new'ëë do sa hä. Ta ti rahapäh ÿ her'ood wät doo —näng mä Jesus kyyh.

²² Ta tii d' Jesus baher'oot do hyb n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa hagã n'aa see Jesus ta tapa ewyh wät, ti taky hadoo:

—Tii da ji kyyh P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do hã? —näng mäh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Mametä nesaa do ky n'aa ÿ her'ood bä. Baad hadoo do ÿ her'oot do p'ää ÿ matapa ewyyh? —näng mä Jesus ta hã.

²⁴ Ti m' Anas mejüü mä ramahüüm Jesus, Kajapas, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do wë. Moo kamewyyt nä m' Jesus.

P'aa hënh Peed ky n'aa jejën do Jesus panyyg n'aa hahÿÿh

²⁵ Ti m' tëeg noo pa Peed katëng bä, rabeaaj kãn mä ta hã:

—Ta ma matëg see nado òm? —näk mäh.

Ti m' Peed ky n'aa jejën:

—DooH. Ta ma matëg see nado ÿÿh —näng mäh.

²⁶ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom seeh, Peed nabuuj gakyd hõm do wakãän ky hadoo:

—Õm nado ta ti ÿ hapäh do ta sii, joom mahang? —näng mä ta kyyh.

²⁷ Ti m' p'aa hënh Peed ky n'aa jejën ënh. Tii bä karaak ky ganä kãn, tabah'ÿÿ kãn.

Pirato häd näng do wë Jesus ramahüüm kãn do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁸ Ti m', Kajapas tób bä naa ramahüüm kãn Jesus aj'yy Roma buuj Judah häj n'aa bagã n'aa tób hënh,

Pirato häd näng do wë. Jati pé bap paa m' tii. Judah buuj wahë n'aa Jesus man'aa doo, dooh rajëë pä bä Roma buuj tób gó. Rakarën mä baad ratayy rabawëh nä do hyb n'aa Pas-kowa tä n'aa.* ²⁹ Ti hyb n'aa Pirato banyyh sa wë, ti m' taky hadoo:

—H'ëed p'ãã bë ky n'aa tapaa hahỹ aj'yy? —näng mäh.

³⁰ Ti m' raky hadoo:

—Moo nesaa do tanado bä, dooh paawä äã haëëj bä a hã —näk mä sa kyyh.

³¹ Ti m' Pirato ky hadoo:

—Bë né hë ky n'aa etyy ta hã bë ky n'aa jaw'yyk do banoo doo da —näng mäh.

—Dooch äã haja bä äã dajëëb bä. Dooch Roma buuj ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä —näk mä sa kyyh Pirato hã.

³² Tii d' tawén hado kân, nyy d' tadajëp Jesus her'ood wät do paa kametä wät hyb n'aa.†

³³ P'aa hënh Pirato bajëë suun tób gó, Jesus tanaëënh mä ta wë, teaaj kân:

—Õm Judah buuj sa wahë n'aa? —näng mäh.

³⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—A ky gabuuj hë ti meanh? Õm ta wób rama-her'oot do këh ŷ n'aa hyb n'aa mabeanh? —näng mä Jesus.

³⁵ Ti m' Pirato ky hadoo:

---

* **18:28** Dooch Judah buuj ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä, Judah buuj nadoo do tób bä rabajëë pä bä. Hasus do hadoo sa hã P'op Hagä Do matym gó red'oo, tii d' radoo bä. Ta ti hedoo doo, dooh rahaja bä Pas-kowa tä n'aa rawëë bä. † **18:32** Judah buuj radajëëb bä paawä, pä me paawä ramakut. Roma buuj radej'ëëp, b'aa kajatsëk do hã rabepëëm däk. B'aa kajatsëk do hã Jesus dajëp, ta daaj hë paa taba-her'oot.

—Judah buuj nado ŷ hÿÿh —näng mäh. —A wakãän, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa ti òm haëenh hã ŷÿ. H'ëed p'ãã? —näng mä Pirato.

³⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Badäk hahÿÿ bä nado ŷ bag'ãäs doo. Badäk hahÿÿ bä tado bä paawä, karapé haa ŷ ramo n'aa jesu paawä Judah buuj sa wahë n'aa sa mahänh. Badäk hahÿÿ bä nado ŷ bag'ãäs doo —näng mäh.

³⁷ Ti m' Pirato ky hadoo:

—Tii d' tado bä, òm né hë häj n'aa wahë n'aa? —teanh mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ehub né hë òm tii d' hanäng. Baad hadoo doo, heh'äät do ky n'aa ŷ her'oot hyb n'aa ŷ benäng, ti hyb n'aa né hë ŷ bahyng badäk hahÿÿ bä. Baad hadoo do ky n'aa gen'aak do ky daheeh ŷ her'oot doo —näng mä Jesus Pirato hã.

³⁸ Ti m' Pirato ky hadoo:

—H'ëed ti baad hadoo do mahanäng? —näng mäh.

Ti m' nayyw hë Pirato banyyh Judah buuj sa wë. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Dooch ŷ aw'yyt pé ta hã ky n'aa ketyy doo —näng mäh. ³⁹ —Pas-kowa bë teheb'ëes do hã bë mehejō ŷ bado nyh ŷ dawäts gëet do seeh. Bë karën ŷ ado nyh bë matym n'aa Judah buuj wahë n'aa ramaneëenh doo? —näng mäh.

⁴⁰ Ti m' raky hadoo, tak'ëp mä rageëenh:

—Ta ti nado ãã karën! —näk mäh. —Barabas häd näng do ti ãã karën! —näk mäh.

Roma buuj wë h'yy kawereem do see paa ti Barabas.

19

Jesus raky n'aa ety dāk do b'aa hã tadajëp hyb n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Pirato mejüü Jesus rabaheyyh. ² Ti m' hetëk do moo m' warahén ramap'õöd dāk, ta nuu gó m' radaso kãn. Ti m' radasuun jëng ta hã ta hatsë hahiin doo.* ³ Ti m' hajõõ nuu me m' rabena ta wë raky n'aa ej'ees hyb n'aa. Hahÿÿ d' mã sa kyyh:

—Kaweh'ëeh Judah buuj sa wahë n'aa! —näk mäh.

Ti m' ratapa ewyyh hajõõ nuu me.

⁴ Ti m' p'aa hënh Pirato ber'oot Judah buuj sa sii:

—ÿ manyyh da hÿÿ kã bë wë ta w'oo hã, dooh ÿ aw'yyt pé ta hã ky n'aa ketyy do hã bë bahapäh hyb n'aa —näng mäh.

⁵ Ti m' ta nu gaheen n'aa hetëk do mooh, ta hatsë hahiin doo gó tabanyyh bä, Pirato ky hadoo sa hã:

—Bë hegãã! Gëet hahÿ aj'yy —näng mäh.

⁶ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa Jesus rabahapäh bä, nayyw hë rageëej bong:

—Mepëem däg, mepëem däg! —näk mäh.

Ti m' Pirato ky hadoo:

—Bë né hë hepëem dāk. ÿ ti dooh ÿ aw'yyt pé ta hã ky n'aa ketyy do hã —näng mã Pirato.

⁷ Ti m' Judah buuj wahë n'aa raky kah'üüm ta hã:

---

* **19:2** Raky n'aa mes'uunh do ky n'aa m' ti hetëk do moo ramap'õöd dāk do ta nuu gó radasoo doo. Sa wahë n'aa soog ky n'aa ti ta tii. Ti hadoo né hë ënh ta hatsë hahiin doo. Sa wahë n'aa hatsë ky n'aa né ti ta tii ënh.

—Äã ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa hyb n'aa taw'ääts hē tadajëp né hē, P'op Hagä Do T'aah tabanäng do hyb n'aa —näk mä sa kyyh.

⁸ Pirato maa newë däk bä tii da, tak'ëp mä tabeyym tii bä kä. ⁹ Ti m' p'aa hēnh tabajëe suun tób gó, ti m' Jesus hã tabeaanh:

—N'yy hēnh naa òm? —näng mäh.

Jesus kawanaj'ään né paawä, dooh m' taky gado bä. ¹⁰ Ti m' Pirato ky hadoo ta hã:

—DooH maky gado bä? Mahapäh né hē, ÿ hajaa ÿ mejõ bä òm raberéd hõm hyb n'aa, ÿ hajaa na-ääj hē ÿ mejõ bä òm rabepëem däk —näng mä Pirato.

¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—DooH paawä mahaja bä hã ÿÿ, P'op Hagä Do nan'oo bä. Ti hyb n'aa, ÿ haëej däk do sa hã, a hã hanäng do nesaa do bahãnh sa hã —näng mä Jesus Pirato hã.

¹² Ti m' ta ti Pirato maa newë däk bä takarën paawä taberéd hõm Jesus. Tak'ëp mä Judah buuj rageëej had'yyt hē tii bä:

—Ta ti aj'yy meréd hõm bä, dooh Sesa, sahõnh hē bä wahë n'aa h'yyb hata mado bä. Häj n'aa wahë n'aa hanäng doo, Sesa tahyb n'aa wareem —näk mä sa kyyh.

¹³ Ti m' Pirato maa napäh bä m' ta tii, tamanyyh Jesus, ahyy sooh mä ji ky n'aa etyy n'aa tyng jó. Pä ta yt ta tii bä. (Eberew kyy me ramaneëënh ta ti Gabatah.) ¹⁴ Pas-kowa rataheb'ëes do pooj jé noo gó m' tii. Wasyk mäh. Ti m' Pirato ky hadoo Judah buuj sa hã:

—Gëet hahÿ bë wahë n'aa —näng mäh.

¹⁵ Ti m' raky hadoo tak'ëp:

—Mado hōm, mado hōm, mepëëm däg! —näk mäh.

—Bë wahë n'aa ÿ epëëm däk g'eeh? —näng mä Pirato.

Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa raky hadoo:

—Jããm né hë sét hë ãã wahë n'aa, Sesa! —näk mäh.

¹⁶ Ti m' tagadëög ub kä, Jesus Pirato bahaëej däg kãn sa hã takepëëm däk hyb n'aa.

Jesus rabepëëm däk do panyyg n'aa hahÿÿh

Ti m' warahén sa hã kä takahaëej däk Jesus. ¹⁷ Ta daaj hë Jesus besoo hōm b'aa rahepëëm däk do pan'aa ta hã. Ji Nu Gabóg K'yy ramaneëenh doo hënh ramahũm. (Eberew kyy me ramaneëenh ta tii bã Gogota.) ¹⁸ Tii bã rabepëëm däk b'aa kajatsëk do hã kä. B'aa kajatsëk do wób hã rabepëëm däk na-ãäj hë pawóp hë ajyy. Hub hënh ta see hahäng, s'ÿÿ hënh ta see hahäng. Hõõ gó Jesus kahepëëm däk do bahäng.

¹⁹ Pirato kyy gó raberii bong ta heen n'aa, ti m' p'op, Jesus nu gad'oo pong jé, rabepëëm däk. Hahÿÿ da m' takerih ta hã: “Jesus, Nasaréh buuj, Judah buuj wahë n'aa hahÿÿh.” ²⁰ Edah tii, Jerusarënh bã naa. Ti hyb n'aa hajök ner'ood bong kerih doo. Tamawoob hë kyyh takamerih doo: Eberew kyy me, Ratín kyy me, Gereg kyy me. ²¹ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa rabahōm kãn Pirato wë, ti m' raky hadoo:

—Merii manäh: “Judah buuj sa wahë n'aa”, hanäng doo da. Taw'ãäts hë merii: “Ta daaj hë

Judah buuj sa wahë n'aa tabanäng hahÿ aj'yy” —
näk mä sa kyyh.

²² Ti m' Pirato ky hadoo:

—Taw'ääts hë ÿ erii wät doo. Dooh ÿ ahÿÿd wäd
bä —näng mä sa hä.

²³ Ti m' Jesus warahén rabepëëm däk do jawén
paa bä m', rabasog hõm ta saroor. Retyn hõm
ji meheet pé hadoo do sa hä. Sét hë, ta hatsë,
mad'aak kanasuuh doo. ²⁴ Ti m' raky hadoo:

—Dooh ër as'ëéd bä hahÿÿh. Hamäh, masuuj ër
moo bong ër bahapäh hyb n'aa jaa wë tabaym —
näk mä sa kyyh.

Ti tawén hadoo, P'op Hagä Do kyy kerih do
kametëeh hyb n'aa. Hahÿÿ da takerih ta ti ky n'aa:

“Rabetyn hõm sa hä hë saror ÿÿ.

Masuuj ramoo bong saror ÿ hyb n'aa.”†

Tii da né hë warahén ramoo boo kän.

²⁵ B'aa kajatsëk do Jesus hadäk do dewë hä, ti
ab'ëeh ta ÿÿn, ta kaat, Keropas häd näng do ÿÿm
Marija häd näng doo, Marija Madarën häd näng do
daheeh. ²⁶ Ti m' Jesus bahapäh bä ta ÿÿn, ta ma
matëg seeh, tak'ëp takamahän do rabab'ëeh bä,
Jesus ky hadoo ta ÿÿn hä:

—Gëët ta ti a t'aah —näng mäh.

²⁷ Ti m' ta ma matëg hä m' taky hadoo:

—Gëët ti a ÿÿn —näng mä Jesus ta ÿÿn ky n'aa hä.

Tii bä kä, ta ti tagado kän Jesus ÿÿn ta tób bä kä,
tabahag'ääs hyb n'aa kä.

Jesus dajëp do panyyg n'aa hahÿÿh

† 19:24 Saaw-Mo 22.18

²⁸ Ta jawén kä, sahõnh hẽ tabahaja däk bä kä tamoo wät do paah, P'op Hagä Do kyy kerih do kametëeh hyb n'aa kä taky hado kån: “ÿ hoo kaanh”, näng mäh. ²⁹ Ti asooh tii bä uwa s'ëeb oow. Ti m' raheh'oos sapum doo, Jesus hã rabanoo hyb n'aa. B'aa isop häd näng do hã radadäk, ti rabanoo p'op, Jesus beëek hyb n'aa ta naeng hadoo. ³⁰ Jesus beëek do jawén paa bä, taky hadoo:

—Jããm né kä ÿ moo wät doo —näng mäh.

Ti m' ta nu wakoo däg kån, ti m' h'yy keréd hõm mäh.

³¹ Saab pooj jé m' ti ta tii. Saab pooj jé né hẽ m' ta ti Judah buuj rabahenyw hõm Saab hã rakamehehãk hyb n'aa. Tak'ëp ratayy ti noo gó, Pas-kowa noo gó tabadoo do hyb n'aa. Dooh Judah buuj rakarën bä Saab hã rapadäg nä bä kepëem padëek doo. Ti hyb n'aa rabetsëe Pirato hã tamejũ hyb n'aa warahén raageteh bong hyb n'aa sa tsyym k'yy, nayyw hẽ radejep hyb n'aa. Rabetsëe rasog hyk hyb n'aa sa kamag Saab du doo do pooj jé. ³² Ti m' Pirato mejũ warahén sa tsyym k'yy raageteh bong hyb n'aa. Ti m' Jesus pa hadäk do raageteh bong ta tsyym k'yy, ta jawén mä ta see tsyym k'yy. ³³ Jesus tsyym k'yy raageteh paawä, tii bä rabahapäh Jesus dajep. Dooh Jesus ratsyym k'yy geteh boo bä. ³⁴ Ti warahén bejöh kån ta baa bä. Ti m' majyyw banyyh naeng mahang. Dajep né kä m'. ³⁵ Aj'yy ta ti hapäh doo, baad tabaheh'oot ta ti ky n'aa. Dooh daap tamenä bä. Ta ti aj'yy hapäh né hẽ, te hub né hẽ taheh'oot doo. Ta ti tawén erii wät hahÿ hã, bë na-ãj bë ky daheeh hyb n'aa, bë h'yy ka'eeh hyb n'aa. ³⁶ Jesus tsyym wén ganetëeh, P'op Hagä

Do kyy kerih doo gó kerih do kametëeh hyb n'aa. Hahÿÿ d' paa m' takerih ta ky n'aa: “Dooh da ta k'yy gatëh is péh.”† 37 Rawén baa ejooh, hahÿ kerih do paa kametëeh hyb n'aa: “Raheg'ããs da rabaa ejooh do wë.”§

Jesus radakä jëng do pä gó panyyg n'aa hahÿÿh

38 Tii bä kä, Jesus kamag n'aa paa Joséh, panang Arimatsija häd näng do buuj hadoo doo, bets'ëë kån Pirato hä. Jesus h'yyb hata ta ti Joséh. Dooh tametä bä ta h'yyb, ta hä tah'yy ka'eeh doo, tajeÿÿm do hyb n'aa Judah buuj sa wahë n'aa wób. Ti m' Pirato bahaëej däk ta hä. Ti m' Joséh bana, tado hyy kån mä Jesus kamag n'aa paah. 39 Nikodëm Joséh hata. Nikodëm né hë tii, p'ooj ub Jesus heg'ããs do atsëm. Nikodëm manaa mä 35 m' ta nu jawyg b'aa s'ëëb buu benyym doo. Aroé ramaneëënh do s'ëëb, miir ramaneëënh do s'ëëb ta ti buu benyym. 40 Ti m' Jesus kamag n'aa paa rahabën däk pãän me, hawak doo me, rino häd näng do s'ëëb. Buu benyym mä ta hä. Judah buuj rabahed'oo doo da né hë rabad'oo Jesus kamag n'aa hä. 41 Jesus rabepëëm däk doo bä ti anäng joom. Ti mahang tagadäk papuuj kamag hood, pä gó ragagots däk doo. 42 Saab pooj jé, Judah buuj rabahenyw hõm noo gó tado hyb n'aa, p'eets hë ta ti kamag n'aa hood tagadäk do hyb n'aa na-ããj hë, tii b' né radasuun jëë kån Jesus kamag n'aa.

---

† 19:36 Esodo 12.46, Numeros 9.12, Saaw-Mo 34.20 § 19:37 Sakarija 12.10 hä takerii däk tii. Dooh warahén raky n'aa napëë bä ta ti kerih doo. P'op Hagä Do né hë hanoo, kerih do kametëeh hyb n'aa.

20

Jesus ganä wät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' bāp paah, met'uuh hā, badajung nā, Marija Madarēn hād nāng do bahōm kån pā gabaho doo hēnh, Jesus kamag n'aa radasuun jēng hēnh. Taheg'āās mäh, noo gasēets hōm gabaho do ty gatsē. ² Ti m' tawaj'aa jēng Peed, Jesus ma matēg baad Jesus kamahān do daheeh rabab'ēeh hēnh. Ti m' taky hadoo pawóp hadoo do sa hā:

—Rado nyh Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kamag n'aa. Dooh āā hapēē bā n'yy hēnh ramahūūm — nāng mā ta kyyh.

³ Ti m' Peed, Jesus ma matēg see daheeh ah'ūūm mā Jesus kamag n'aa hood gadāk hēnh. ⁴ Waj'aa h'ūūm. Tak'ēp Jesus ma matēg see wajaah ta pooj jé. Peed pooj jé takajaa. ⁵ Ta noo bā takajaa bā, dooh tajēē suun bā. Nu hyy dāk, tabaheg'āās ta gó. Tahapäh pāān hewak doo, rino hād nāng do s'ēēb. ⁶ Ti m' Peed, duu hēnh hana do kaja nā. Gabaho doo gó tabajēē suun. Pāān hewak doo, Jesus kamag n'aa ramahabēn dāk do paah, tahapäh. ⁷ Pāān hawak doo, ta mamets jesuu n'aa paah, tahapäh na-āāj hē. Ti asooh tsyt hē, baad takamatēh dāk. ⁸ Tii bā m' Jesus ma matēg seeh, pooj jé kajaa doo, bajēē suun kån. Ta ti tabahapäh bā kā, Jesus ganä wät do taky dahé kån. ⁹ (Dooh tagah'ood nā bā sa hā P'op Hagä Do kyy kerih doo gó taheer'oot doo, Jesus ganä wät da hanāng doo.)

Marija Madarēn hā Jesus kasee do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁰ Ti m' rabajäk sa tób hēnh. ¹¹ Marija Madarēn baym kamag hood paa noo bā. Aoot mäh. Ta ód

gó tanu hyy dāk gabaho doo gó tageg'ããs hyb n'aa.
¹² Tii bã m' pawóp hẽ ããs tabahapäh. Hewak mä sa saroor. At'oonh mä Jesus kamag n'aa basooh do paa bã m'. Ta nuu hēnh tabanäng hēnh mä ta seeh, ta tsyym tabanäng hēnh ta seeh. ¹³ Ti m' ããs rabeaanh ta hã:

—H'ëed p'ãã mabaoot? —näk mäh.

Ti m' taky hadoo:

—Rado hõm wahë ÿ n'aa. Dooh ÿ hapëe bã n'yy hēnh rahed'oo —näng mä Marija Madarēn.

¹⁴ Ti m' ta jawén p'aa hēnh tabegãã wät. Taheg'ããs mä Jesus tii bã hagëet. Dooh m' tah'yy ganyy bã Jesus tado bã. ¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—H'ëed p'ãã mabaoot? Jaa ta ti mesoos doo? —näng mäh.

Ta tii bã joom mahang moo hew'ëet do ted'oo mäh. Ti hyb n'aa taky hadoo ta hã:

—Õm tado bã ti hado nyyh, maher'ood hã ÿ n'yy hēnh mamahũũm, ÿ behëen hyb n'aa ta kamag n'aa —näng mä Marija Madarēn.

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Marija! —näng mäh.

Ti m' Marija ty kaw'õöd dāk ta wë, ti m' Eberew kyy me* taky hadoo:

—Raboni! —näng mäh. (“Ma matëg”, tahanäng pé m' tii.)

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Moo dëe manä hã ÿÿ —näng mäh. —Dooh Ee wë ÿ ewäd s'ëeg nä bã. Ahõm hãj haa hedo padëek do sa wë. Hahÿÿ da maher'ood sa hã kēh ÿ n'aa:

* **20:16** Judah buuj sa kyyh ti Eberew kyyh.

“ÿ asëek Yp ÿ wë, bë Yb na-ããj, P'op Hagä Do ÿ h'yy kaha'eeh doo, bë h'yy kaha'eeh do wë”, tii da a kyyh —näng mä Jesus ta hä.

¹⁸ Ti m' Marija Madarën bajëng Jesus ma matëg sa wë. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do tahapäh mä tanooh. Tapanäk sa hä Jesus kyyh.

Ta ma matëg hä Jesus kasee do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁹ Ti noo gó né hë m', met'uuh hä, atsëm, séd hä Jesus ma matëg rakata padëek. Baad ranoo gatsëe däk ta tëg me tób nooh, sa wahë n'aa rajeÿÿm do hyb n'aa. Ti m' Jesus kas'ee g'ëed kån sa mahang, ti m' takedëng sa hä:

—Taw'ãäts hë bë P'op Hagä Do h'yyb en'yym —näng mäh.

²⁰ Takedëng do jawén paa bä tametëeh sa hä ta mooh, ta baa. Tak'ëp ta ma matëg ratsebee bong Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do rabahapäh bä kã.

²¹ P'aa hënh Jesus ky hadoo sa hä:

—Bë P'op Hagä Do h'yyb en'yym —näng mäh. —Ee ÿ tamejũũ doo da, bë ÿ mejũũ hÿÿ kã —näng mäh.

²² Ti m' tapahuunh sa wë, ti m' taky hadoo:

—Bë gado P'op Hagä Do Sahee —näng mäh. ²³ —Bë hyb n'aa mabaan bä nesaa do sa mo haj'aa, P'op Hagä Do mabaan né sa hä. Bë hyb n'aa manabaan bä sa hä, dooh P'op Hagä Do mabaan bä sa hä —näng mäh.

²⁴ 12 hedoo do sa seeh, Toméh häd näng doo, “Kawareeh” ramaneënh doo, dooh sa mahang Jesus kasee bä. ²⁵ Ti m' ta wób rabaher'oot bä Jesus

Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do rahapäh doo, dooh taky dahé bã.

—Atapuwa tyw n'aa ÿ nahapëë bã ta moo hã, moh ÿÿ me ÿ manep'aa bã atapuwa tyw n'aa ta moo hã, ta baa rejooh do tyw n'aa na-ããj hẽ, dooh ÿ ky dahé bã! —näng mä Toméh.

²⁶ Ti m' met'uuh see hã, p'aa hënh ta ma matëg rakata p'ëë tób gó. Toméh sa sii kä. Noo gatsëë né paawä tób, Jesus kas'ee g'ëed kãn sa mahang, ti m' takedëng sa hã:

—Bë P'op Hagä Do h'yyb en'yym —näng mäh.

²⁷ Ti m' Toméh hã taky hadoo:

—Mamep'aa hahÿÿh —näng mäh. —Mahegãã moh ÿÿ. Magadahëë a mooh, mamep'aa bah ÿÿ bã —näng mäh. —Maky sëew manäh! Maky dahé! —näng mä Jesus Toméh hã.

²⁸ Ti m' Toméh ky hadoo:

—Wahëh ÿ n'aa, P'op Hagä Do ÿ h'yy kaha'eeh do õm! —näng mä Toméh kyyh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—ÿ mahapäh do hyb n'aa mawén ky daheeh. P'op Hagä Do ky n'aa edëng da jé ÿ ranahapëë né paawä ky dah'eeh doo —näng mä Jesus.

³⁰ Hajõng nä Jesus pehuunh ta ma matëg raba-hapäh bã. Dooh ta ti takerii bã hahÿÿ hã. ³¹ Hahÿÿ hã kerih do wén kerii wät, Jesus ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, P'op Hagä Do T'aah bë ky daheeh hyb n'aa. Ta hã bë h'yy kae bã, bë d' edëb had'yyt hẽ P'op Hagä Do wë Jesus hyb n'aa.

21

Karaj'aa nabyy hã Jesus kas'ee wät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ta jawén Jesus kas'ee wät p'aa hēnh ta ma matëg sa hã karaj'aa Tiberijas* häd näng do nabyy me. Hahÿÿ d' paah: ² Simaw Peed häd näng doo, Toméh (“Kawareeh” ramaneëenh doo), Natanajéw häd näng doo (panang Kanah, Garirej häj n'aa bä hana doo), Sebedew häd näng do taah, pawóp hē Jesus ma matëg wób, séd hã rababoo däk. ³ Ti m' Simaw Peed ky hadoo sa hã:

—Tah'ÿÿb ÿ es'aak —näng mäh.

—Ej. A sii äã bah'üüm —näk mä ta wób sa kyyh.

Ti m' rabaw'ëenh. H'oo yb gó ragatsëg t'oonh. Ti m' rabesaag kän. Resaag had'yyt hē paawä atsëm, dooh sa mo haj'aa péh.

⁴ Bãp paa Jesus bag'ëed kän karaj'aa takëen hã. Dooh ta ma matëg rah'yy genä bä Jesus tado bä.

⁵ Ti m', tii b' naa Jesus naëenh:

—Najis haa —näng mäh. —Äkä, bë mo haj'aa? —näng mäh.

—Tabad'op hē äã mo haj'aa —näk mä sa kyyh.

⁶ Ti m' taky hadoo:

—Taw'ääts hē hub hēnh tabanäng hēnh bë datu karahi, tii bä bë mo haj'aa enäh da —näng mäh.

Tii d' rabad'oo bä kä, hajõng tah'ÿÿb karahi gó. Dooh rahaja bä rej'ooj nä bä, tak'ëp hajõng do hyb n'aa tah'ÿÿb.

⁷ Ti m' Jesus ma matëg baad Jesus kamahän do ky hadoo Peed hã:

---

* **21:1** Karaj'aa häd see Garirej, ta häd see Genesaréh. Tamawoob hē ta häd.

—Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do né tii —näng.

Ti m' Simaw Peed häd näng do maa napäh bä kä Jesus tii, tahanäng doo, nyyw hē tadadäg däk ta hatsē pooj jé tado nyyh dó. Ti tabahop tame, Jesus wē tabatsóm hōm hyb n'aa. ⁸ Ta wób ah'ũũm ta jawén h'oo gó. Edah ta nabyyh. 100 meet tahyb n'aa péh. Ti hyb n'aa karahi rabejooñh tame naa. ⁹ Rakajaa bä kä ta nabyy me, tēeg seh hahōng do rahapäh. Tah'ỹỹb kejä ta jó. Pawóp na-ããj pāw tii b' hatoonh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bē mana tah'ỹỹb bē mo haj'aa wób —näng mäh.

¹¹ Ti m' Simaw Peed gatsék h'oo gó. Tii b' naa tabej'ooj nä kã karahi. Hajōng tah'ỹỹb hew'äp do ta gó. 153 tah'ỹỹb. Jawyg né paawá, dooh karahi gekog boo bä. ¹² Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—B'ēep bē ana, bē awēeh —näng mäh.

H'yyb e'ỹỹm “Jaa òm?” rawén neanh. Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do né sa hã. ¹³ Ti m' Jesus bado däk pāw, tah'ỹỹb daheeh, ti m' taban'oo däk sa hã. ¹⁴ Tamawoob nuu me däg tii, Jesus kasee do sa hã, taganä wät do jawén paa bä.

Peed sii Jesus her'oot do panyyg n'aa hahỹỹh

¹⁵ Rabahaja däk bä rawēh doo, Jesus ky hadoo mä Simaw Peed hã:

—Simaw, Jowāw t'aah, ta wób ỹ rakamahãn do bahãnh ỹ makamahãn? —näng mäh.

—Ỹỹ —näng mä Peed. —Mahapäh né hē òm ỹ gen'aak —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Mahagãã masãh ÿ b'éé taah hedo padëek doo —näng mäh.

¹⁶ P'aa hënh Jesus beaanh ta hã:

—Simaw, Jowāw t'aah, ÿ né makamahñ? —näng mäh.

Ti m' Peed ky hadoo:

—ÿÿ —näng mäh. —Mahapäh né hë òm ÿ gen'aak —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Mahagãã masãh ÿ b'éé hedo padëek doo —näng mäh.

¹⁷ Ti m' tamawoob nuu me däg kä tabeaanh ënh:

—Simaw, Jowāw t'aah, ÿ né magen'aak? —näng mäh.

Peed hyb n'aa tón wät mä tamawoob nuu me, “ÿ makamahñ?” tahanäng do hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —sahõnh hë mabahapäh. Mahapäh né hë òm ÿ gen'aak doo —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Mahagãã masãh ÿ b'éé hedo padëek doo —näng mäh. ¹⁸ —Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Mapapunh nä bä mabeheh'yyh, mabaheh'üüm mah'yyb däng doo hënh. Mawah'ëë däk bä kä, madajoom da a mooh, òm da ramaw'yyd däk, makanarëh hënh òm da ramahüüm —näng mä Jesus ta hã.

¹⁹ (Ta tii d' tawén her'oot, tametëeh hyb n'aa nyy da Peed dajëp, tadajëp do hã P'op Hagä Do kawehëë däk hyb n'aa.)

Ti m' Jesus ky hadoo Peed hã:

—Hamäh, jawén ÿ ahõm —näng mäh.

Jesus ma matëg baad Jesus kamahän do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰ Dawë hä Jesus sii Peed bawät bä kä, ta jawén p'aa hënh tabegãã wät. Tahapäh Jesus ma matëg baad Jesus kamahän do sa jawén hana doo. (Ti né hë ta ti Jesus ma matëg Pas-kowa tä n'aa rabawëh noo gó p'eets hë takatahä däk Jesus hä, “Jaa ti òm haëënh doo, Hyb N'aa Jawyk Doo”, heaanh doo.)

²¹ Ta ti Peed bahapäh bä, tabeaanh mä Jesus hä:

—H'ëed hado da ër jawén hana do hä? —näng mäh.

²² Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ karën bä paawä tanadajëb bä, p'aa hënh hÿ pong jé naa ÿ bahyng bä kä, hëd n'aa ti a hä? ÿ karën ti òm hëp ÿ hata had'yyt hë —näng mä Jesus Peed hä.

²³ Ta tii d' Jesus her'oot do hyb n'aa, rahe'ood hõm kån Jesus ma matëg sa mahang, dooh m' ta ti Jesus ma matëg dajëb bä. Dooh tii d' Jesus edo bä. Jããm hë hahÿÿ da Jesus kyyh: “ÿ karën bä paawä tanadajëb bä, p'aa hënh hÿ pong jé naa ÿ bahyng bä kä, hëd n'aa ti a hä”, näng paa m' Jesus ta hä.

²⁴ ÿ né hë ti ta ti ta ma matëg. ÿ né hë ta ti Jesus ky n'aa her'oot doo. ÿ né hë hahÿ ta ky n'aa herii wät doo. Baad ÿ bahapäh, te hub né hë sahõnh hë ta ky n'aa ÿ erii wät doo.

²⁵ Hajõng Jesus moo wäd wät do ÿ nerii wät doo. Hä ÿÿ, ji erii bä paawä sahõnh hë, dooh paawä badäk hahÿ tahaja wäd bä ta tyw n'aa, ji erii bä sahõnh hë. Jããm hë kä.

Pop Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahÿÿh
The New Testament in the Nadëb language of Brazil
(BR:mbj:Nadëb)

O Novo Testamento na língua Nadëb do Brasil

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nadëb (Nadëb)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nadëb

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 22 Nov 2019
c5681c4e-55f8-5b64-badf-af07c5e28afc